

ס פ ר

ל"ו שערים

סאת עמוד ההוראה גדול האחרונים

רבינו הנאון הנדול המפורסם כש"ת

ר' ישראל איסרלין זצ"ל

בעהמ"ס

תרומת הדשן

נודע ומפורסם בכל ספרי הפוסקים ונזכר בב"י ות"ח וד"מ והנהגות הרמ"א בשריע

וזה יצא ראשונה מכר"י ל"ו שערים בארה"י.

עם הנהגות בפנים הספר ע"פ שני כת"י הנמצאים כננוי שכטר בניארק

והנהגות המוקפים בחצי עינול וכן בסוף הספר הנהגות וציונים ומ"מ

בנמרא ופוסקים

מ א ת

זאב ביעדנאוויץ

בעהמח"ס דברי זאב

נדפס נפישק ירושלים תשנ"ט

שנת תשל"ח לפ"ק

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

כל הזכויות שמורות

PRINTED IN ISRAEL

ל"ו שערי

שער הראשון

א. לקדירה צריך להדיח הבשר קודם מליחה היטב, וכתב בא"ז ששורין אותו במים כדי שיתרכך הדם שעל הבשר ויודח היטב ואח"כ מדיחין אותו היטב באותו מים עצמו ומניחין על גבי דף כדי שיוובו מימיו מעל גביו ואחר שיוובו המים מולחין, והר"י טרשן כ' דאם הודח הדחה מועטת להסיר הדם סגי ושרי דדוקא בהדחה שאחר מליחה בעינן יפה יפה. ב. וכתב במרדכי פכ"ה היכא דחתכו הטבח לחתיכות גדולות וחללינתו ושוב חתכו הבעל הבית נתח אחד לב' או לג' נתחים קודם מליחה צריך לחזור ולחדיו. ג. וכתב עוד מתשובת רשב"א חבשר תפל שמלא קרח וכפור ואינו ראוי למליחה מותר לשרותו במים חמין בכלי שני אעפ"י שהיד סולדת בו ולמלחו אח"כ דאפילו אם יהיה לו כח להפליט ולהבליע כמו שאמר רבינו חיים מאחר שלא נתבשל הדם חוזר ויוצא ע"י מליחה או ע"י צלית אח"כ. ד. ואחר שתודח הבשר צריך למלחו היטב כ"כ עד שיהא קרוי אינו נאכל מחמת מלחו ולמלחו משני צדדין, והטלה ומעוף מבטנים ומבחוץ כדאמרינן כיצד הוא עושה מולחו והופכו וחוזר ופולחו גבי קדשים ואמר רבא וכן לקדירה ומשרה נקים שמואל במילתיה ומלחו יפה יפה. ה. ובמרדכי פכ"ה בשם ריב"ק אוסר תרנגולת שנמלח מבטנים ולא מחוץ רק לצלי ובשם רבי ברוך ור' שמחה התיר בכה"ג. ו. וכתב הראש פכ"ה שצריך לפזר עליו מלח הרבה שלא ישאר בו שום מקום בלי מלח וכתב דמסתברא דטוב יותר למלוח במלח דק במלח חגס דבמלח הדק מחפור על הבשר ומופל להוציא דם כי הוא נדבק אבל הגס נושר כשהופך לחתיכות למלחו, והרמב"ם כ' דאין למלוח במלח הדק לפי שנבלע בבשר ואינו מפליט וכן כ' בסמ"ק פכ"ה משמו ומשם ה"ג ולרש"י מולחין בתרומיהו אלא שהגס צריך ניסוף ולא הדק. ז. וכ' א"ז המולח במלח הגס צריך ניסוף והדחה, וצריך לשהות הבשר במלח כשיעור צליה פי' כשיעור צליה אותה חתיכה עצמה לפי עובת וגודלה וכן כתב בא"ז ורמב"ם ס"ז דמאכ"א כתב דסתם מליחה כשיעור מיל וכן במרדכי פכ"ה בשם ראב"יה דמצא בשם רש"י דשהית מליחה כשיעור מיל, וכתב דלא נהירא לי שיעור צליה דא"כ נתת דברין לשיעורין דלפי גודל האש מסהר להיות נצלה. ח. ואחרי כן כשרוצה לבשל צריך להדיח הבשר לכל הפחות ב"ם, ובא"ז כתב בהדיא שצריך להדיח לכתחילה ג' פעמים ובדיעבד ב' פעמים סגי ושמואל גמי אמר במילתיה ומדיחו יפה יפה משום ב' פעמים מים ראשונים להעביר המלח והדם ומים שניים להעביר לחלוחית של מים ראשונים שנשאר על הבשר :

[וה' גרסין בגמ' רישא בכיבשא מ' ברמץ ויש גורסין בכבשן מ' ולא רמץ כשורצין

להסיר

להסיר השער מן הראש או מן הרגלים נוחנין עליהם מים ומטמנים אותו ברמץ על גחלים
 אותביה על בית השחיטה דמידיב דייב דמא ושרי אותביה אלחיים מקסא קפי דמא ואסור
 אותביה אנחירי ורץ ביה מידי כרי שיצא הדם מן הנחירים שרי ואי לאו אסור ומיררו
 כשרוצין להסיר הגוזה מן התרגולין שנותנין על הרמץ ואין קסידא בכלום משום דליכא
 עצמות דמעכבין הדם כמו כראש דמצריך אנחיריה ולדוך ביה מידי ואפילו בראש כתב
 בה"ג דחומרא הוא ראסור באכילי וכולה רישא שרי משום חשש דוורידין כדאמר' במרדכי
 פ' השוחט ובתרגומא דלאו בר הכי הוא משליכין את הראש וכן ברגלים כשמישים על
 האש להסיר השער שרי מהאי טעמא דנורא מיסב שייב, ומיהו לנקוב המנעלין על הרגלים
 כדי שיצא רדם מעיב, וכתב הרא"ש פ"ה דמותי לחרוך רגלים בלא מליחה ובלבד
 שיסיר את הטלפים כי הם מעמידין את הדם ע"כ, ויש מחמירין ומולחין הרגלים ושוהין
 אותן כשיעור מליחה ומדיחין אותו קודם נתינתו על האש להסיר השער והמנעלים ואח"כ
 חוזרין ומולחין אותן כהוגן משום דמליחה ראשונה היתה צד הטלפים והשער שלא נכנס
 בכשר כל הצורך].

מ. גרסינן בגמרא אין מחזיקין דם בבני מעיים פרש"י אינם בחזקת דם לאסור
 אם לא נמלחו כגון דקים שסביב הכנתא וקיבה וכרס ושאר דקים וטבחיא אבל
 חלב ותרואה והכבד וכנתא גופא יש בהן דם וצריך למלוח וכן כ' הרא"ש פ"ה
 בלשון הזה וכ' עוד דמ"ם נהגו ללוח בני מעיים משום שומן הנדבק בו שאי
 אפשר לנקרו היטב דאית ביה שורייקי דדמא, ובספר התרומה כתב עוד טעם
 אחר דנוהגין למלחו משום דלא ידעין כמה אורך הטבחיא והקיבה, וכתב הרא"ש
 פ"ה דמותר למולחן עם שאר בשר משום דרמא שריק ונפל דאינו נחים לבלוע
 כמו דגים ובא"ז פ"ה בשם רבי שירלאין בשם ר"י אסור למלחו עם שאר בשר
 וכתב עוד דכרס יש לו דין כבד ולב וריאה והביא דאיה ממחט שנמצא בעובי
 בית הכוסות דקאמר עלה נמצא עליה קורט דם אלמא אית ביה דם ולא חשיב
 בתורת בני מעיים כ"א הדקים שסביב הכנתא והקיבה והטבחיא וכן בא"ז ובמרדכי
 פ"ה כתב דשומן אוזא יש לו דין כנתא גופא וצריך הדחה אחרונה כבשר :

[קודם שער ב' שיעור מיל הוא רביע שעה וחלק כ' מן השעה כדמוכח ממהלך אדם
 בינוני ביומי ניסן ותשרי שהן י"ב שעות י' פרסאות ופרסא היא ד' מילין כדאיתא פ'
 מי שהיה טמא וכפרש"י שם דגיינו שליש שעה פחות חלק ומרגלא בפומי דאינשי דשהיית
 מליחה היא שעה והיינו לרעת א"ז ושיד דשיעורו כפי צליית התחיכה ואשכח שיעור שעה
 לצליה גבי ססח כשחל להיות ע"פ בע"ש דמקרימין בתמיר שעה בשביל צליית הססח ולא
 דחי שבת אע"ג דאין ראיא גמורה סמך מיהא זיכא.]

שער השני

א. בשר לצלי אין צריך הדחה קמיינתא כן מוכח בהדיא מן התוס' וכן כתב
 הרא"ש בהדיא ולא בעינן הדחה אבל צריך שיפשוף למי שאין לקצבים סכינים
 מיוחדים לחלבים. ב. וכ' התוס' פ' כיצד צולין שריי קבל מרי"ת דבשר לצלי
 אין

אין צריך מליחה כלל, ולגירסת הגאונים ר"ח ורבינו גרשום צריך מליחה ולרש"י צריך מליחה קצת. ואם צלו בשר בלא מליחה כלל מותר דם האיברים שלא פירק מותר ואותו שנמלט שואב האור ואינו חוזר ונבלע דהכי איתא בגמ' מ' מסנין בהדיא דבשר חי מותר לאכול בלא מליחה כ"ש לצלי.

[לפי האי טעמא לא הוי קפידא בעופות אבל לחאי דנהנין כרשיי במליחה לצלי איכא גם בעופות צריך הדיחה קמיינת בשביל המליחה כדאיתא בשער ג' אבל כהנהגה בעשרי בשם המריח מ' השוחט איתא בהדיא דבשר לצלי איז הדיחה קמיינת אפילו אם לא בא למלחו מליחה נכזר קודם לכן].

וכ' בסמ"ג דדין זה אינו נהוג בעופות שהן חלולין ופי' הדם מלמעלה למטה לתוך חללה והוי כמו פירש מחתיכת לחתיכה ועוד האריך [ג', וז' במדרכי פכיה דלא נהירא למהרים סבר' זאת ואומצא דאסמין וכן ביעי' וכן מורקי אף לצלי בעי חתיכא מיהו כן כ' המדרכי פג"ה בשם התו' וכן כתב בסמ"ק במצות דם. ד', וחוטין שביד לדעת ר"י והרא"ש בעי חתיכה לצלי ואם נצלו קודם חתיכא אפילו נמלחו קודם אסורין החוטין אבל הבשר מותר כך כתב הרא"ש וכן כ' בה"ג גבי מוח דמוקרא הוא דאסור והשאר מותר ולדעת שאר הגאונים חוטין שביד לצלי אפילו חתיכא לא בעי. [ועוד כ' מ' השוחט ובס' התרומה בפס' דאין מניחין כלי תחת הבשר אי צריכה לצלי אחרונה וע' גם במדרכי פכיה בדיני מולייחא בספק צננת פננת דמוכח דשרי בדיעבד לילכא הפחות] ה'. אומצא ביעי' ומורקא לא בעי חתיכא לצלי כיון דלא בליעי בתוך הבשר כמו חוטין שביד הכי איתא בהדיא פג"ה. ג'. וזה לשון הר"י טרושין ויש נשים שממלאין תרנגולים בבצים ואין משהין כשיעור מליחה ואין זה נכון כי הבצים נקרשין ומעכבים הדם מליפול על האור אך אין לחוש אם לא הודח אחר מליחה כי האור שורף הציר, וזה לשון יורה דעה ס' ע"ד כ' הרשב"א רצה למלוח צלי ולאוכלו בלא הדיחה עושה ואין לחוש לדם שעל המלח שתאש שואבו ומונע המלח מלבלוע הדם, כד"א במלחו וצולוהו מיד אבל אם שהה במלחו המלח בולע הדם ונאסר למיכך מדיחין יפה קודם צליה ע"כ. ז'. ונהגו העולם אם אירע כך דצלו בשר בלא מליחה להדיחו מן הדם הנדבק בחוץ קודם שיאכלנו ואף קודם שיטביל אותו במלח. ה'. ובמקום שאין שם מלח אסור לבשל בשר אלא איכ' יצלה אותו קודם הבישול עד שיוזב דמו וכ' הרא"ש דשדרו ממתיבתא דהיינו חצי צליתו.

שער השלישי

בשר שלא הודח בתחלה ונמלח אותו בשר אין לו תקנה עוד למלחו שנית כי הדם שעל הבשר הוא הוי דם האיברים שפירש ואסור וכח המלח מבליעו בבשר ושוב אינו יוצא ואסור ואעפ"י שמלח מפליט דם הבלוע היינו דם שלא פירש אבל דם שפירש כבר וגמצא עליו המלח מבליעו בבשר אך ראיתי ממנהרים שהתירו

שתחירו בדיעבד והביא ראייה מכבדא עלויה בישראל. [לקמן יתבאר מי משערין בט' במליחה או מי אסרינן כולו או רק כדי קליטה]. דלכתחלה לא ובדיעבד שפיר דמי דדמא משרק בצלית וה"ה במליחה.

[גרסינן בהלמוד השובר מפורק של בהמה קודם שתצא נפשה הרי זה מבליע דם ומכני ליה התם האי מבליע דם דאסור משום דנוול את הבריות אבל אי כעי למיכל מיניה באומצא שפיר דמי או דלמא משום אסור ואפילו אי כעי למיכל מיניה באומצא אסור פיק. וכל חיקו לחומרא, ופרש"י שם דמכני ליה אי יוצא שוב אפילו ע"י מליחה, והרמב"ם כמב פ"ו דמאכלות דדוקא חי אסור אבל ע"י מליחה שרי וכן כתב בה"ג שם בשם רבינו גרשום מ"ה ובשם ר' ברוך ממבנצא וולא כרש"י וכן כתב בא"ז ס' כל הבשר, וכתב עוד בא"ו דוקא שובר אבל לא שרי ואם אחר השחיטה מיד משים הגוי סביבו נגד צואר של בהמה אין זה גמרו ביד גוי ומותר ע"כ].

והמחמיר תע"ב, וז"ל מהר"י טרושין וגראה דברי רבותינו דאין תקנה לאותו בשר ואסור ולא דמי לכבדא עלוי בשרא דהתם הוה דם פליטה ומשרק שריק אבל בשר בלא הדחה הוי כמו דם כעין שנפל על בשר רותח דאסור דלא שייך לומר משריק שריק ולא כבולעו כן פולטו יר"ם אגב חורפא לא עיין ואי שמע הוי חדר בית וז"ל הרא"ש פכ"ה אין להתיר מטעם משרק שריק אם נשפך דם רותח על הכלי או אפילו דם צונן היה אוסרין דתתאי גבר ואסור כדי קליטה או אפי' נסילה דהיינו כעובי אצבע דדוקא דם הנפלט ונופל עם הציר ע"י צליה או ע"י מליחה הוא דאמרינן דשריק אבל בעיניה לא אשכחן וכן כ' בא"ז בשם ר"י בלה"ז.

שער הרביעי

א. בשר שהודח ולא נמלח ושמו אותו בקדירה אם אין שם ס' נגד כל החתיכות שלא נמלחה כל התבשילין אסור דלא ידעינן כמה דמא נפיק מיניה אבל אם יש בו ס' אף התבשיל מותר מיהו אותה חתיכה אסורה שנתבשלה בדמה ויש שהיו רוצים להתיר אותה חתיכה עצמה אחרי שנתבשלה בס' ואם נשאר שם בחתיכה הוי דם האיברים שלא פירש ולא נאסר בכך, ואנו נוהגין לאסור אותו חתיכה אפילו כשיש שם ס' לבטל, ובמרדכי פכ"ה בשם ראב"ן פ"י הטעם דהא דאמרינן דם האיברים שלא פירש מותר היינו היכא דנבלע בבשר ולא יהב בו טעמא אבל ע"י בישול יהב טעמא בבשר ומתבשל הבשר בדם ושוב אפי' דנסחט אסור עוד פ"י טעמים אחרים ועל סברה זו פליג הרא"ש פכ"ה ודמה נדון זה לצלי בלי מליחה שדמו מופרש מן הבשר וכשמהפכין השפוד אצל האש מתגלגל סביב הבשר ואפי' לא אמרינן כי אפשר לסוחטו אסור כ"ש במבושל ע"כ, [מדם המתגלגל לא הוי כ"כ דיש לחלק משום דנורא מישאב שאיב ומונע הדם מליכנס בבשר אמנם התו' ס' כיצד צולין והרא"ש פיק דחולין סבירה להו דאפילו פירש הרם בתוך הצלי ממקום למקום ולא יוצא מיקרי דם האיברים שלא פירש וצ"ע לקמן כפסק מיה דף על בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב ע"כ].

לשון

ב. לשון הרא"ש בתשובה וששאלת' שהוא מנהג פשוט בארץ הזאת שלא לאכול
בשר ששהא בלא ניקור ג' ימים אם הוא משנה או גמרא או גאון או מנהג. מנהג
זה לא שמעתי כי מה חלוי בניקור החלב אינו נבלע בבשר כיון שהוא קר אלא
נוהגין באשכנז ובצרפת על פי הגאונים שכתבו שכל בשר ששהא ג' ימים
שלמים מפלג בלא מליחה שנצטרך הדם ואינו יוצא ע"י מליחה ואסור. ור"ם
ז"ל התירו בצלי דאף אם לא יצא [אבל למה שלא נאסר מעולם ל"ש דשיל"ם
וה"ה נדון זה והכי איתא כהדיא בט' הקדל פגמרב כי הא סברא ואפילו היה חתיכה
הראויה להתכבד בפילה לפי שאינה אסורה מחמת עצמה אלא מחמת הדם הנבלע
ואותו בלוע אינו ראוי להתכבד ע"כ קבלתי דאין לכשלו אחר צליה וכן מוכח קצת
מלשון מהר"ם וכן נמצא בתשובת ר"ח א"ו ומצאתי חזקתא בשם רמ"ם דמותר
ויראם לנהוג בו איסור]. לחוץ הוי דם האיברים שלא פירש ומותר אבל לבשל
בקדירה אסור אע"פ שאינו פולט ע"י מליחה פולט דמו לתוך הקדירה ע"כ.
ד. אמר לנו הרא"ש בשם הר"י חזוה שאם הורח בתוך ג' ימים אפילו
לא נמלח שרי אף לקדירה ותטעם כשהודח תוך ג' ימים מתרכך הבשר ויוצא
הדם ע"י מליחה אפילו לאחר ג' ימים :

שער החמ"ש

א. בשר שנמלחה ושהתה שיעור מליחה ואח"כ תניתו אותו בקדירה לבשל בלא
הדחה אם יש ס' במים ובחתיכה כנגד לחלוות דם ומלח שעל החתיכה מבחוץ
מותר ואע"פ שהמלח לטעמא עבידא והיה לדמותו לתבלין של הקדש או של
ע"ז דלא בטילי אפילו באלף דגם המלח נותן טעם בבשר ובתבשיל לא דמי כלל
דגבי תבלין מה שנותן טעם הוא גופו של איסור אבל הכא המלח לא נאסר
אלא מחמת הדם ולא יאסור יותר משאם הי' כולו דם דהוה בטל בס'. ובסמ"ג
כתב דאיכא מרבוותא דלית להו האי סברא ור"י בעל התוס' הוא בעל הסברא
הזאת ב. וכו' מהרי"ח בשם ר"י דהא דתבלין לטעמא עבידא לא בטילי
היינו למעלה מס'. או למעלה מק' אבל ודאי יש לתן ביטול ג'. ור' אבן
ור' יעקב הלוי מתירין בבשר יבש שנתבשל בלא הדחה בדיעבד משום
דכיון דנתיבש אין כאן לתלוות והדם עצמו כבר שריק ונפל : והדחה
אחרונה שאנו צריכין אפילו גבי בשר אינו אלא משום המלח שעדיין על הבשר
ולא נמס ומשום הלחלוות שעל הבשר וכי נתיבש אין עליו שום לתלוות דם
ומלח. מיהו נהגו העולם כשמדיחין בשר יבש מן המלח במים חמין או נוהרין
שלא תהא יד סולדת בהן והיינו לכתחלה אבל בדיעבד פסקו להתיר. וכתב
בסמ"ק במצות דם על הבשר לח שאם לא הדיחוהו רק טעם א' בטוב דשוב
אין קפידא, וזה לשון א"ו מכ"ה אי לא דמיסתפינא הוה אמינא אפילו בשר לח
שלא הודח כלל אחר המליחה והושם בקדירה שהוא מותר. וה"נ כתב במדרכי
מכ"ה כי מיד כשהושם בקדירה נמס המלח במים ובטל בס' וכן כ' בהגהת
במיימוני בשם מהר"ם דכל חתיכה יש ס' בה כנגד דם ומלח שבקדירה :

שער הששי

א. דאמר שמואל אין מניחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב [אפשר ההוא דאיז מיירי גמי בזה שלא הוחלק ברהיטני דודאי אין חמים יוצאים מעליו מיד ברכ"ה י"ר]. והיה דף פשוט ובאיז סכ"ה כתוב המולח ע"ג דף שאינו מודרין אסור ובספר המצות כתב מה שניהגין למלוח ע"ג קערה כפויה ואין הקערה נאסרת משום דמכת משרק שריק ואם יש בה גומות אסור וכ"כ הרא"ש בשם רב אחא סכ"ה שצריך למלוח ע"ג כלי מנוקב או על גבי קשים או ע"ג עצים כללו של דבר כששוטף המים עליו והמים יוצאין לחוץ כשר למלוח עליו ע"כ ובי"ד ס' ס"ט כתב בעינן שיצאו המים מיד ובסמ"ג במצות דם כ' מה שנהגין העולם למלוח בכלי מנוקב כמה פעמים ואח"כ שכבר בלע הכלי מן הציר וי"ל שאין מליחה לעץ שאינו נכנס לתוכו והוי כמו טהור מליח וטמא תפל כי העץ לא נעשה רותח ע"י מליחה וכן מעשים בכל יום שנותנין מלח בקערה חולבת ומולחין בה בשר או איסכא וגם ק"ל כשמואל דאמר קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח דמלוח כרותח ופי' הספר ה"מ דאינו נאכל מחמת מלחו ורבו הפירושים באינו נאכל מחמת מלחו אך ק"ל כרבינו יעקב שכל מליחות שאנו מולחין לבשל בקדירה נקרא אינו נאכל מחמת מלחו וראייה שפי' בה"ג שיעור שהיה מליחה קודם שיניחנו לבשל בקדירה כשיעור צליה דמליחה מוציא דם כמו צליה ומליח כרותח דקאמרי היינו כרותח דצלי אבל אינו מליח כ"א מעט אינו כרותח. ג. ואם מלח לקדירה בכלי שאינו מנוקב הכל אסור לפי שהדם נבלע מכלי הואיל ואין לו מקום שיווב לחוץ ואם הוא כלי עץ צריך הגעלה וכלי חרס צריך שבירה. ד. וכתב בסמ"ק [יש לפרש שאין המלח וכו' נכנס לתוכו וכן הפירוש מה שכתבו בפנים לפי שהדוסט אינו פורץ אסור שהרי אינו נבלע בו ומעתה הוי הפי' בספר התרומה ובמדרכי וצ"ע לע"ד וא"כ יתיישב ג"כ לדעת הפנים אמאי נאסור כלי שאינו מנוקב במליחה דכולי האי איכא כח להבליע ולא להפליט] במצות דם אם נמלח בשר בכלי חרס אפילו מנוקב אסור לאכול רותח באותו כלי דלגבי כלי חרס ליכא למימר דדם משרק שריק דבשל הוא בלע. ה. וכתב בס' התרומה בס' ר"ד דאם נמלח בכלי שאינו מנוקב נאסר הכלי מיד אפילו לא שהא שיעור מליחה רק שנראה קצת דם הנפלט בכלי וכן כתב באיז דאפילו לא שהא רק מעט נאסר ע"כ. [סכ"ה בס' התרומה ומדרכי ליתא בהאי לישנא שאינו נכנס לתוכו אל' כתב שאין המלח מפליק מה שבלוע כעץ ובהרס ובמחכות וניא טובא]. ו. והיכא דשהא הכשר בכלי מנוקב כשיעור מליחה ואח"כ הושם בכלי שאינו מנוקב ונמצא שם ציר מעשה אירע בביחו של רש"י והתיר כיון דשהא כבר שיעור מליחה כי הציר הנמצא שם אינו אלא מוהל בעלמא. והתו' סכ"ה שאין להקל בכה"ג שגבר נהגו העולם לאסור ושערי דורא מתירו ע"י קליפה. ז. וכשמדיחין הבשר בקערה צריך לתת מים תחלה בקערה ואח"כ נותנין בה בשר להדיחו ואם בדיעבד נתן הבשר תחלה רגילין להכשיר בזמן מועט הואיל ושהא כבר כשיעור מליחה. ולשון ספר התרומה

התרומה בסי' ס"ט הוא כך ובדיעבד לא נאסר בכך הכלי כיון ששהא כבר הבשר כשיעור מליחה ומלט כל דמו שהוא פולט מדם (ולא אמרינן כה"ג נורא משאב שאיב) ולא נשאר רק הבלוע במלח. ח. ושמד שצלאו בו בשר שלא שהתה שיעור מליחה השמוד אסור שהוא בולע מדם ולא אמרי' כה"ג נורא משאב שאיב, ואם השמוד של ברזל צריך ללכנו, ואם הוא של עץ אין לו תסנה כ"א שריפה כן קבלתי מרבתי אמנם אין העולם נזהרין מזה ומתירין בדיעבד והרא"ש מ"כ כתב דשמד שצלאו בו בשר שלא נמלח אינו נאסר. ובמרדכי מ"כ בשם ראב"י דשמד שצלאו בו בשר שרי לכתחלה לצלות בו בשר אח"כ. ח. וגם אין לתחוב סכין בבשר הנצלה לראות אם הוא צלוי אם לאו ששתא כבר שיעור מליחה וגם אין לתחוב סכין בכבד בשעת צליתו משום דכולו דם. י. ובא"ז כתב במ"כ ואסור הסכין הנתחב קודם גמר צליה אם היד סולדת בצלי אבל כתב שכל העולם כולו נהגו היתר בדבר וכן התירו במרדכי משום דמא משריק שריק כמו בדף שמולחין עליו :

שער השני ע"י

א. בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב הבשר אסור לדעת הרב הברצלוני דוקא כדשהא שיעור מליחה והרא"ש מ"כ נהן שיעור בכדי שאם הי' נותנין על האור שהי' מרתית ומתחיל להתבשל משום דהאיסור אינו אלא משום דנכבש בציר וכבוש כמבושל וא"כ הכובש בציר אי אפשר שיאסר מיד כיון שהוא צונן אלא דוקא כשיעור המפורש לעיל ואז נאסר כל מה שבתוך הציר כולו אבל בחוץ מזה השיעור לא נאסר אלא כדי קליפה כדין כל מלוח כרותת. ב. ובא"ז מ"כ כתב מעשה בא לפני ר"ת ואסר חרנגולת שהייתה מלוחה בכלי שאינו מנוקב אע"פ שלא שהתה בה כדי צליה וגם לא היה עדיין אלא מעט ציר וכן הי' נוהג ר"י וכן כ' בס' התרומה ס' ס"א ובסמ"ק מצות דם בשם מהר"ף כתב דכולו אסור אפילו מה שחוץ לציר ואפילו אין בו שומן וכן עשה ר"ת מעשה בחרנגולת אחר שנמצא בכלי שאינו מנוקב ואסור כולו אפילו לא שהתה שיעור מליחה והטעם משום שהדם מורש ממל"מ בחתיכה עצמה והמקום דחוק שאינו יכול לצאת הואיל והכלי אינו מנוקב כאלו מורש מחתיכה לחתיכה וכתב במרדכי מ"כ ובאשר"י מ"ג ובתו' פ' כ"צ שר"ת אסר חרנגולת לאכלה אפילו צלוח אח"כ ופי' באשר"י [צ"ע היסוד דק"ל בשר לצלי אינו צריכה מליחה גמ' לא יצלו כל צרכו אע"ג דפורש הדם ממל"מ כדאיתא כתוב בשם ר"ה וק"ל גמ' כר"ת בהא דאסור כל חרנגולת כולו אפילו מה שחוץ לציר מחאי טעמא שבפנים על כרחך ויש ליישב בדוחק דודאי מה"ל דלם חשיב כפורש כל זמן שהוא בחוץ החתיכה מדרבנן אסור לו ובצליה ראת ליה לדם דוכתא למיסק איבעי למיסק דכך יכול לזוב למטה כמו שיכול לילך בחוץ החתיכה לא מהמרינן אבל המלוח בכלי שאינו מנוקב לא עביר בתקנתא דרבנן ולם שציק דוכתא לדם למיסק יש להחמיר וזכר לדבד כל הראוי לבילה אין בילה מעכבם בו] הטעם דאע"ג דאמרינן גבי מולייתא כבולעו כך פולטו וכן בכמה דוכתא תינינו

חיינו דוקא היכא דפולט מיד בשעת בליעה אבל לאחר זמן לא אמרינן הואיל ונאסר כבר ע"כ :

שער השמיני

א. חתיכה שלא נמלחה ונפל עליה ציר מבשר מלוח או נפלה לתוך הציר יחזור וימלחנה ואגב דפליט ציר דידה מלטה ציר הבלוע בה אבל חתיכה שנמלחה ופולטה כל צרכה ונפל עליה ציר או נפל לתוך הציר אסור הואיל ואינו פולטת ציר שלה שהרי כבר מלטה כל צרכה. והתוס' ס' כ"ז והרא"ש פ"ה ונמרדכי סכ"ה כ' שמעשים בכל יום שאוסרין אותן אף לצלי והסעם דלא אמרינן ביה כבולעו כך פולטו משום דכבר נתקשה באיסור דדוקא היכא שפלט מיד מה שכולע אמרינן כבולעו כך פולטו ולא אח"כ שנאסר כבר ומיהו ר' יעקב מחיר ב'. כשפולחין בשר לפני שבוע אף למלוח עתה [בשר מחדש] ולתת עליו [שרי] משום דרם משרק שריק שהבשר שהומלח כבר לפני זמן מרובה אע"פ שבלע דמו ציר פולט לעולם ואינו בולע מן הדם ובדיעבד מותר אבל אם הבשר הראשון נמלח רק לפני יום א' הגאונים סתירים לכתחילה למלוח עליו בשר מחדש. וצ"ח התרומה ס' ס"ז בשם ר"י שהחתיכה פתוחה למלוח ציר יום או יומיים ומשרה אינו בולע מן דם החתיכה שנמלחה עליה אבל לאחר יומיים שאנו אינו פולטת אפילו ציר אם נמלחה עליה חתיכה אחרת נאסר וכעין זה כ' בהגהה במיימון בשם ר"י ודלא כר"ת שמתיר מטעם משרק שריק שהרי יש גומות בבשר שמעכבות הדם לשרוק ע"כ. ג. גרסינן בתלמוד פ"ה דגים ועופות שנמלחו יחד אסורין פרש"י הדגים לבדן אסורין ורשב"ם פ"י דגם העופות אסורין וכן בא"ז ואין גראה לר"י טרשב"ם והרא"ש ישב דברי רשב"ם וכתב עוד דאיירי דוקא בדגים חתיכות או שלמים [שנטלו קשקשיהן אבל שלמים] ולא נטלו קשקשיהן הדבר [גראה] לעינים דקמטי יותר מעופות וגם מעמים שנותנין בגיגית בשר מלוח הרכה ונותנין עצים בשולי הגיגית להפסיק בין הבשר ובין הציר הנוסף מן הבשר ולפעמים מוצאין מקצת חתיכות בתוך הציר אותו מקצת שבתוך הציר משיטא דאסור ואפילו לית ביה פילי ולא סגי בקליפה דמה שבתוך הציר חשוב כמו כבוש וכבוש כמבושל דמי ומה שחוץ לציר מותר ומנהג העולם לחתוך מה ששרוי בתוך הציר ומעט יותר מכדי קליפה וכל הנותר מותר אפילו אותו מקצת שבתוך הציר שומן והליל דשמוניה הנאסר מפעפע כמו חלב כדאמר' גדי שצלאו בחלבו אסור למיכל אפילו מריש אודניה דחלב מפעפע מ"מ כה"ג את שלמעלה מותר הואיל ודם האוסר השמוניתי אינו מפעפע ואין לו כח יותר לאסור מאילו היה דם שזה דבר האוסר : [פ"ה במרדכי דמשמע ציר שנתערב במים כל זמן שאין המים ראויין מחמת הציר שהוא מלוח שחשוב כרוחה לאסור הנכבש בחוכו קושי קצת להקל ולומר ולזהירות לכתחלה כח' וע"ש ובהגהה באשרי בשם א"ז פ"ה משמע להריא דאינו חשיב כרוחה]. ד. בשר ששרה במים ונשתהה מעליה רבוותא אוסרין לפי שהדם חוזר ונבלע בבשר ולא שייך חידוש כ"א גבי בשר בחלב דאי תרו כולי יומא בחלבא שרי אבל גבי דם

דָם לֹא אֵךְ אִם שֶׁהָא בָּמִים רַק לִינָה אַחַת וּמִקְצַת הַיּוֹם אֵין אוֹסְרִין וַיֵּשׁ מִפְּטָפְטִין לְאוֹסְרוֹ בְּשֵׁרִית כָּל הַלַּיְלָה אֵךְ לֹא שִׁמְעָתִי מִרְבוּתִי שֶׁהָיוּ אוֹסְרִין אוֹתוֹ וְגַם אֲנִי אֵין נוֹהֵג בּוֹ אִיסוּר בְּדִיעֶבֶד וְאֵךְ מַעֲלִיעַ אֵין אוֹסְרוֹ. וְ, וּבִמְרֹדֵי פֶּיֶב דְּבִיצָה כֶּתֶב בִּשְׁם רִמ' וַיֵּשׁ גִּאוּנִים דְּכָל כְּבִישַׁת צוּגָן בְּצוּגָן שְׁאִינוֹ חֲרִיף כִּמוֹ חוּמָן וְכִיוֹצֵא בּוֹ שֶׁהָן חֲרִיפִין אֵינוֹ נֶחֱשֵׁב כִּמְבוּשָׁל אֲמִ"כ נִכְבֵּשׁ ג' יָמִים וּבִשְׁם רִמ' שְׁאוּמֵר בִּשְׁם רִיצְבֵּ"א דְּבִיּוֹם וְלִילָה חָשִׁיב כִּמְבוּשָׁל וְכִ"כ הֲרֵא"ש פֶּיֶב דְּעִין בִּשְׁם רִיצְבֵּ"א דָּאֵם שֶׁהָא יוֹם שֶׁלֵּם מַעֲלִיעַ נִקְרָא כְּבוֹשׁ וּבּוֹלֵעַ וּפּוֹלֵט כִּמְבוּשָׁל:

שער התשיעי

א. אִם נִמְלַח בְּשֵׁר נִבְיִלָה עִם בְּשֵׁר שְׁחוּטָה אִפִּילוּ בְּכָלִי מְנוּקֵב כְּעֵין מַלְיָחָה שֶׁלֵּנוֹ שְׁאֵנוּ מוֹלְחִין לְבִשָּׁל בְּקִדְרָה הַשְׁחוּטָה אִסוּרָה מִן הַתּוֹרָה כְּדֹאמֵר רַבֵּא הַסְּמַאִין לְאִסוּר צִירִין וְרוֹסְבֵן וּמִשּׁוֹם צִיר הַנְּבִילָה אִסְרִינֵן הַשְׁחוּטָה דְּלֹא שִׁיךְ כְּבוֹלְעוֹ כֵּךְ פּוֹלְטוֹ וְלֹא טַעַמָּא דְּמִשְׁרַק שְׂרִיק כִּ"א גְּבִי דָם דְּקָלִישׁ הוּא וְכֵן בִּמְרֹדֵי טַכִּיָּה בִּשְׁם רַאבִּי"ה דְּצִיר נְבִילָה חוּק הוּא וְאִפִּילוּ לֹא שֶׁהָא שִׁעוֹר מַלְיָחָה אִסוּר עִ"כ. ב. אֲבָל צִיר שֶׁל דָּגִים טַמְאִין אֵינוֹ אִסוּר אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן וְעַלִּיו מִסִּיק הַסֵּפֶר דְּשִׁאנִי צִיר דְּזִיעָה בַּעֲלָמָא הוּא וְאִ"כ אִם נִמְלַח דָּג טַמָּא עִם דָּג סְהוּר הוּי אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְאִם טַפֵּק בְּדַבְּרֵי יֵשׁ לְהַקֵּל וּלְפִיכָךְ קוֹנִין דָּגִים מְלוּחִין מִן הַעֲצָה דְּסַפֵּק הוּא אִם נִמְלָחוּ עִם דָּגִים טַמְאִים וְסַפֵּק דְּרַבְּנָן לְקוּלָּא אִמְנָם תְּבֵא מֵאִירָה לְפָלוּגִי אֲשֶׁר רֹאֶה בְּעֵינוֹ דָּגִים טַמְאִים וְסְהוּרִים שְׁשֵׁרוּיִם יַחַד וְקוֹנָה אוֹתָם לְכַתְחִילָה וְעַלִּיהֶם הִ' אוֹמֵר וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם. ג. וְכ' בִּא"ז פִּיֶּק דְּבִכּוּרוֹת גּוֹיִם הַמוֹכְרִים דָּגִים סְהוּרִין מְלוּחִין כָּל זְמַן שְׁאִין אֵנוּ רֹאִין בִּינֵיהֶם דָּגִים טַמְאִין הָרִי הֵן מוֹתֵרִין, וְעוֹד יֶאֱחֻזְקִי אִיסוּר לֹא מִחְזִיקֵנָן אִפִּילוּ הִיכָא דֹּאִיכָא לְבִרָה, וְזִיל הֲרֵא"ש פֶּיֶב דְּעִין וְעַל זֶה סוֹמְכִין כְּשֶׁמִּבְיָאִין עַל קְרוֹן א' אוֹ בַּחֲבִיּוֹת אַחַד דָּגִים מְלוּחִין טַמְאִין וְסְהוּרִין בִּיחַד שְׁמִתִּירִין אוֹתוֹ דְּסַפִּיקָא דְּרַבְּנָן הוּא שְׁמָא לֹא נִמְלָחָה בְּתַחֲלִילָה בִּיחַד וְאַחֵר שְׁפִלְטוֹ כִּ"צ עִירְבָן יַחַד. ד. כֶּתֶב בִּמְרֹדֵי פֶּגֶ"ה בִּשְׁם תְּשׁוּבוֹת מֵהֲרִים זִיל סוּף דְּבַר בְּהָא סְלִיקֵנָן דְּכָל מִינֵי צִיר בְּטָלִין בְּס' לְכָל הֵיחָד וְאִפִּילוּ ר' יְהוּדָא מוֹדֵה בִּמִּין בְּשִׁאנֵינוּ מִינוֹ דְּבִטְלִין בְּס' לְכָל הֵיחָד, וְהִרְמַבִּים פִּיֶּס דְּמֵאכֵ"א כֶּתֶב דָּג טַמָּא שֶׁכְּבָשׁוּ עִם הַדָּג סְהוּר צִיר הִכָּל אִסוּר אֲמִ"כ הִ' הַסְּמָא אַחַד מִמַּצָּתִים מִן הַסְּהוּר:

שער העשירי

א. אַחֲרֵי שֶׁקָּיל שְׁכָל מְלוּחֹת שֶׁלֵּנוֹ שְׁמוֹלְחִין לְבִשָּׁל בְּקִדְרָה חָשׁוּב כְּרוֹתָה אִם בְּשֵׁר מְלוֹת וְגִבִּיגָה מְלוּחִין נוֹגְעִין יַחַד כְּגוֹן שֶׁהָן גִּתּוּנִים זוֹ עַל גִּבּ זוֹ אוֹ סְמוּכוֹת זוֹ אֲצֵל זוֹ שִׁנִּיהֶם אִסוּרִים דְּהוּאִיל וּשְׁנִיָּהֶם מְלוּחִים כָּל אַחַד פּוֹלֵט צִירוֹ וְטַעַמּוֹ וְהַשְׁנִי בּוֹלְעוֹ וְלֹא שִׁיךְ לּוֹמֵר כְּבוֹלְעוֹ כֵּךְ פּוֹלְטוֹ אוֹ טַעַם דְּמִשְׁרִיק כִּ"א גְּבִי דָם וְאִ"כ אִם הָאֶחָד מְלוֹת וְהֵב' תַּפֵּל מוֹתֵר לְפִי שֶׁתַּפֵּל אֵינוֹ מְפַלִּיט כְּלוֹם שְׁאִין כַּח בְּדַבְּרֵי הַמְּלוֹת כִּ"א שְׁפוּלָם הוּא בְּעַצְמוֹ וְאוֹתָהּ פְּלִיטָה חָשׁוּבָה כְּרוֹתָתָה לְחִית

להיות נבלע בדבר אחר אבל אין לו כח להפליס דבר תפל הנוגע בו או שמונה עליו וכן הדין גבי בשר שחוסה וגבילה אם הנבילה מלוחה או הכשרה אסורה לפי שפליטת הנבילה נבלע בה אבל אם הנבילה תפלה אפילו אם הכשרה מלוחה מותר דק"ל טהור מלוח וטמא תפל מותר, וכ' א"ז שמדית הטהור המלוח היטב במים שנוגע בטמא ודי בזה בלא קליפה וגרידא וכתב עוד שמעשה היה שנמצא חלב צונן על דגים מלוחים והתיר ר"י והקשה הרא"ש פכ"ה אההיא דטהור מלוח וטמא תפל מותר וז"ל וא"ת כיון שנמלח הטהור ומונה על הטמא או תחתיו או בצידו הרי נמלח גם הטמא ממלח שעל הטהור וי"ל כגון שנמלח הטהור מכל צדדים רק במקום שנוגע בטמא לא נמלח א"ז במה שנוגע הטמא בטהור המלוח אינו נחשב בשביל כך רותח דבשר אינו יוצא מידי דמו עד שימלחנו יפה יפה ע"כ. ב' ומ"מ בשר הנמלח רק קצת כגון לצורך צלי אפי"ס שאינו חשוב כרותח לאסור במגעו מ"מ ציר הנוסף ממנה על הגבינה אסור דציר חשוב רותח שהרי אינו נאכל (בלא) מחמת מולחו. ג' ודבר מלוח שאנו חושבין אותו כרותח היינו דוקא בזמן שהוא לח מחמת המליחה מבחוץ אבל נתייבש אינו חשוב עוד כרותח ולאסור במגעו או מה שמניח עליו או תחתיו ואפילו הוא לח עתה מחמת שהודח אינו כלום רק שאינו לח מחמת המליחה דאדרבה ההדחה מעברת הלחלוהית והמלח, וכ' בא"ז שאפילו יש זמן מרובה קצת שנמלח ועדיין הוא לח ויש לחלוהית במלח וציר שעליו, יש לחושבן כרותח עד שיהא יבש וניכר לעינים שאין בו לחלוהית. ד' ובשר שאינו מלוח שנפל לתוך חלב צונן שאינו מלוח או לתוך איסור אחר צלול שאינו מלוח הבשר מותר וכן החלב מותר כי ההיא בר יונה דנפלה לכדא דכמכא ושרי רבינא לפי שהכותח לא היה מלוח דאם תי' מלוח הגזול היה נאסר לפי שהוא חשוב כרותח ובולע הכותח שהי' לח אצלו דהא דאמרינן טהור מלוח וטמא תפל מותר היינו משום שהמלוח אינו מפליס תתפל אבל אם לחלוהית מוציא אצלו בולעו אבל אחרי שלא נמלחה לא הגזול ולא הכותח כל הצורך לא הי' צריך רק הדחה. ה' ואם הי' צלי אפילו הי' צונן הי' בולע שפיר איסור לח שסמוכה אך שאינו אוסר כ"א כדי קליפה ואי אית ביה פילי פ"י בקעים אפילו הוא חי או הכל אסור ולא סגי בקליפה, וה"ה שאר בשר צלי שנפל לתוך איסור צלול או שנסף עליו אפילו שניהם צוננים צריך קליפה ואי אית ביה פילי כולו אסור ולא נאמר שאני בר גזולא דרכיך (עי' סבירא לן דחי פילי אסורות בו קצת חימא דלא קיימינן דייקינן בשום בשר אי אית ביה פילי בשעת שמניחין אותו בכלי לשרות לצורך הדחה קשייתא מן הדם בעין שעליו ואפילו דם דקליש שאני משום דחוזר וזב מפילי] ובס' התרומה כתב ג"כ דאית ביה פילי כולי אסור קאי נמי אחי ורש"י פירש דקאי אצלי וכן א"ז פכ"ה כתב דחי אית ביה פילי אסורות בו והרא"ש פכ"ה הביא ג"כ דברי ספר התרומה אבל כתב דלכאורה משמע דקאי אצלי: ו' הנה פרשנו דין חמין ע"י מליחה אבל אם חמין הן מחמת שנתבשלו או נצלו אין להן דין טהור מלוח וטמא תפל אלא דין אחר התלוי בפלוגתא דרב ושמואל ותתאי

ותתאי גבר כשמואל דתניא כותיה וכן הדין אם החם למטה והוא האיסור והיתר צונן למעלה העליונה שהוא היתר נאסר לפי שהתחתון גבר ומחמם העליון שהוא בולע מן התחתון שהוא איסור ואפילו אם החם של מטה היתר הוא והעליון הצונן איסור אפ"ה נאסר התחתון לפי שהוא התחתון גבר ומפליט העליון שהוא איסור ובולע אותו פליטה ואין לו דין רותח ע"י מליחה שאין לו כח להפליט דבר שאינו מלוף אבל אם הצונן למטה בין איסור בין היתר ועליה החם אין ההיתר נאסר כי התחתון גבר ומקרר העליון ואינו מפליט וגם אינו מבליעו טעמו בעליון מיהו קליפה בעי דעד דמיקר ליה מורתא בלע. וז"ל סמ"ק במצות דם חתיכה בחתיכה יקלוף את מקומן ותימא מ"ט מחם בתוך חם דאיתסר כולו ושמא י"ל דהחם גבי חם מיירי זעג'ו והתם מיירי זה בצד זה וכן איתא במרדכי ב"מ כיצד צולין בשם מהר"ף וכ' התוס' בשם ר"ת דבשר רותח שנפל לתוך חלב צונן שרי החלב לגמרי ואע"ג דחם לתוך צונן בעי קליפה בדבר דלא שייף קליפה מותר וריב"א ה"י מצריך ס' לכדי קליפה:

שער האחד עשר

א. דיני כבד לרש"י הוה הפסק הכי אם בישל כבד בקדירה לאחר שנמלחה ושהתה שיעור מליחה והודחה במים הותר הכבד כי הכבד לעולם מפליט דם מחמת דמו ואינו בולע לפי שטרוד לפלוט אבל מ"מ לכתחלה אסור לבשלה אפילו לבדה דנהי נמי דאינה בולעת מ"מ אוסרת הכלי שבוילע מן הדם ואם נתבשל בשר עמו הבשר אסור לפי שבוילע דם הכבד שלא מהני ביה מליחה ולפ"ת אם לא נמלח ככל הצורך כך הדין ממש ואוסרת ואינה נאסרת אבל נמלח הוא כדין שאר בשר מותר לבשלו עם בשר כמו שסותר לבשלו עם בשר לצליה דמפשים בכל יום דנותנים כבד לאחר צליה בקדירה של בשר וה"ה במליחה דמלוח כרותח דצלי ושיעור מליחה כשיעור צליה. ושמצתתא דכבד מסורסת היטב בין לפרש"י בין לפר"ת ויש לעשות כרש"י גבי כבד ואי אישתלי ועביד עובדא כר"ת עביר. [פי' לכתחילה יפסוק המורה כרש"י ואי אישתלי ופסק כ"ה לא מהדיגין עובדא כך קבלתי והכי משמע לעיל ובספ"ג במצות דם] כתב רב אלפס דשדרו ממתיבתא דהאידינא לא בקיאין בחליטה ופסק איסורא לחומרא ולא שרי למיכל כבדא שליכא אלא היכא דטוי לה מעיקרא ובשלו בתר הכי. וכתב הרא"ש דלא אתא רב אלפס למיסר דיעבד כבדא שליכא דלא מסוי כבר דמסתמא לא פליג אמתניתין דכבד אוסרת ואינה נאסרת ולא מפליג בין שלוקא ובין מבושלת אלא מנהג דשדרו ממתיבתא כתב דלא שרי למעבד הכי לכתחילה והרמב"ם ס"ו דמאכ"א אסר אפילו בדיעבד וכל המחברים לא כתבו אלא לשון לכתחילה דנהגו שלא לבשל כבד וכתב בסמ"ק במצות דם וכמרדכי פכ"ה הטעם כדלעיל משום הקדירה שנאסרת ועוד טעם אחר בסמ"ק משום דלא בקיאין מתי קרוי שלוקא ושלוק איכא מ"ד דאסר ולא שרי אלא דוקא מבושל ומשו"ה כתב דאין לבשל כבד כלל כ"א לאחר צליה גמורה. ב. וכתב הרא"ש

סכ"ה דהא דבעינן קריעה שתי וערב וחתיכא לגבי תחת הכבד היינו דוקא אם רוצה לבשלו אחר הצליה או אחר המליחה לפר"ת אם לאו כולו צלי בעינן קריעה שריע וחיתוכה לתחת וכחב בסמ"ג דנהגו העולם לתחוב בו קיסם או קץ בשפת צליה ומיהו הצולה אותה כדי קליפה ולבשלו אח"כ נכון לקורעו שריע כדפרי' בפנים, ובאיז תמיה על מנהג שתוחבין בו קיסם ומנקבין בו נקבים וכתב בשם ר' שרלאון שאין לשנות משמעות ההלכה וכן היה נוהג ר"י ז"ל לקרעו ש"ו ע"כ. ה, ואם נמלח או נצלה עם בשר בין עילוי בשרא בין תותי בשרא ק"ל דשרי בריעבד דם משרק שריק אבל רש"י כתב דלכתחילה לא שרי בצליה אפילו תותי בשרא בשפודין שלנו דלמעמים מגביהין צד זה ולפעמים צד זה אבל במליחה כתב בסמ"ג וטורים דשרי לכתחילה תותי בשרא ע"כ. ד, ואנו נוהגין שלא למלוח כבד קודם צליה אבל לא מצינו איסור זה בכל התלמוד וכתב במרדכי סכ"ה בשם ראב"י דאם צלו כבד ולא הדיחו אח"כ במים ונתנו בקדירה אין לחוש אפי' דכ"ר לכולך מהול בעלמא הוא ע"כ. ה, ואם הכבד דבק בעוף ונתבשל עמו אם הכבד שלם ודבק בהחתיכה שאין בחתיכה ס' נגד חתיכת כבד הדבוק בה אז כל החתיכות אסורין וצריך ס' מן הרוטב ושאר בשר של התיר לבטל העוף שלם או חתיכה שהכבד דבוק בה וראיה מירך שנתבשל בו גיד הנשה דאם יש בנותן טעם רק בירך אסורה וכן כתב בסמ"ק במצות דם שרש"י ה' משער כה"ג בכל חתיכה אפילו אם היה כל שעה מכוסה במים וכן כתב במרדכי פג"ה שרבינו ברוך כ' דדוקא בדם וכה"ג אמרינן חתיכה עצמה ג"כ אפילו ע"י איסור מועט אם אין בה ס' לבטלה משום דאי אפשר להפריד האיסור משם וכן כ' בא"ז. ו, אבל כלי מתכות או עץ הדבוק בחתיכה הואיל ואפשר להפרידו ע"י הגעלה או ליבון אם נפל איסור על מקצת הכלי לא אמרינן כולה נבילה הוא ויצטרך לשער בעד כל הכלי אלא משערינן כפי האיסור שנפל אא"כ אינו יודע כמה איסור נפל משערינן כל הכלי בכבד הדבק בעוף. ז, אבל אם הכבד נפרד מן העוף אז בכוליה קדירה משערינן. ח, ואם צלו העוף וכבד מחובר בו או נפרד ותחוב בתוך העוף דעוף עצמו מותר מבחוץ על פני כולו רק שקולפין מעט סביב הכבד וזורקו לחוץ והשאר מותר דרמא מידב דייב וי"א אפילו קליפה לא בעי כשנצלה בתוך העוף. ט, וטחול ק"ל דשומנא בעלמא הוא ולא בעי קריעה ש"ו ותחוכא אבל מ"ט צריך למלוח אותו לקדירה דמה שפולט דם ובכריתות חשיב דם הסחול בלאו :

שער השנים עשר

א, דיני הלב תניא הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו קורעו לאחר בישולו ומותר פרש"י דוקא דם שבלב אסר אבל בשר הלב מותר משום דשיע ואינו בולע כדאמרינן שאני לב דשיעא וא"כ לב שנתבשל עם דמו בקדירה סגי בקריעה

בקריעה והלב מותר משום דשיעה בין מבפנים ובין מבחוץ ומשוה אמילו פני הקנה בתוך הקדירה מותר והתו' כ' בשם ר"י ור"ת דמה שמתרחץ הספר שאני לב דשיע דיחוי בעלמא הוא ואין המסקנה נשאר כן אלא מטעם כבולעו כך סולטו שרי, ולסר"ת דוקא נצלה או נמלחה הלב עם דמו קורעו לאח"כ ומותר שדם הנבלע חוזר ונפלט ונופל לארץ אבל נחבשל הלב בקדירה הלב עצמו אסור שנתבשל בדם הללו והעוף מותר שיש שם ס' כנגד דם הלב ובמדרכי פכיה בשם ראב"ה כחב ג"כ שבברור שאין לך שום עוף שאין בו ס' נגד דם הלב שלו והנה בספר התרומה ובהגהה במיימוני כחבו ג"כ דמשערין נגד דם הלב אך בטור כתב בשם הרא"ש וז"ל קבלה שאין שום עוף שלא יהא בו ס' נגד הלב שלו ע"כ. ב. ואם הלב דבוק בחתיכה קטנה אותה חתיכה נעשית גבילה וצריך ס' נגד כל אותו חתיכה ואם יש ס' בקדירה נגד כל אותה חתיכה מותר אע"פ שנותנין אח"כ בקערה בעודו חמות נוגעות החתיכות זו בזו בעודן חמות אפ"ה מותר דאין איסור הבלוע בחתיכה הולך לחתיכה אחרת בלא רוטב כדבעינן למימר קמן. ג. וכן הדין כשמנתחים חתיכה בפשטידא אם יש ס' נגד חתיכה שהלב דבוק בה וזרק אותה חתיכה עם הלב והשאר מותר ולא כפ"י ר' ברוך דכתב דחיישינן שמא נאסרו בתחילה ב' או ג' חתיכות ע"י שנשטף השומן מעט ויצטרך שוב ס' נגד כל אותן ב' או ג' חתיכות דלא נוהגין הכי אלא כדפרש"י בתשובתו כבד שנמצא במולייתא שקורין פשטידא בטל בס' ואם הוא דבוק בחתיכה שיהא ס' נגד כל החתיכה ואם לאו הכל אסור. ד. נהגו לחתוך פרלת הלב כי שמא אינו פולס דרך שיעתו ואחר שנדווח ונמלח תרי הוא כשאר בשר.

שַׁעַר הַשְּׁלֹשָׁה עָשָׂר

א. דיני כחל רש"י מפרש כל ההלכה לצלי ור"ת וראב"ן מפרשי לקדירה ורב אלעם פכיה תפס לו שיטה מיוחדת ואין להאריך ולפרש כל הסוגיא אך המסקנה לרש"י דלצלי בעי קריעה ש"ו לכתחילה ואם לא קרעו כלל לצלי מותר בדיעבד דחלב שחוסה דרבנן ולא גזרו בדיעבד אלא היכא דפירש. ב. ולקדירה בלא בשר או לעשות מולייתא שקורין פשטידא צריך לכתחילה קריעה ש"ו וטחו בכותל ואם לא קרעו ש"ו אסור אפילו בדיעבד אף בלא בשר עמו וכ' ב"ד ס' צ' וה"ה אפילו קרעו ש"ו רק שלא טחו בכותל אסור בדיעבד דחלב הנמלט חוזר ונבלע וכיון שפירש איקרי חלב דרבנן וכי נבלע אסור בשר הכחל ואם יש ס' במים עם הכחל לבטל שנתבשל החלב הנפלט בס' במים ובשר הכחל הכל מותר. ג. ועם בשר אסור לכתחילה אפילו קרעו ש"ו וטחו בכותל ובסמ"ג במצות ב"ב כ' היכא דקרעו ש"ו וטחו בכותל מותר לכתחלה לבשלו עם בשר לכל הפירושים וכתב בסמ"ק דלכאורה הכי הוא לכל הפירושים אמנם ר' יחיאל אסור לאכלו דלפרש"י כל ההלכה מפורשת לקדירה בלא בשר א"כ לא אשכחן שום היתר לקדירה עם בשר, וא"ן כתב לפרש"י וז"ל ועם בשר ואפילו קרעו ש"ו אסור

אסור אפילו דיעבד ולא חילקו בין מניקה לשאינו מניקה וצריך לחטט אחריו שיניק אם לאכול אחריו בשר. ובמרדכי סכ"ה כתב הועתק מראב"ה תשובת רש"י וז"ל ועל הכהל אני משיבך דאני לא שמעתי קורעו ומוציא את חלבו להתירו עם בשר לא לכתחלה ולא בדיעבד אלא להתירו בפני עצמה וכהל שנתבשל עם בשר אסור בס' ולא חילקו בו בבא"ז לעיל. דף. ואם נתבשל עם בשר אפילו יש ס' כתב בסמ"ג במצות ב"ב וכן הרא"ש סכ"ה דכחל לעולם אסור רק התבשיל והקדירה מותרות וחטעם ממורש שם היטב ולר"ת ולראב"ן לצלי ולקדירה בלא בשר מותר לכתחלה בקריעה קצת וי"א אפילו בלא קריעה כלל לצלי ולקדירה עם בשר בעינן קריעה ש"ו וסחו בכותל לכתחילה ואם לא קרעו רק קצת מותר בדיעבד ואם לא קרעו כלל אסור עד ס' וכן הדין לרב אלפס סכ"ה אך לקדירה בלא בשר אסור לכתחלה בלא קריעה ש"ו ובדיעבד מותר ונהגו כרש"י לפי שראב"ן נידה והחרים שלא לעשות כמותו וכר"ת ולפרוץ גדר שגדרו ראשונים כתאי לישנא איתא במרדכי סכ"ה. דף. והיכא שנתבש הכהל מאד ונתבשל אפילו בהדי בשר הורה ר' יחיאל להתיר אפילו לפרש"י ואינו מצריך ס' לפי שחלב שחוטט דרבנן וביבש לא גזרו וכתב בא"ז בשם תשובות הגאון דנהגו במתיבתא דלא מבשלי כלל אלא צליה ליה ואם מיובש מעיקרא שרי לבישולי ליה. דף. והכהל שנצלה או שנתבשל מותר לכתחלה לחותכו בסכין [בקריעה ש"ו וסחו בכותל ציירי כדפוכה מתוך הראייה והיינו כסמ"ק לקמן בפנים והכי איתא בהדיא בטורים ס' צ' ע"כ] של בשר אצ"ט שהכחל רותח וכן מותר להניח בקערה שח' בה בשר אצ"ט שהוא צדיין רותח וכן כתב בספר התרומה בס"ט ובמרדכי וכתב בתשובות דנהיגי כל ישראל דלא לבשל כהל כלל. וז"ל סמ"ק במצות ב"ב והנה נהגו העולם שלא לבשל כהל כלל עם בשר אפילו בקריעה ש"ו וסחו בכותל וכו' עד והיה אומר דמתאי טעמא נהגו שלא לבשל בקדירה כלל אפילו בלא בשר לפי שסופו לבשל בשר בקדירה והוי כמו עם בשר והיה אומר דכבר היה נוהגין להיות להם קדירה מיוחדת לבדה לכהל ומיהו אין לסמוך על זה עכשיו שאין רגילות בכהל כ"כ הלכך איכא למיחש דלמא אתי לבשל בשר אח"כ בקדירה [וצ"ע פ"ט מקדירה בלא בשר ושם מה שהחמירו בקדירה אינו משום בשר אחרי כן אלא משום דלמא אתי לבשל בשר עם כהל חזרה לא שייך כסכין ע"כ]. דף. ואם נמלחה הכהל עם בשר הואיל וכל המליחות שלו שאנו מולחין בכלי מנוקב הוא אי"כ מותר כמו בשר ובשר דכל זמן שהבשר פולט אינו בולע וכשנח הבשר נח גם הכהל ואפילו גבי דם דאורייתא אמרינן כהאי טעמא כ"ש גבי חלב שחוטט דרבנן ואין לומר שאני דם דשריק ונמל אבל חלב סריך ונדבק דהא דריש מריסר הלכך כחלא עלויא בשרא דיעבד שרי וה"ה במליחה והטעם דחלב שחוטט דרבנן הלכך ידיח הבשר שתחתה כהל ודיו:

ש ע ר י י ד

א. גוי או שפחה שבבית ישראל מלגו תרנגולת ולא ידע ישראל אם בכלי ראשון מלגו או בכלי שני מלגו או הדיחו מן המלח ולא ראה הישראל אם הדיחו ב"פ ונתנו בקדירה או מלחו בשר ולא נודע אם מלחו בכלי מנוקב או הדיחו קערות ולא נודע אם הדיחו קערות חולבת עם בשר וכל כה"ג אם הגוי או השפחה שבבית ישראל אינן יודעין מנהג ישראל או הכל אסור דאמרינן הגוי עשה כדי להקל טרחו כמו שהרגיל לעשות ואפילו אם הגוי יודע מנהג ישראל ואומר שעשה בדיון לא סמכין עליו דאין סומכין על דבריו של גוי. לא לאיסור ולא להתיר. ב. אבל אם ישן ישראל אפילו קטן בר דעה יוצא ונכנס או מותר הכל אם הגוי יודע מנהג של ישראל משום דמירתת הגוי סן ירגישו בו. ג. וגם ק"ו אם מלגו תרנגולות בכלי שני הרבה יחד ונמצא אחת מהן גבילה שהכשירות מותרות דכלי שני אינו מבשל כדנתיא ב"פ כירה האילפס והקדירה שהעבירו מרותחין לא יתן לתוכו תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה ועוד דאי מבשל אפילו הכשירות ליתסרי אף כי נמלחו לברן דפלטו דם וחזרו ובלעו אלא ודאי בלי שני לא מפליט ולא מבליע. וכן כתב בסמ"ג בשם ר"י דהלכה למעשה כן שהכשירות מותרות אם נמלגו בכלי שני עם הנבילה. לכן בסמ"ג במצות שבת בשם ר"י הלכה למעשה שהכשירות מותרות אם נמלחו עם הנבילה בכ"ס ד. ומהר"ח פסק דכלי שני מבליע בכלי חרס וכן מוכח בירושלמי שהביא התו' וסמ"ג וי"ל כלי חרס בולע תבלין אינן מתבשלין. ובמרדכי פ' כירה בשם ראבי"ה כי שקבל כלי שני נהי דלא מבשל אבל מ"מ מפליט ובלע מיהא הוי ואם נמלגו כשרות ונבילות יחד הכשירות אסורות משום שמגונית הנבילה הנבלע בה שהוא נבלע בקל ולא דמי לדם כשירה בעלמא דדם משרק שריק. ה. וכתב בסמ"ג במצות שבת דנהגו לרחוק ולשטוף בית הצואר והשחיטה של תרנגולת יפה קודם שימלגו אותו בכלי שני והסעם משום שרגילין לשוב ולהרתיח המים על האש והיו נאסרין מאד בהרתחה מן הדם הנדבק בבית הצואר והשחיטה. ו. ואע"פ שנהגו הרחקה זאת נוהרין בכל הארץ דאין מדיחין קערות באותן מים מלגו בהן תרנגולת מפני הדם והשמגונית אע"פ שרחצו כבר בית השחיטה ובית הצואר. ז. אמנם מ"מ אף לא לא רחצו ושטפו בית השחיטה ולא בית הצואר שלא יכנסו המים לתוך הצוף בדיעבד מותר הכל הכלי וגם התרנגולין דכלי שני אינו מבשל. ח. והא דכלי שני אינו מבשל פירשו התוס' פ' כירה דאפילו יד סולדת בו אינו מבשל ודוקא בכלי ראשון שעומד אצל האש ודפנותיו חמין ומחזיק חומו ונתנו חכמים שיעור כל זמן שהיד סולדת בו מבשל אבל כלי שני שאין דפנותיו חמין כי"כ והולך ומזקר לא. ט. ודין עירוי לר"ת הוי ככלי ראשון ולרשב"ם ככלי שני ומסקנת התוס' פ' כירה דאינו לא ככלי ראשון. ולא ככלי שני אלא מבשל כדי קליפה ותו לא דק"ל

כשמואל דאומר תתאי גבר ואדמוקיר ליה בלע מורתא הילכך אם עידה רותחין על התרגנות צריך קליפה ולא יותר ולפעמים אפילו קליפה לא בעי אם ראש התרגולין למעלה דאז הנוצות שוכבות ומגינות בפני הרוחתין כך כתב במרדכי ס' כירה, וכתב בסמ"ג במצות דם דלכתחילה אין למלוג התרגולין אלא בכלי שני:

ש ע ר ט ו

א. בדין ריחא מילתא היא פליגי רב ולוי רב סבר אפילו בשר שחוטת שמינה שצלאו עם בשר נבילה כחושה אסור משום דהשחוטת השמינה מפסמת הכחושה הנבילה והדרא הנבילה ומפסמה השחוטת וכ"ש אי הוי איפכא ולוי סבר דריחא לאו מילתא היא ואפילו נבילה שמינה ושחוטת כחושה שרי, ופסק רש"י כלוי לגבי ריחא, והי מרש"י לשם תצ"ע קצת מ"ש מחתיכה שמינה שבתוך דאמרינן לעיל אינו מפסע כיון דהאיסור שחוט דם אינו מפסע וכאן נמי האיסור שהוא כחושה הוא יש לחלק דבפסוס וריחא ע"כ משום דרבא קאי כותיה בבת תיוהא מצי קאי כותיה וכן פסק רב אלפס כלוי ור"ת פסק כרב דסוגיא דשמעתא כותיה ורבא דשרי בבת תיוהא מצי קאי כותיה דגבי פיסוס נבילה ריחא מילתא היא ול"ד לבת תיוהא, וכן הוא מסקנת הרא"ש כר"ת, וכן ריב"ם רצה לאסור אפילו בדיעבד פשטידא של ישראל שאמו אותו עם פשטידא של גוים, והרבה גדולים נחלקו עליו בדבר אי קיי"ל כרב או כלוי, ואומר ר"ת אפילו מאן דאסר לא אסר אלא בתנוריהם שלהם דנפיש פיטמיהו אבל בתנורים שלנו שרי לאסות סת עם הצלי, וכן כ' התוס' דאפילו פשטידא ופלדין אין לאסור בתנורים שלנו שיש אייר הרבה בתנור וההבל מתפשט, וכ' המיימוני וכן הסמ"ג במצות ב"ב בשם רבותיו תנור שהוא מחזיק י"ב עשרונים של מצה זהו תנור גדול, וז"ל הרא"ש ב"ב בתרא דע"ז ודוקא בתנורים קטנים שלהם שהיו מכסין פיהם כרמוכח ס"ק רשבת ולכן נכנס ריחו של זה בזה אבל תנורים שלנו דסיהם פתוח אין לחוש, ובמרדכי פג"ה כ' בשם ר"מ דל"ת שרי לכתחילה בתנורים שלנו פת עם צלי של היתר ושל איסור דוקא בדיעבד אא"כ מכוסה בבצק ו"א איפכא דדוקא בתנורים שלהם שמהן למעלה שרי למ"ד אבל בתנורים שלנו שפיהם מן הצד מחזיק ריחו ומפסם כל דהו כ"ע מודו דאסור לכתחילה, וכתב בה"ג דהלכתא כלוי ואף לוי דעבד עובדא בגדי ו"א דוקא בדיעבד דכבר נצלה הכשיר, וכן כ' א"ו במס' ע"ז דלכתחילה ריחא מילתא היא, וכן כ' רש"י ולוי מדה לכתחילה והת' הקשו עליו ואפי' אם כריעבד אפו פת עם צלי אסור לאוכלו בכוח משום דאפשר למיכלה בלא כוחה והוי לכתחילה, וראב"ן כתב והוי כהני נקיי הדעת שבמגנץ לעשות כיסוי לפשטידא באופין אותו עם סת וכן לפלאדין אבל בלא כיסוי הוה כפת חמה וחבית פתוחה ראם יש כופין שחטרת של ביצה ע"פ הנקב שלא יצא ריחה ע"כ, והכי מסקנת האלפס ורש"י

כלוי

כלוי ואף לא אסור אלא בשר שחטה ונבילה שקולטין תריח זה מזה ומפסמין זא"ו וכן פת חמה וחבית פתוחה שאין לנסות הריח כ"א דרך המנופה אבל דית ליה לרב הא דתני רב כהנא פת שאפו עם צלי כר והעולם נתנו אסור באסית פשטידא ופלאדין יחד כל שעה אבל לאפות שום ספלות עם הפת אפילו בלא שום כיסוי שרי והמחמיר לכתחילה אפילו בסת תצ"ב. והוכיחו התוס' מהאי דפת שאפה עם צלי דאסור לאוכלו בכוחה הא במליחה שרי ומשום דריח בעלמא הוא. וכן כתב המרדכי בס' בתרא דע"ז בשם ראב"ה ממש בסגנון זה להתיר. וכתב א"ו פג"ה שטוב להזהר שלא לאפות שום ספלות עם הפת דשמא יזוב שומן על הספלות בתוך התנור ולאז אדעתיה ואפילו ה"י הפת רחוק מן הפשטידא אסור לאוכלו אפילו במלח אלא יחזיר ויסיק התנור אחר הספלות ויאפה את הפת. ור"ת נשאל על חמץ ומצה שאפו יחד בתנור והתיר ואמר שכמה ריחות מצינו בתלמוד אבל ריח הפת בסת לא מצאנו והרבה פעמים אנו אופין לכתחילה חלה עם פת. וכתב בהגהה באשר"י בשם מהרי"ח ס"ב ד"ה דזילוף מים ע"ג אישים כדי להריח חשיב הנאה ואסור במידי דאסור בהנאה אבל סתם יינם האידנא דנהגו ביה היתר הנאה שרי לזלף:

ש ע ר ט ז

בס' גיד הנשה אמרין גדי שצלאו בחלב אסור למיכל אפילו מריש אונז ופריך והא אמר רב קולף ואוכל כו' ומשני ההוא כחוש הוי ופרי"ת דכחוש אינו מפעפע ואפילו אם הוא מפעפע מעט בטל בס' וא"כ אם נמלח הקרום שעל הכסלים שהוא חלב כחוש עם בשר אינו מפעפע ואם הוא מפעפע מעט בטל בס' הלכך בין אותה חתיכה שהקרום עליה בין חתיכה הנוגעת בה אם יש ס' מותרין וי"א שאותה חתיכה שבקרום עליה מותרת ממ"ג אפילו אין בה ס' שהקרום אינו נאסר אלא משום חלב שצליה מכחוץ ואינו מפעפע מעבר לקרום. וז"ל מרדכי פג"ה ר"ת מפרש דכחוש אינו מפעפע ור"י מפרש דכחוש הוא כ"כ ויש מעט חלב ובטל בס'. וז"ל סמ"ק במצות חלב אין להתיר אפילו גדי כחוש אא"כ יש שם ס' כנגד החלב כי יש מפרשים ההוא כחוש הוה ולא ה"י בו אלא מעט חלב ובטל בס' אבל אי ליכא ס' הגדי אסור ובר מן דין דאיכא לפרושי דההיא שינויי דכחוש הוה לא קאי במסקנא וכן שינויי דכוליא בחלבא הוי לא קאי במסקנא אלא העיקר כולכית באילפס הוי. ונראה דאותו תירוץ עיקר ור' יוחנן לא שרי גדי כחוש ולא כוליא בחלבא אלא כן ה"י המעשה כולכית באילפס וה"י נראה תימא גדולה להתיר כוליא בחלבא משום קרום המפסיק דדבר ידוע כי תחלב גבלע בכוליא ע"כ יש לאסור שתיהן גדי כחוש בדליכא ס' ונראה מצאתי וכן נמצא במרכיבי פג"ה בסגנון זה וכוליא בחלבא לשון מהר"ם שמלחה שפתחו הקרום שעל גבי החלב עם בשר ולא ידעה אצל איוה חתיכת נמלחה והתיר כל הבשר רק אחד נתן לגוי כ"א ה"י ידוע אצל איוה

איוה חתיכה נמלח אותה חתיכה אסורה והשאר מותרות כמו שפרש"י אם רותת דמלח מפעפע מחתיכה לחתיכה גם אותה חתיכה מותרת דיש בין הכל ס' לבסל ואם אינו מפעפע היא לבדה אסורה ועכשיו שאין אנו יודעין איוה היא כל דבר יבש שאינו שורשו של איסור אפילו אינו ראוי להחכד חד בתרי בסל. וכן כתב בתשובות במיימוני בס' ט"ז מדברי מהר"ם אם חלב דבוק בחתיכה ונמלח עם שאר חתיכות פעמים שאותן החתיכות מותרות כגון שיש בו ס' כנגד החלב וצריך לקלוף לצד החלב וחתיכה הנוגעת בה לצד החלב אסור כגון שאין באותה חתיכה ס' כנגד החלב אבל הנוגעת בה לצד החלב לעולם מותרת אפילו אין שם ס' כלל כי חלב אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב ע"כ. והא לך פסק אבי"ה בספרו ונראה שאם נמלחו איסור וחיתר יחד כגון חלב ובשר צריך קליפה במקום שידע שנגע בחלב וצריך להעמיק יותר משאם מלח בשר גבילה כחושה ושחוטה יחד שהחלב נבלע ספי וחכל לפי אומד הדעת כמה ראוי לבלוע קולף ולא אמרינן כל החתיכה אסורה דמלוח כרותח דצלי זה אינו. דהא מריך בגמ' מגדי שצלאו בחלבו קולף ואוכל כו' ומשני ההוא כחוש הוה ואיכ קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו פי' שנוכל לשער עד היכן מפעפע החלב לפי מיעוטו וכן במליחה כדי קליפה ואפילו חלב הרבה במליחה חרי הוא כמעט בצליה דאינו מפעפע כולי האי דמליחה אינם שוים בכל מקום דלצליה יש ריחא ומליחא אין ריחא וגיכר לעינים דלצליה מפעפע יותר ממליחת. וכתב הראב"ן דחלב האסור בצליה אסור גמי במליחה אם אין שם לבטלו וכן ציר של גבלת אסור אם אין ס' לבטלו וכל מה שכתב ראבי"ה קיבל מאביו רבינו יואל הלוי ומור"ם. עוד כ' ר"י ור"ם דכל היכא דיש לתלות בצלי דמפעפע מעבר לעבר כגון שיש חלב הרבה אסור כולו אפילו יש שם ס' דלא ידעין לאיוה צד עבר החלב ולא מהני ביטול ס' כ"א גבי בישול דהמים מוליכין הטעם בכולו אבל גבי צליה אם נחוש הוא אינו אסור אלא כדי קליפה וכן במליחת ומיהו ר"י הלבן מ"י דמלוח גמי בס' וכן ראיתי מעשים הרבה פעמים וכן ראיתי מרבתי שהיו מבטלין בס' וכן כתב במררכי פכ"ה בשם ר"י הלבן ושאר רבתי ובשם איז כתב הלכה למעשה דמליחה גמי בששים :

ש ע ר י " ז

ק"ל דמין במינו בדבר יבש בחתיכא שאינה ראויה להתכבד בטל ברוב ומב"ם בדבר לח כגון יין בין או חלב בחלב או טעם של איסור בחיתר ע"י בישול וכה"ג הכל אסור עד ס' ואפילו איסור דרבנן ליתא בכל הני אלא בטילה לגמרי ומותרין לכתחילה לאחר שיתבטלו. ויין בין היינו סתם יין דאין יין נסך אסור במשהו אלא אותו שנתעסק לפני עין. לק"ל כרוב דבשר שמה אולינן דשאר רעיסה ב' מינין הן ואל ידור רעז ב' מינין הן ואע"פ שכולו בשר וכן מיני דגים רעופות שחליקין בשמן בין שטרין ובין טמאים בסחורים שני מינין הן אבל בצים של עוף זה בשל עוף אחר היי מין במינו

ליו שער השבעה עשר שערים יא

במינו חלב ובשר כי מינין חן וסומן חלב ושל בין חקין מיקרי חלב חלב פרא וחלב מין אחד הוא וסומן של צלעות וחזה חלית וסומן הירך שומן הוא ומקרי בשר ולא חלב כבש וחיל וחלב מין אחד הוא וסומן חקין של עופות ושל דגים ב' מינין חן ע"כ איז בסוף עבדות וזה] [תנהג, לפום רחיקא פסע בא"ו דמבשאים בדבר יבש בטל ברוב ויש לרחוץ] אכל מין בשא"מ בדבר לח צריך ס' היינו טעמא דמין במינו דאפילו אם נמלח ונתערב או נתבשל ויהיב איסור טעמא בהיתר אי הוי היתרא רובא מדאורייתא חד בתרי כטיף והלכך לא גזרו רבנן ביבש אבל מין בשא"מ דמה"ת בעינן ס' אם נמלח ונתערב איסור בהיתר גזרו רבנן ביבש דבעינן ס'. וכי"ד בס' ק"י כתב דלכאורה נראה דכל דבר יבש בין מב"מ בין מין בשא"מ בטל ברוב אבל כתב ג"כ שבעל התרומה כתב דדוקא במינו ברוב ולא בשאינו מינו ע"כ. וי"א דדוקא לשני בני אדם מותר דבר יבש שנתבשל אבל לאדם אחד לא משום דודאי קאכיל איסורא מיהו ר"ת מתיר אפילו לאדם אחד ומ"מ דוקא בבשלם בשתי קדירות אבל בקדירה אחת לא דממ"נ טעם האיסור נפלט בה והיינו דוקא דבר לח ולא בטל ברוב, מיהו רבי' משה מתיר לבשלם אפילו בקדירה אחת דהואיל ונתבשל גם האיסור נעשה היתר, וכמו זה כתב הרא"ש פג"ה אבל דבר שאינו בריה ולא חתיכה הראויה לתתכבד בטל ברוב ואפילו איסור דרבנן לית ביה, ויראה דמותר לאוכלה כאחד דגוה"כ הוא דכתיב אחרי רבים להטות הלכך חד בתרי בטל ונהפך האיסור להיות היתר גמור ומותר לאוכלו כולו כאחת ומדרבנן החמירו במב"מ היכא שנתבשל יחד קודם שנודע תערובתו ולא נקרא עליו עדיין שם היתר להצריכו ס' אע"ג דלא יהיב טעמא גזירה אטו שאינו מינו אבל מב"מ בדבר יבש ונודע תערובתו נעשה היתר גמור ואע"פ מדרבנן לא אצרכי כיון דאף אם נתבשל לא יהיב טעמא, ועוד כתב הלכך נראה דאם בישל שלשתן יחד או אם בישלו עם החתיכות מותרות הכל מותר דאחר שנודע תערובתו ויתבשל ברוב ונהפך האיסור להיות כולו היתר ויכול לאוכלו כולו בבת אחת שוב לא יתכן לומר על פלטת שתאסר ע"כ, ובסמ"ג מצות ב"ב כתב דיש להחמיר שלא לאכול אדם אחד, כתב בא"ו במס' ע"ז דבר יבש חד בתרי בטל ומותר באכילה אף מדרבנן ודוקא במב"מ שאינו מכיר בחתיכת האיסור שאם מכירו יורקנו ואם הוא דבר יבש ולא אסור אלא מדרבנן אם נתערב אפילו חד בחד מותר באכילה לשני בני אדם ע"כ, ויש נוהגין שהאיסור בטל ברוב להשליך אחד והשאר מותר וזה אין צריכין דדוקא גבי תרומה צריך להרים אחד מפני גזל השבט אבל בשאר איסורא דלא שייכי הא לא צריך לא בדבר לח ולא בדבר יבש שנתבשל, ובא"ו מס' ע"ז כתב דנבילה א"צ להשליך אחת אבל באיסור הנאה צריך להשליך אחת כי היכי דלא ליתהוי איסור הנאה ואם הנבילה של ישראל אחר יפרע לו את שלו, כתב הרא"ש פג"ה יבש ביבש שנתבשל חד בתרי וכן לח בלח חד בס' ונתרבה עליו איסור חזר וניעור עליו איסור הראשון וכתב הטעם אע"ג דנתבשל ונעשה היתר גמור כולו

אעפ"כ אם מכירו האיסור אח"כ יסירנה וכשיתרבה עליו מצא מין את מינו וניעור והו"ל כאלו תוכר האיסור וכן כל שאר איסורין שבתורה שלא היה בהיתר לבטלה ונתרבה ההיתר בשוגג חוזר ההיתר ראשון וניעור כ' המדרכי וו"ל מכאן מסקו פוסקין דאם חתיכת איסור נפלה בס' דהיתר ולא בא להעלותם עד שנפלה אחרת הרי זו אסור' אם אין בהיתר לבטל את שתיהן אבל אם הכיר בה וידע שיש בהיתר לבטלה אפי' אי נפלה אחרת אין צריך כדי ביטול שתיהן. וכחב בא"ז במס' ע"ז דרבינו יואל התיר ג"כ היכא דידע בה דנפל הראשונה אבל אי לא ידע אסור וראב"ה אסר אפילו ידע בה. וא"ז הגדול הכריע כר' יואל ע"כ. כתב הרמב"ם פט"ז דמאכלות אסורות אסור לבטל איסורין של תורה לכתחילה ואם בטלם הרי זה מותר ואעפ"כ קנסוהו חכמים ואסרוהו ונ"ל שכיון שהוא קנס חכמים אין אומרים על תערובות זאת אלא על זה העובר שביטל האיסור אבל לאחרים הכל מותר אבל באיסור של דבריהם כגון בשר עוף בחלב מבטלין האיסור לכתחילה ע"כ. וכ' שם בהגהה דר' שמחה הורה על מי חלב שנפלו לתוך תבשיל של בשר וצוה להוסיף מים כדי שיתבטלו מי חלב בס' דמי חלב דרבנן. וצ"ע בתוס' דפ' כל שעה דפ' ר"י גבי קדירות בפסח דהא דמבטלין איסור לכתחילה היינו ביבש שאין לו שורש מן התורה כגון מוקצה וכן כתב ראב"ה ע"כ. והרא"ש פ"ק דביצה כתב דלא מבטלין איסור דרבנן לכתחילה אלא היכא דמיקלי קלי איסורא כגון עצי מוקצה שמרבה עליה עצים מוכנים ומדליקן אבל בענין אחר לא וכן כ' במדרכי בפ"ג דביצה בשם רשב"א:

ש ע ר י ח

וקי"ל דחתיכה הראויה להתכבד לפני האורחים אינה בטילה ואפילו באלף ומעשה בא לפני ר"ת בתרגומות שלא נטלה נוצתה שנתערבה בב' שחוטות והתיר ר"ת דהוא"ל ולא נטלה נוצתה. אינה ראויה להתכבד לפני האורחין כמו שהיא אבל חתיכת נבילה שלא נמלחה בכשירות אעפ"י שאינה ראויה להתכבד כמו שהיא אינה בטילה דמליחה לא הוי מחוסר מעשה אבל נטילת נוצה הוי מחוסר מעשה. ומיהו ראיתי כמה גדולים עושים שגם בנבילה אומרים שהיא בטילה. ורגלים של נבילה שלא ניטלו סלפים ונתערבו בכשרות אינן ראויין להתכבד ובטלין ברוב ואוחן האוסרין בנבילה אוסרין גם ברגלים שראויין להתכבד. וג"כ י"א שיש לאסור ברגלים משום דהוה דבר שבמנין שדרך העולם למכור ב' או ג' רגלים ואנו נוהגין דמתבטלין. וו"ל סמ"ק במצות ב"ב הורה ריצב"א על רגלים של ספק טריפה שנתערבו עם רגלים אחרים של היתר שאינם בטלין ברוב והיא גופא קשיא דהא אפילו ודאי טריפה ה' להם להתבטל לפי מה דמסקינן דהלכה כר' יוחנן דאמר אותו שדרכו למנות שנינו ושמא משום חשש כיבוד נגעו בו דמסתמא רגל של בהמה נסה עשויה להתכבד ושל דקה נמי אפילו את"ל דאינו עשויה להתכבד מ"מ לא פלוג רבנן ואם לא ניטלו סלפיהן צ"ע. כתב הרא"ש פג"ח

לִי שַׁעַר הַשְּׁמֵנָה עֶשֶׂר שַׁעֲרִים יב

פג"ה די"א דחתיכה חיה לא חשיבה ראוייה להתכבד ודברי הכל הוא זה, וגם י"א דכבש שלם ואוואז שלמה לא חשיבה ראוייה להתכבד ודברי הכל הוא, וי"א דתרנגולת בנוצתה לא חשיבה ראוייה להתכבד וליתא אלא כל ענין ודבר שיכול לתקן בענין שיהא ראוייה לתת לפני האורה נכבד בין צ"י חתיכה בין צ"י ביסול או הסרת הנוצה חשיבה ראוייה להתכבד וכל כיוצא בזה ע"כ, ובסמ"ק במצות ב"ב דחתיכה חיה אינה בטילה דחשיבה שפיר ראוייה להתכבד בלא ביסול אבל בלא הסרת הנוצה לא חשיבה ראוייה להתכבד, וכי עוד בסמ"ק ד"ל אמרינן בנדרים בני מעיים דאכלינהו לאו בר אינש א"כ אינו ראוי להתכבד, ומכאן הורה ריצב"א על קורקבן של תרנגול טריפה שנתערבה עם קורקבן טהורה שהוא בסל ברוב ונראה דה"ל לענין טבריש בלע"ז ושאר בני מעיים צ"כ, וכי בא"ז סא"ט מעשה בא לפני ר' בתרנגולת טריפה שניקב קורקבן שלה שנתערבה בכשירות ודימו שומן בקורקבן במקום חיבור הקורקבנות ואידימי לגמרי והכשיר ר' אחרות ע"י כך, וכך כל דבר שהוא בריה לא בטילה בהיתר אם מכירים יסירם והרוטב בנותן טעם דאפילו אחר שהסיר האיסור צריך ס' לבטל במיתרי של איסור וכן בדבר שהוא בסל ברוב כגון חתיכה שאינה ראוייה להתכבד ושאינה בריה צריך ס' לבטל של מיתרי שאינה בטלה ברוב אלא דבר שהוא בעין ואינו נבלע בהיתר ואם אינו מכיר הבריה אינה בטילה דבריה לא בסל אפילו באלף, ובא"ז מס' ע"ז כתב דבריה בטילה בתתק"ס כמות והביא ראיה מירושלמי, והרא"ש פג"ה כתב ג"כ ההיא פסקא והראיה ומסיק עלה דלא נהירא ופי' הירושלמי בענין אחר, ועוף טהור נקרא בריה אף כמותה ודקאמר ריסק ס' נמלים ואחד חי ר"ל שלם אבל צוף טהור שנתנבלה אפילו כולו שלם לא מיקרי בריה כך פסק ר"י, וכי הרא"ש פג"ה הטעם בשם ר"י דכל דבר שאם תחלוק ולא תהא שמו עליו קרוי בריה ועוף טמא אם יחלק נקרא נבילה כמו נבילה שלימה דנבילה לאו שם העצם הוא אלא שם התואר, ודוקא שהבריה שלימה אבל חתוכות מקצתן אפי' כולן יש עם ההיתר בסל בס', וי"ט דאם רוב שהרג טמא שלם חשוב בריה וכן משמע גבי נמלה דחשוב רוב ככולו ולא בטיל בס' ויש דוחין דההיא לענין טומאה אבל לא לאיסור אכילה, וכתב הרא"ש פג"ה והוכיח טפ' התערובות דאם נפרשו מקצתן לא תלינן דהאיסור נפרש וליבטל ואפי' אם רובו נפרש לא אמרינן איסור ברובא איתא ומהנה, והטעם נראה דאפי' רבכל דיתא תלינן ברוב הכא איכא למימר וכל שנשתנה מבריתו מוכח נשתנה וא"כ האיסור עדיין לא נשתנה: נפרשו דהיינו ויותרו כולן אלא דוקא הפרוסים מותרין כולן ממ"ג והשלמים אסורים אפילו הן מועטין, וכן כל דבר שבמנין שרגילין לסמור במנין כגון ביצה של טריפה ושל נבילה או סירות גסות של ערלה אפילו באלף לא בטיל, כתב הרא"ש פג"ה דגיד הנשה דחשבינן בריה אף חתיכה הראוייה להתכבד שנתבטלו עם ההיתר אע"ג דק"ל דאם אינו מכירו אפילו באלף לא בטיל מ"מ הרוטב מותר אם יש שם ס' דהרוטב תלוי בנתינת טעם וביותר מ"מ לא יתב טעמא ע"כ, והא דחתיכה וראוייה להתכבד או בריה או דבר אחר שבמנין לא

בטיף היינו דוקא כשהן אסורין מחמת צצמן הן כלומר שהן שורש של איסור אבל אם אינה אסורה אלא מחמת שבלעו איסור בטילה אע"פ שבלעו איסור כ"כ שנאסרו ולא היה בהיתר לבטל האיסור מ"מ בטלין כיון שאינן אסורין מחמת צצמן, אבל בשר שהוא בלוע מחלב והוא חתיכה הראויה להתכבד אינה בטילה, והיינו טעמא דכאן דכל חד באנפי נפשא שרי וכשנתערבו גזירת הכתוב הוא דליחסרי חשוב ממש שורש האיסור ודמי לחתיכת נבילה הראויה להתכבד ולא בטלה, זהכי תנן אלו אסורין ואיסורן בכ"ש חבית של יי"ג ובשר בחלב פי' חתיכות בשר בחלב הראוין להתכבד שנתערבו, ודבר שבמנין או כה"ג דבאלף לא בטל שנתערב בהיתר ושוב פירש א' מן התערובות אותו שפירש אסור ולא אמרינן כל דפריש מרובא פריש גזירה שמא יקח אחד מן הקבוצ כדאמרינן התם ול"ד ל"ס חנויות דאמרינן והנמצא הלך אחר הרוב וכל דפריש מרובא קא פריש דשאני התם דהאיסור ידוע וניכר הקבוצות וליכא למיחש שמא יקח מן האיסור דאחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן ובלאו הכי יכול ליקח נבילה מן השוק אם ירצה אבל בדבר המעורב באיסור ובהיתר יחד דמה"ת חד בתרי בטל אך מדרבנן אסור מפני שהוא דבר שבמנין או בריה או כה"ג כי שרית ליה כי פריש ליה אתי ליקח במקום שהוא יחד כפ"י אך ר"ת היה מתיר אם בא זאב ודריס ב' או ג' בהמות ונתערבו אותן בהמות עם בהמות אחרות ושוב פירש אחת מטעם דכל דפריש מרובו קא פריש ולא חיישינן שמא יקח מן הקבוצ כדאיתא התם חומרא דקדושים שאני, וז"ל י"ד בסי' ק"י בעלי חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו בהיתר שאינן בטלים אפילו בא"ף ואפילו פירשו אחד מהם מן הרוב אסור דחיישינן שמא יקח מן הקבוצ, וכתב הרשב"א דוקא שהפרישו במתכוון אבל ממילא לא, וא"א ז"ל כתב אפילו ממילא נמי פירש נמי אסור ומיהו דוקא כשפירש אחר שיודע התערובות אבל אם פירש קודם שיודע התערובות מותר דבהא לא שייך למיגזר דהא אכתי כולן בחזקת היתר הן ואפילו אם פירש בפנינו מותר כיון שעדיין לא נולד הספק, בעלי חיים או בריה וכה"ג ונתערבו ונאכל א' מהן או נפל לים בענין שנאבד מן העולם בשוגג מותר כל האחרים שאנו תולין לאמר האיסור הלך לו, ופ"י דוקא שנפל מצצמו אבל אם הפילו אפילו בשוגג אסור דקנסו שוגג אסו מיד, וכתב א"א ז"ל שאם הפילו קודם שנודע התערובות שרי ולא שייך למיגזר כאן שעדיין לא נודע התערובות, ודוקא נאבד מן העולם אבל פירש בעלמא לא ע"כ, ובסיגנון זה כתב בא"ז סג"ה, וכתב עוד ב"ד סק"י דהא דשרינן היכא דנאבד מן העולם היינו דוקא לאכול הגשמיים שחיים שמים יחד דממ"נ איכא חדא להיתרא אבל לאוכלם אחד אחד או שאוכל כלם אדם א' אסור ע"כ, ועוד פ"י דאין להתיר מטעם ס"ס דנימא בשן דרס ואין דריסה אלא ביד ואפילו אם דרס ביד שמא אינו זאת דכל דבר שספיקו הראשון דאורייתא והוא דבר שבמנין או בריה או חתיכה הראויה להתכבד ונתערבו באחרים אסור ואפילו בא"ף לא בטיל כאלו נתערב דאי של איסור שהרי קודם שנתערב נמי הו' הספיקות דאורייתא אסור וחייב

ל"ו שער השמונה עשרה שער יג

והייב עליה אשם תלוי אם שייך בה כרת בודאי איסור, וכן מפרש מהרי"מ
ממש"כ ר"י ההיא ואם נתערב באלף כולן אסורות שכ' דלא קאי אספק ביצה
טריפה דהא ה"ל ס"ס. ור"י מפרש כיון דשייך בספיאק אשם תלוי כדלעיל קאי
עליה שפיר והוי כודאי אבל אם האסורות בודאי כבר נתערבו בשחים אחרים
דהשתא מותרין כולן מה"ת מטעם רוב אלא מדרבנן הוא דאסור משום דהוי
דבר שבמנין אם שוב נפל אחד מן התערובות ברוב הכל מותר מטעם ס"ס
שהכל בגוף אחד בלא תערובות נמי מותר ע"כ, ובסמ"ק במצות ב"ב ובסה"ת
בס' ע"ז וכו' שלא מתיר כשהספק הוא מה"ת וכו' מטעם ס"ס וכו' כ' דיש
מפרשים דהא דספק טריפה מדברים החשובים שנתערב דאסור אפילו באלף היינו
טעמא משום דטעם דס"ס בצלמא דשרינן היינו משום דאיכא למיתלי ברוב
ובדברים החשובים לא מהני טעמא דרובן דהא אפילו באלף לא בטלין והאי
טעמא ליתא דמעשר שני יוכיח דאינו בטל ברוב ואפ"ה תלינן ברוב:

ש ע ר י " ט

דין תולעים לפרי אם נמצא תולעת בתוך הפרי בעוד שהי' הפרי מחובר באילן
או התולע אסור משום השרץ השרץ על הארץ כשמואל דאמר קישות שהתליע
באיביה אסור אך אם גדל התולע אחר שנתלש הפרי מותר התולע אם לא יצא
לחוץ לפרי לעולם אבל אם יצא חוץ לפרי אפילו ע"ג הפרי אסור, ור"ת
וריב"א והשובת רש"י פסקו דלית הלכתא כשמואל אלא סומכין אדיקא נמי
דאיסור התולע דוקא באילן עצמו ולא בפירות או בקיטני' ובלבד שלא יהא
הפרי או הקיטני' ניקב לחוץ שאז יש לחוש שמא יצא לאויר העולם והוא ליה
שהע"ה ואסור ונהגו העולם כפרי' שגם בה"ג ובשאלתות דרב אחאי פסקו
כשמואל וכן פסק רב אלפסי והמרדכי וראב"ה כתבו דאף לר"ת וריב"א ורש"י
אם נמצא התולע בתוך השומר שהוא קליפה ארוכה החיצונה הנופלת ע"י דישה
אסור התולע כיון שסופה להקשות הוי כמו אילן ואותן התולעים הנמצאים
בשומרי קליפה קיטני' ופולין כשהן לחין אמורין כי רגילין לבוא בעודן במחובר
בארץ אמנם קיטניות ופולין שנמצא בה תולע כשהן בלא קליפה ושרביטין בוסן
שהן יבשין ולאחר בישולן נמצא בהן בקערה זיוין כמו זבובים קטנים ותולעים
מותרין דאותן תולעים אינן גדולים עד למחר שנתלשו ואין לחוש שמא יצאו
בעודן חיים וחזרו דאם איתא דיצאו שוב אין חזרין בתוך הקיטניות ע"כ לשון
רבינו ברוך, וראב"ן כתב פירות שהתליעו בין בתלוש בין במחובר וכן בעדשים
וכן בפולין אסור לאוכלן עם התולע כיון דאיבעי לן פירשו לאויר העולם מהו
ועלתה בתיקו, א"כ כולוהו אסירי דתיקו דאורייתא לחומרא ואית לן למימר
פירשו וחזרו, וכן כתב ראב"ה בשם אביו רבינו יואל הלוי בפירות הגדילים
מהארץ דאיכא למיחש משום שהע"ה אהני הוא דאיבעי לן פירשו לאויר העולם
מהו וגורין, וכתב בס' התרומה בס' ל"ד דיש מחמירין ונותנין פולין במים
רוחחין

ריותין לבשל כדי שימותו הזבובין מיד בתוך הפולין קורם שיפרשו לחוץ בתוך המים צוננים מן יצאו לחוץ המים חיים ונאסרו שם ומתו מחמת רתיחת המים ואוכלן בקצרה ע"כ. וכי התוס' וכן הרא"ש פא"ט דגם לשמואל אין לאסור התולעים שנמצאו בפולין ובחמיצין תחת הקליפה והקליפה משמרת מבחוץ וכשמסירין הקליפה מוצאין היבחושין תחתיהם לפי שמונחים במקום צר ולא קרין ביה שהע"ה כל זמן שלא ריחש על הארץ וכן פרש"י גבי קישות שהתליע באיביה כיון דמהלכת התולע בתוך הקישות באיביה המחובר לקרקע הוה כמהלכת בקרקע אבל אותן שבשרבטין או בפירות אסורין לפי שרוחשין בתוכו ע"כ. וכעין זה כתב בהגהה במיימוני בפ"ב דמאכלות אסורות. תולע שבקלח שבירקות ודחוקים מבפנים שאין חלץ במקומו שיוכל לרחוש וליץ כאשר הם שם אין בהם משום שהע"ה. וכן פרש"י וכן הוריתי על הני מבשלי קליות חטים ואומרים שמצוים בהן תולעים בין קליפה לחטין והתירתי מטעם זה לשון מורי ורבי מאיר ז"ל ע"כ. כתב הרמב"ם פ"ב דמאכלות אסורות כל מיני פירות שדרכן להתליע כשהן מחוברין לא יאכל עד שיבדוק הפרי מתוכן שמא יש בו תולע ואם בשלו הרבה פירות יחד ונמצא תולע באחד מהן הרי הפסק הכי לריי אפי' לא ניקב לחוץ דקיי"ל כשמואל ולר"ת דוקא בניקב לחוץ ואם הפרי שבו התולע כ"כ גדול שיש בו ס' לבטל טעם התולע זורק התולע עם מעט קליפת הפרי סביב התולע ואוכל השאר וכ"ש שאר פירות שנתבשל עמו ואם הפרי קטן או קיטניות שאין בו ס' לבטל טעם התולע (להגהה קבלתי דהתחיים הנמצאים במערהין בתחלת הקיץ שקר' אונגריש אפעל אין לומר בהן דוראי יש בו ס' מן התולע שבו יציע בשאר פירות הקטנות דנראה לעינים דאין בהם ס' נגד התולע אך שמעתי שגדול אחד גתון טעם לדבר איפשר ליה שניט בתולע הוא מעט דרוב גופו סרוח מעיקרו הוא דריקל. נעשה כל הפרי חתיכה דאיסורא וצריך ס' במים ובשאר פירות לבטל אותו פרי או קיטניות. וכתב הרא"ש בתשובתו שמהר"ם שיער שאין לך שום פרי שלא יהא בו ס'. נגד התולע שבו. מסקינן תולעים שנמצאו בכבד או בחתיכת בשר אסורין ובחתיכת דג מותרין דבבהמה אסירי משום אבר מן החי דלא הותרו בשחיטה אבל דגים דבאסיפה בעלמא שרי מותרין ומיהו מסיק שם דאף בדגים אסירי. והלכתא בקייני אסירי. ופיר' תולעים שבדגים דעילי באוסיי כי ניים ומעלמא אתו והלכך קי"ל דכולהו אסורין בין תולעים הנמצאים בחתיכת בשר בין הנמצאים בחתיכת דגים. וכ"ש בבני מעיים דאיכא למימר מעלמא אתי. והרא"ש פא"ט כתב תולעים הגדילים בדגים בין עור ובשר שרינן. ובא"ז כתב תולעין הנמצאין בחוטמים של דגים ובמעיהו אסורין ע"כ. אבל אם לאחר שחיטה שנשחטה הבהמה באו תולעין או שבאו בגבינה או בדגים מחמת סירחון או אף התולעים עצמן מותרין אפילו דפירשה לגג התמרה אסור משום שהע"ה ה"מ כשפורש מחיים אבל כשתולעים מתים שנמצאו בקערה שנפלו מן הבשר כשהוא סרוח אין בכך כלום ולא חיישינן שמא פירשו מחיים לחוץ דמסתמא אותן שהן חיים נפלו מן הבשר כשהודח הבשר וכתב הרא"ש פא"ט ראוי היה לחוש

ל"ו שער התשעה עשר שערים יד

לחוש כששם הבשר במים צוננים בקדירה אולי פירשו לדון הקדירה ולא היו ריביתיה ונהגו להתיר ע"כ. ורבי' שב"ט מתיר בדגים אפילו פירשו לגג הדג וכן הבשר המולץ וכן בגבינה אפילו פירשו לגגו דהיינו ריביתיה אבל ודאי אם פירשו לגמרי בבשר דגים וגבינה נאסרו. וכי בא"ז פא"ט וראבי"ה מתיר בדגים וגבינה ובבשר המותר אפילו פירשו לגמרי. ותולע"ס הגדילים במים שבכלי או במים המכונסים על הארץ מותרין אפילו פירשו חיים לדופני הבור או הכלי מפנים מותרין דהיינו ריביתיה אבל פירשו לדופני הכלי מבחוץ או חוץ לבור אסורין משום שהע"ה וכן מוכין שהן יבחושין קטנים הרגילים לגדל בין ובשכר מותרין לשתות עם השכר והיין אבל אם סינן השכר והיין ואח"כ פרחו היבחושין למטה מהשמרת או ניצור את היבחושין למטה אסורין וכן תולעים הגדילים בקמח מותרין ואם נשארו בנפה אסורין. וז"ל תשובת הר"ח א"ז שכ' מהר"י בר מרדכי בפסקיו שקמח שהתלע בכד אפילו פירשו התולעים לכותלי הכד וחזרו לתוך הקמח שמוותרין כמו משקין שהתלעו ופרטו לדופני החבית. ואומר אני כי שגגה היא ואיסור גמור הוא ושמעתי שר' אביה זצ"ל עשה כן מעשה בקמח שהתלע וציוה להשליכו בנהר דונאי ולא רצה להתיר ולמכרו לגוי שמא יאפה ומכרנו לישראל ע"כ.

ש ע ר כ

אם נתבשל דג טמא עם דגים טהורים או פרי או קיטניות ויש בו תולעים שנתבשלו עם אחרים של היתר, ריב"א הלוי פירש דפצמים אפילו יש שם ס' אסורין לפי כשעירה את הרוחחין עם הדגים הפרי או הקיטניות נשתייר האיסור בתוך הקדירה בסוף עם מעט חיתור ומים ואסר כל מעט שעמו לכשנתערב אחרי כן אותו מעט עם השאר נאסר הכל לפי שלא היה שיעור לבטל אותו מיעוט שנסאר כבר ואסורין האסורין בנגיעתן אל המותרין בעורן רוחחין. וכן זורין בביצים שנתבשלו ואח"כ נמצא אפרוח או דם באחד מהן כולן אסורין אע"פ שיש שם ס' בשאר ביצים ובמים מטעם האי חששא שמא נשאר שם ס' ימתין לערות תוצה עד שתצטנן או תצטנן הקדירה עם מה שבתוכן במים צוננים ואז כולן מותרין ואם הוציא בכף כל ביצה וביצה לבדה הכף אסורה לפי שהביצה חמה עדיין עליה חוץ למים וכל אותה שהוציא אח"כ בכף כולן אסורות ואמנם ר' ברוך כ' בספר התרומה שמוותרים כולן כיון שיש רוב דגים חוץ למים והאסורים הנשארים בסוף הם מיעוט ובטלין הם בתוך אותן שהיו חוץ שהן הרוב ואי משום דנגעו אותן האסורין בכל אותן שבחוק ואוסרין גם אותן אינו כלום דדבר שאין איסורן מחמת עצמן אלא שבלע איסור אינו אוסר דבר בנגיעתו לאחרת אע"פ ששניהם חמין אח"כ ישנו במים רוחחין האיסור וההיתר יחד שהמים מוליכין הטעם בשאר חתיכה. והביא ס' התרומה בס' ג"א ראייה על זה דחניא טיפת חלב שנפלה על חתיכה כיון שנתנה טעם באותה חתיכה נעשית נבילה

נבילה ואוסרת כל החתיכות [שמעתי שמריה חירץ בחשוכה קצרה שפלה בה בשר או שנאסר בשום איסור אפואי אסור לאכול בה רוחה נישא נמי דבר תכלוע אינו הולך מוליז בלא רוטב דרוקא גבי אוכלין אמרינן הכי משום דיש לצמצם בעצמו ואם פלט ודאי יפלוט טעם עצמו ולא טעם שבלע אבל כלי שאין לו טעם לעצמו מה יפלוט כ"א מה שבלע כיון דדרך חם לפלוט, אמנם בתגה באשרי' פ' כל הבשר משמע ולא מחלקינן הכי וקאמר התם דראבייה שליג אספר התרומה דסבר דאין איסור תכלוע בחתיכה הולך לחתיכה אחרת בלא רוטב וראבייה סבר דאיסור תכלוע בקצרה פולט ממנו בלא רוטב אלמא מדאי קצרה לחתיכה בענין זה וחכי מוכח נמי לקמן בסוף שער כ"א משתי קדירות ע"ש בגליון] כולן מפני שהן מינה וסריך בגמ' אלמא לא ניעור ולא כיסה כלל מבדל בלע מפליט לא פלט פ' אותה חתיכה בלעה הטיפה ולא פלטה אותה ואמאי נאסרו שאר חתיכות שאצלה אלמא אין בלעה הולכת מחתיכה לחתיכה [תגה] צ"ע היטב ולעיל בשער י"ח מסקין דבשר בחלב משנאסר חשיב שורשו של איסור ודמי לחתיכה וכו' וא"כ אפילו בלא רוטב נמי ילך מחתיכה לחתיכה אם הם חמות ורותחות כמו נבילה ושחטה ועי' בשערים וי"ל דדוראי כל זמן שבשר בחלב מעורבת יחד הוי כל חתיכת שורשו של איסור כמו צמר ופשתים שאם חוט אחד של ששתן בטלית כל הטלית אסור להתכסות אפילו שלא במקום החוט ואם יחתוך חתיכה הן בטלית שאין בו החוט שרי פשיטא וה"נ קים להו לרבנן דאין דבר תכלוע בחתיכה הולך לחתיכה אחרת בלא רוטב וא"כ לא הלך רק טעם בשר לחוד בלא רוטב והוי כאלו נחתך חתיכת בשר בלא שום חלב מן החתיכה דשרי וביידי בס' ק"ה חשיב חתיכה שנאסר להיות ב"ב כמו חתיכות נבילה לענין שתילוך האיסור לחתיכה אחרת בלא רוטב אבל מתוך הראיה דמיימי ס"ה בפנים מוכח בפשיטות דלא אמרי' הכי וכן איתא נמי במדכ"י פ' כ"ה וצריך לחלק כדפרישית בהגהה] שאצלה אע"פ ששתיהן חמות ורותחות כשהן ביובש ואי משום שהרג עצמו מתגלגל ונותן טעם באחרים בנגיעתו בלא מים אינו נוגע לרוב כ"א למיעוט דכיון דאין אנו מכירין אותו בטלית וטעם בריה לא שייך כאן כדפ"ל אך בביצים אינו כ"כ קל להתיר לפי שאין רגילין לבשל כ"כ הרבה יחד שיתבטלו האסורין הנשארים ברוב באותן שבחוף המותרין.

ש ע ר כ " א

טיפת חלב שנפלה על הקדירה של בשר מבחוף לא אמרינן הקדירה נעשית איסור הואיל ולא נכנס בה אלא טעם משהו ואם נפלה הטיפה נגר הרוטב מה איכפת לן דא"כ אין שום איסור כתבשיל דאינו מפעפע אלא צריך לנער כתבשיל מצד אחר שלא כנגד נפילת הטיפה שלא יעבור דרך האיסור, ויש מחמירין ואמרינן דהקדירה כולה נעשית נבילה אפילו בטעם משהו לפי שאין לה טעם מגופה ולא דמי לחתיכת בשר שיש לה טעם מגופה הלכך בעי נתינת טעם מן האיסור ולכך יצטרך ס' כנגד כל הקדירה, וכעין זה כתב בסמ"ג במצות ב"ב דכולו קדירה נעשית נבילה וכולו משערינן, וכבר אירע מעשה במעגנן חנינו חלב על דופני קדירה של בשר שהיתה שפוחה אצל האור והורה ראב"ן שאם יש בקדירה עצמה בלא כתבשיל ס' לבטל החלב לא נעשית נבילה מירי

ל"ן שער העשרים ואחד שערים טו

מידי דהוה אסיפת חלב שנפלה מחתיכת בשר שאם יש ס' בהחתיכה מותרת ואלא מאי אית לן למימר דילמא פולטה הקדירה החלב מיד לתבשיל ע"י רוטב קודם שהיתה מפעפע בדופן עצמה כי פלטה ליה בטל בס'. וכתב במרדכי פג"ה בשם מהר"ם דהיכא דידעינן שיעור הטיפה משערינן בס' פעמים ס' כנגדה דאז מותרות ממ"ג דאם הטיפה מפעפע עד יותר מס' בדופן הרי היא בטילה מיד ואפי' אם נאמר דאינו מפעפע אלא עד ג"ס בצמצום וא"כ נעשו כל אותן ס' שיפין חתיכה איסור מ"מ הרי יש ס' כנגד כולן ושרי, וכ' עוד במרדכי פג"ה בשם מהרי"ף וכן בסמ"ק במצות ב"ב וז"ל העולם נהגו לאסור כשנפל לדופן שלא כנגד הרוטב ודוקא שנפל שלא כנגד האש אבל צד האש נהגו להתיר לפי שהאש שורפו ומיבשו מיד ודוקא בטילה בעלמא כגון דבר מועט אבל אם נפל רוב חלב אין להתיר אפילו כנגד האור וא"כ כנגד הרוטב, ומורי ר' יחיאל ה"י אומר בשם ריצב"א שהי' מתיר גם שלא כנגד הרוטב ואפילו שלא לצד האש בערבי שבתות אך אני אכתוב עוד. קבלתי מה שראיתי רבותי נוהגין ואני אחריהם ודאי טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר קטנה בתוך הקדירה ואין באותה חתיכה ס' לבטלה כיון שיש רק חתיכה בתוך הקדירה בכולו קדירה משערינן אבל אם נפלה טיפת חלב על הקדירה של בשר כן הדין אם נפלה על הקדירה מבחוץ למצלה מן הרוטב מה שבתוך הקדירה מותר שלא נתן האיסור בה טעם אבל הקדירה אטורה וצריך לערות התבשיל מצד אחר שלא כנגד נפילת הטיפה אבל אם נפלה כנגד האש אפילו שלא כנגד הרוטב מותר הכל דהאש שורפו מיד ומיבשו ואם נפלה כנגד הרוטב ויש ס' ברוטב הכל מותר אפילו שלא כנגד האש ומ"מ אסור להשתמש בה מכאן ואילך לא בשר ולא חלב לכתחילה ויש שוברין שוליי הקדירה והמאכל נופל דרך שם ולא יעבור דרך האיסור, וכתב במרדכי דבקושי ה"י להתיר משום דאי אפשר שלא יגעע הקדירה ויגע תבשיל במקצת הנאסר ע"כ טוב להזהיר להניח הקדירה עד שיצטנן ע"כ, ואם נפלה הטיפה על כיסוי הקדירה יש לה דין קדירה עצמו כנגד הרוטב מותר התבשיל בס' דבגמ' חשיב כיסוי כמו גיעור וכל הכיסוי אסור, כתב במרדכי שתי קדירות חמות ורותחת שאצל האש אחת של בשר ואחת של חלב אין נבלע מזו לזו אע"ג דגוגעים מדפנות מזו לזו כן פסק מור"מ ז"ל. וכתב מהר"מ בתשובה שאם נפלה טיפת חלב ורותחת על סכין או כלי אחר שהוא צונן שאין צריך רק לגרר במקום שנפלה הטיפה הואיל ופסקה הטיפה כשנפלה עליו והא דאמרינן עירוי ככלי ראשון היינו כשנפל בקינח אבל כה"ג לא [הגהה והסעם דאין אסור הבלע הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, הכי מוכח, ע"כ] ודוקא כשנפל על הקתא אבל נפלה על הברזל של סכין נועץ י' פעמים בקרקע ודיו; [הגהה צ"ע אם נפלה טיפה מנר דולק, של שופן על כלי של חלב ראיכא ל' למימר כיון דממש עצמו נפיל לא דמי לטיפה ורותחת ע"י ביטול חמין כמו שאנו מחליקין בין תשמישו ע"י האור ובין תשמישו ע"י חמין אך נראה לעיני' הוא שטיפה רותחת הנושלת על ידו של אדם יותר שירטתו טיפה הנושלת מנר דלוק וקל לירע הטעם לפי כשהחלב או השומן

כריך סביב המחילה החולקת וחלבה נוגעת בו מרעם רק בצד אחד בקל הוא נמש ונוסף ואינו צריך להתחמם הרבה מכל צדדין כמו סיפה חלב רותח בתוך קדירה אבל חלב או שומן המונחים על המחילה בנר של חרס או של מתכות מה שתוא נמש בשר הנר על המחילה במקום שהוא דולק חשיב רותח ע"י האור כדמכח בתוס' בפ"ק דחולין וכן באשר"י שילחי ע"י גבי דין סכינים הנקחים מן הגויים דר"ק:

ש ע ר כ"ב

אמר שמואל דגים שעלו בקדרה מותר לאוכלם בכותח. פירש דגים רותחין שניתלו בקערה שאכל בה בשר רותח ואפילו הקערה עתה צוננת הואיל ודגים רותחין או איסכא שהקערה רותחת והדגים צוננים דמ"מ כדי קליטה מיהא בלע אפ"ה שרי לפי שהוא ג"ס בר ג"ט כלומר הסעם נבלע ונפלט ב"פ קודם שיבא לידי איסור ואין פליטה כה"ג חשיב סעם וק"ל. וכ"ש אם נתבשלו במחבת של בשר דשרי בכותח דאיכא ג' גוטי טעם קודם שיבא לאיסור מן הבשר למחבת ומן המחבת למים ומן המים לדגים ועדיין היתר הוא. וכ' בספר התרומה אע"ג שיש לחוש שהדגים או הירק או פירות או קטניות כה"ג שנתבשלו יגעו בבישולן במחבת עצמו ובו"ע מדופני הקדירה או המחבת עצמו והו"ל רק ב' ג"ט. מ"מ כיון דאיכא מים בכלי רוב טעם הכלי נתפשט במים והוסיף פכ"ה מרא"ש עוד סברא להיתר משום שהדגים או הירק או הפירות אינן בולעין מדופני הכלי אלא ע"י רתיחת המים חשיב ג' ג"ט ומסיק דכן מסתברא דנתבשלו איכא ג' ג"ט ושרי אבל נצלו לא. וכן כ' בסמ"ק במצות כ"ב בפנים דנהגו רבנן דה"ה נתבשלו וכהגהה כתב שם דנצלו לא. ובמרדכי פכ"ה כ' בשם ראב"ה בשם ראב"ן דלא שנא עלו או נתבשלו או נצלו הכל שרי וריב"ן חתן רש"י כתב משמו דוקא עלו אבל נתבשלו לא. וכתב בא"ז פכ"ה מצשה בא לפני רש"י בביצים שנתבשלו בקדירה של חלב ואסר לעשות מהן ספלות של בשר ולר"י נראה דהלכה למעשה אין חילוק בין עלו לנתבשלו וכן קיבל מר"ת שהורה כן הלכה למעשה ונראה לר"י א"ז דיש לחוש להוראת רש"י וביצים או דגים שנתבשלו במחבת של בשר אסור לאוכלו בכותח ובסמ"ק כ' דוקא דיעבד אבל לבשלים לכתחילה בשל בשר כדי לאוכלו בכותח אסור לכו"ע ע"כ. וקצרות של בשר שאכל בהן רוטב רותח היום והודח במחבת חולבת במים רותחין שהיד סולדת בהן והמחבת אינו בת יומא הקערות פשיטא דמותרות שלא קלטו רק טעם פגם מן המחבת של חלב וגם המחבת שרי דיש ג' ג"ט מן הבשר לקערה ומן הקערה למים ומן המים למחבת ועדיין היתר הוא שהרי המחבת אב"י ודוקא שהקערות מקונחות שאינם מזככין מן המרק דאז ליכא אלא פליטה של הקערות במים אבל אם האחד מליאה שמנונית או שירי בשר או חלב במחבת או בקערות הכל אסור דטעם ראשון הוא. (והרי

פכ"ה כ' עוד טעם לאיסור משום דהקערות נוגעות במחבת ונפלט טעם מלי"ו והרי טעם ב' דאיסור ולא פליגי אספר התרומה דלעיל דכתב דרוב הטעם מתפשט במים הרי ליה כמו עלו

דשרי כיון דלא בלע טובא אבל הכא אפילו אי חיי' לכפו עלו חיי איסור וכטעם זה והכא
איסור הוא גוכל לחלק ג"כ במכירת הרא"ש לעיל דחשיב נותני טעם משום דבולעו ע"י רחיצת
המים וצ"ע ע"כ גמ' ואם הקערות או המחבת שתיהן ב"י אפילו שתיהן מקונחות
שתיהן אסורות דטעם הקערות והמחבת נפלט למים בפעם אחת ונאסרו המים
וחוזרין ונבלעין בשר בשתיהן ואסרינן אותו והרא"ש כ' דמאן דשרי נתבשל כמו
עלו שרי נמי בכה"ג בקערות ובמחבת אפילו שתיהן ב"י ואפילו לריב"ן נראה
להרא"ש להתיר דלא אסרינן נתבשלו אלא לאוכלן בכותח שהוא ממשו של
איסור אבל הכא טעם השני אינו אלא מתערב עם טעם של חלב ושרי וכתב
דמ"מ יש לאסור לפי שלפעמים נדבק בו שמנונית [הגהה אע"ג דמחבת אינו בת
יומא וגם מקונחות החליל והקערות אינן מקונחות שיוריי המאכל גונגעות במחבת עצמו ומקבלת
המחבת טעם ממנו של איסור כדפי' הרא"ש בתר הכי ולא שייך כאן טעם שלמ"ה לעיל
דרוב הטעם מתפשט במים ודוקא גבי פליטה כלי אסרינן הכי ולא במטעות של איסור והכל
אסור דקאמר בטעם א' המחבת שאב"י אי מקונחות דאו נעשה הטעם שבקערה כ"ב גמור
וחוזר ופולט לתוך המים ונאסר הכל אבל אם הקערה בן יומא לכזה אינה מקונחת לא
נאסר רק המחבת להשתמש בה בשר מחמת בליעה ראשונה וחלב מחמת בליעה אחרונה
משורר מאכל של קערה מכל מקום שייך קצת לאמר בכה"ג הכל אסור ובס"ה
ליתא האי לישנא ע"כ תנה' ושיוריי מאכל ונאסר המחבת ממנו של בשר ואסור
ע"כ וכדין דגים כך דין ביצים שנתבשלו בקדירה של בשר שמותר לאוכלן בחלב
או איפכא אפילו היתה הקדירה ב"י אבל אם הוחמו מים בכלי של גויס שיש
בו נתינת טעם של איסור אסור ללוש בו לכתחילה באותן מים אע"ג דסתם כלי
ע"ג אב"י מ"מ אסור ללוש בבתיים סתמא מן המים שהוחמו בכלי ע"ג דאין
להתיר גוסט' לכתחילה אבל לאכול מפת של ע"ג דמותר דהיינו דיעבד. וכן
צריך ליהור שלא לאפות פשטידא בצד פת פן יאכל הפת בחלב כדאמרינן אין
טשין את התנור באליה ואם טש כל הפת כולו אסור ואפילו לא נגעו זבי'
דאייל' האי ומפסם האי ואין להתיר מטעם ג"ס בנ"ס חד בעיסה של פשטידא
ומשם לעוגה דדוקא בכלי שייך האי טעמא אבל מאוכל לאוכל לא דהכל טעם
אחד הוא. ובספר התרומה כתב דאין להתיר מטעם דאיסור הבלוע בחתיכה אינו
הולך מחתיכה לחתיכה כ"א ע"י רוטב משום דרוב פעמים השמנונית יוצא מן
הפשטידא ונוגע ממש אל העוגה ע"כ ואפילו לאכול הפת עם בשר או עם המלח
אסור פן יאכלנו בחלב. מיהו פשטידא ופלאדן אוכלין דליכא למיגור שהרי ניכר
הבשר או החלב ומסקינן דאי עבדינן כעין תורא שרי ופי' רב אלפס בגמ' פ'
כל שעה והרמב"ם פ"ו דמאכלות אסורות בשינה בצורת הפת כדי שיהי'
גיכרת שלא יאכל בחלב או איפכא או הוא מותר והתר' פירש שהפת כעין
תורא וליכא למיחש שיבא לשכחה כי יאכל מהר ע"כ. ספק הספר אסור
לאנוחי כדא דכמתא גבי כדא דמילחא משום דאיתא לאיסורא בעיניה. ופרש"י
דאין מתבשל הכמתא בתוך המלח וחיישינן דלמא אתא למיתן המלח בתבשיל
של בשר אבל גבי כדא דחלא שרי לאנוחי משום דליתיה בעיניה ופרש"י
שהכותח מתבשל ואינו נותן טעם בחומץ. וכ' התוס' פכ"ה והרא"ש דאין לאסור

מטעם זה לתת בתוך תיבה אחת כד של חלב וכד של בשר זה אצל זה דשפיר מיוהר זהיר דכיון דתערובות אסור מיד שלא יפול מול"ל, וא"ו כ' בשם ר"י שירלאון שכ' בשם ר"י לאסור דחיישין שמא יתערבו מיהו כתב אם הניחו בדיעבד שרי דאחזוקי איסור לא מחוקינן, וצונן שחתכו בסכין של בשר אסור לאוכלו בכותה ופרש"י ב' פירושים דאגב חורפא דצונן בלע שחרפות דצונן מפלים עיקר הטעם של בשר הבלוע בסכין ואינו קרוי ג"ט בג"ט ועוד הסכין אינו מקונח היטב ושמנונית בעין עליו ומן הדין ליה צריך רק הדחה דכיון דאינו רותח אלא אגב חורפיה דצונן בלע טובא, וכ' בסמ"ק בס' ג"ב דסתם סכין אינו מקונח היטב אם לא הודח בכונה ע"כ, וכ' הרא"ש דמ"מ אינו אסור רק כדי קליפה ע"כ הלכך צריך ליוהר שלא לחתוך בסכין של בשר לא בצלים ולא שומן ולא ראשי כרישין שרוצה לבשל בחלב לפי שהן חריפין ודמי לצונן, ואם שכח ונתנו בקדירה של חלב מותר בס' לבטל טעם הסכין הבלוע בירק שזהו דבר מוצט אבל אם חתכו בסכין של ע"ג ונתנו בקדירה צריך ס' נגד כל החתיכה דירק עצמו נ"נ וצריך ס' כמוה דהוא"ל ושם איסור עליה אבל טעם חלב קודם שנתערב היתר הוא ויכול להיות שאין חילוק בין בן יומא לאב"י דחורפיה דירק מחלי' ליה ומשוי ליה לשבח כדאמרי' גבי קורט של חלית, וכן כ' בספר התרומה ס' ג"ט דדברים החריפין דמו לקורט של חלית ואין חילוק בין ב"י לשאב"י, והרא"ש ס' אין מעמידין כתב בשם הר"מ דשמע דגדולים חולקים על ס' התרומה בהא, ולב מהר"ם נוטה אחר דבריהם ואעפ"כ ה"י מורה בס' התרומה לאסור מ"מ לא ה"י מוחה ביד הנוהגים היתר, וכן כ' בסמ"ק במצוה ג"ב בשם ר' יחיאל להתיר וכ' דהרבה גדולים מורים לו עכ"ל, ואם חתך קפלוטות או כרוב בסכין של ע"ג או מבשר לחלב לא צריך רק הדחה וקישות גדי לבי פסקי ופי' במרדכי שהוא חריף מעט ע"כ ואם חתך בזה ליפתן שפיר דמי למחתך בו אח"כ אפילו צונן לפי שטעם הלפת משונה לבטל טעם שפלט מן הסכין ומשמע דוקא לפת דטעמו משונה אבל אם חתך בו בשר או לחם או פרי או ירק אחר שאינו חריף לא :

ש ע ר כ " ג

לפי מסקנת ההלכה אם נמצא דם על הביצה בקשר של חלבון קשר פי' הזרוע לפרש"י פא"ט וא"ו הוא במקום שראשו כד ולטורים במקום שראשו חד וחלבון פי' חלבון ולא עבר הדם חוץ לקשר וזרק הדם ואוכל הביצה ואם נתפשט הדם חוץ לקשר על חלבון כל הביצה אסורה וכ"ש אם הוא על קשר החלמון ונתפשט חוץ לקשר שכל הביצה אסורה, ואם על החלבון שלא במקום הקשר כל הביצה מותרת אבל על החלמון כל הביצה אסורה, וכן כתב הרא"ש פא"ט דיש להחמיר כדברי שניהם רב אלפס ורש"י לרב אלפס אם נמצא על החלמון בכל מקום שהוא הביצה אסורה ועל החלבון בכל מקום שהוא הביצה מותרת

מותרת ולרש"י נמצא על קשר חלבון ונתפשט חוץ לקשר הביצה אסורה אבל לא נתפשט שרי ואם נמצא על קשר חלבון אפילו לא נתפשט חוצה לו אסורה הביצה דודאי נתפשט חוצה לו מקשר חלבון שהוא מכון נגדו אבל נמצא שלא במקום הקשר בין בחלבון בין בחלבון הביצה מותרת. והדם לחד שינויה אסור מדרבנן ולחד שינויה אפילו מדרבנן שרי ולחד שינויה אפילו אם נמצא על קשר חלבון הדם אסור מן התורה ולהכי כי נמצא דם בחלבון בכל מקום שהוא או בחלבון על קשר ונתפשט חוצה לה יש לאסור הביצה כחומר דיני שניהם ע"כ. ובסמ"ק במצות דם כתב בשם רבינו ברוך ממש כרש"י בריני חלבון וחלבון וכתב דכן נהגו העולם, אבל בפנים הסמ"ק כתב שם דבכל החלבון אסורה הביצה כרב אלפס ע"כ. ואם נמצא דם על החלבון לאחר שנתבשל שאין מקום הקשר ניכר אע"פ שיש לחוש שמא מקצתו על הקשר ההוא לא חיישינן דס' דרבנן לקולא ודינן כמו שאנו רואין עתה בדם ביצים דרבנן. ובסמ"ק כתב במצות דם דאם ספק היה הדם על החלבון או על החלבון היה ג"כ ספיקא דרבנן ולקולא. כ' ס' הי"ד מתשובת הרא"ש ביצים הסרופין בקערה ונמצא דם על החלבון של אחד מהן כולן אסורות משום דהחלבון שהוא דק ומתפשט ומתערב מאותה ביצה בכולן כיון שטרופין הן ואי דמי בזה שזרוק אותו חלבון שנמצא עליו ע"כ. ולפרש"י שפירש גבי גצולי ביצים מותרין אם נתבשלו ביצים טמאין עם סהורין מותרין דאמרי אינשי מיא דביעי לאו כלום הוא רק שלא יהיו טמאים קלופות או נקובים אבל לר"ת שפיר היהא דגיצולי ביצים מותרין שהכו תרנגולת על רחמה ומפלת הביצים שלא נגמרו כל הצורך ואשמעינן שאין אסורין משום אבר מן החי אבל ביצים טמאין אסורין אחרים אם נתבשלו עמהן. ובספר התרומה בס' ל"א ובמרדכי פג"ה כר"ת. וכתבו דהא דמיא דביעי בעלמא לאו כלום הוא לשון בני אדם הוא ואין לסמוך עלה דהא מקשא עלה בגמרא ומשני שינויא דחיקא ע"כ. וכלל דמילתא הכי הוא דביצה של צוף טמא או של צוף סהור ונמצא בהן דם במקום שפרשנו שהדם אסור ונתבשלו עם אחרים בין בקליפתן בין בלא קליפתן הכל אסור עד שיהא ס' בהיתר וכן כ' בא"ז פג"ה דצריך ס' לבטלה. והרא"ש פג"ה כ' דמסקינן דבעינן ב' בהיתר משום דאיכא ביצים גדולים וקטנים הוסיפו א' להשלים לס' בינוניות. כ' ב"ד ס' ס"ז דם דגים אע"פ שהוא מותר אם קבצו בכלי אסור משום מראית העין לפיכך אם ניכר שהוא דם דגים כגון שיש בו קשקשים מותר ודם אדם אם פירש ממנו אסור ג"כ משום מראית העין לפיכך אם נשך חכר בשיניו ויצא מהן דם על הכר צריך לגררו אבל דם שבין שיניו מותר:

ש ע ר כ"ד

ודבש דשרי אע"ג דבא מן הטמא וכל היוצא מן הטמא טמא לא ירעינן שריותה מקרא דזבת חלב ודבש דההוא איירי בדבש חמרים אלא דעינן מדכתיב אך את

זה לא תאכלו מכל שרץ העוף ודרשינן אבל אתה אוכל מה שהעוף טמא משרץ ואיזה זה דבש דבורים ופריך ואימא דבש גיזין וצירעין ומשני מוציא אני דבש גיזין וצירעין שיש להם שם לוי. מיהו ר"ת ור"י פליגי בהאי דר"ת מתיר דבש גיזין וצירעין כסתם משנה רבש הצירעין טהור ומותר באכילה ועוד דאמרינן מפני מה דבש דבורים מותר והלא כל היוצא מן הסמא טמא לפי שאינו מקיאין אותן מגופן אלא מביאין העשבים בפיהן ומקיאין אותן בכורת כדי שימצאו לאכול ממנו בימות הגשמים ומטעם זה התיר ר"ת דבש גיזין וצירעין ור"י אוסר מההיא דרשא דלעיל ואפילו לר"י אין לאסור הדבש שמא מעורב בו דבש גיזין וצירעין דאינו מתערב יחד ואע"פ שאנו רואין ומוצאין איברים של דבורים בתוך הדבש אין לאוסרו בשביל כך דלית להו טעם והוי כנבילה סרוחה מעיקרא דמותרת. כתב במדרכי פ' שמונה שרצים דאם השתין תינוק בקדירה שרי משום דמסקינן דהא דמי רגלים של חמור אסורי היינו משום דשתי להו אינשי לירקנא אבל של סוסים וגמלים שרי משום דלא שתו להו אינשי והוי כפירשא בעלמא וה"ה מי רגלים של אדם ע"כ. ותרנגולת שהוא ספק טריפה שילדה ביצים שחלה קמא אסורה דחיינו ביצים שהיו במעיה בשעת טריפות אבל אותן שטענה אחר שאירע הספק מחמת שניזקק לה וזכר כשירה דגם התרנגולת הותרה דיצאת מספיקא בזה דאם איתא דהיתה טריפה לא היתה מתעברת עוד והכי מסק תלמודא בנקיבה כל שאינה יולדת בפ"ט. לשון הגמ' וביצי דספק טריפה משהינן לה אי הדר טענה שריא. ומק' החוס' אמאי לא חיישינן לתקלה כדחיישינן בההיא דשרקא דס' דרוסה ומתוך דתקלה עצמה תנאי היא בס"ק דססחים א"ג גבי שרקא לפרסומי מילתא הוא דעביר כדמסיק א"ג גבי ביצי דממהרת לטעון לא חיישינן. ובמדרכי פ' השוחט כ' היכא דאיכא למיחש שמא ניזק הושט דאסור להשהותו כיון דאין הטריפות ידוע איכא למיחש לתקלה משמע דאם הטריפות ידוע וניכר איכא למיחש למידי ואפשר אפילו לזבוגיה לע"ג שרי כה"ג ורש"י פ' בההיא דשרקא דלדרוסה משום דנפשי הוי חיישינן דלמא לא מצי לאזהורי בהו שלא יאכל חד מניהו. וכתב בספר התרומה תרנגולת שנתנבלה ונמצא בה ביצים גמורות כשהיא נמכרת בשוק אסורות כב"ה דאסרי ואם נתערבו בשאר ביצים אין בטלין ברוב ואע"ג דאיסור הוא מדרבנן דהא משנתנבלה התרנגולת לא גילה הביצה עוד מ"כ אינה בטיה כמו ליטרא קציעות דאינו אלא מדרבנן וא"ה באלף לא בסיל אבל ספק ביצת נבילה או שחוסה מותרות אפילו בלא נתערבו דספק דרבנן לקולא. וביצים הנמצאים בתרנגולת שחוסה בקליפתן מותרין לאוכלם בחלב אבל בלא קליפה אסורין לאוכלן בחלב דנקרא בשר וגם צריך מליחה כשאר בשר. וכן כ' במדרכי בס"ק דביצה בשם רש"י דגמורות היינו שגמרו קליפתן החיצונה והראש כ' בשם רש"י פ"ק דביצה דגמורות היינו שנגמרה החלמון אע"פ שהן מעורות בשליל ואפ"ה שרי לאוכלן בחלב הואיל ונגמרה החלמון והתר

ל"ן שער העשרים וארבעה שערים ית

מא"ס הקשו מ"ש ביצת נבילה דחשבינן לה בשר אליבא דב"ה ולגבי בב"ח לא חשבינן לה כבשר וה"י ר"ת דגבי נבילה דאיסור דאורייתא הוא החמירו ספי מלגבי בשר בחלב דכל חד וחד באפי נפשיה שרי, ובספר התרומה תירץ דביצת נבילה גזרו אטו ביצת טריפה שהיא דאורייתא, ובה"ג תירץ משום דבשר עוף בחלב הקילו והתו' פא"ס אין נראה להם תירוץ זה דא"כ ליגזר שיחלא בתרא אטו שיחלא קמא ואטו ספנא מארעא ומסקינן לוקחין מן הע"ג ולא חוששין לא משום נבילה ולא משום טריפה ובלבד שיאמר הגוי של עוף פלוני טהור הוא אבל על הסימנים לבד אין לסמוך דסימני ביצים לאו מה"ת הוא דאיכא דעורבא דדמיה לדיונה, וא"ו לוקחים עתה ביצים מן הגוי אע"פ שאין אומרים של עוף פלוני טהור הם דאנו סומכין על רוב ביצים המצוין בינינו שהן של עוף טהור והא דאין לוקחין מן הע"ג ביצים הטרופים בקערה היינו טעמא משום דאין רגילות למכור כך טרופות מוכח מילתא שהן טרופות של ישראל ומכרו לע"ג טרופות להיכרא שלא יקח ישראל א' מהן מ"מ אותן שקורין בלי"א קוכלין מותרין ליקח מן הע"ג אע"פ שהן נילושין בביצים דהא לא קחוינן בהו ריעותא ורוב עיסות נילושים בכיצים שלמים וגם אין לחוש שמא ה' בהם דם דרוב ביצים אין בהם דם הכי איתא באשר"י פא"ס, ובמרדכי כ' ג"כ כי האי לישנא דלא חיישינן משום דרוב ביצים אין בהם דם ולא פליגי אא"ג דלעיל דנדרבגן אחזקי איסורי לא מחזקינן ואפילו היכא דאפשר לברר דאיכא למימר דנקט הכא רוב משום שינוי בתרא דלעיל דאין להם דם עצמו דביצים מדאורייתא, וגם כשאוכלין ביצים צלזין אין בודקין אם יש בהם דם חומרא בעלמא הוא לאע"פ שרגילות בעלמא היא כשעושין מהן תבשיל או מרק לעיין בהם אם יש בהן וכל אותן שאינן נזהרין מפת של ע"ג אוכלין קוכלין אע"פ שנילושין בבצים דקמחא עיקר, מיהו נראה דגובלא בעלמא הוא ואית ביה בשולי ע"ג כמו שלקות ומברכין עליו במ"מ וברכת המזון :

ש ע ר כ"ה

ביצת שצלאו גוי מסקינן כר' יוחנן דאסור וכן פסק רב אלפס, כתב הרמב"ם דבר שאינו נאכל כמו שהוא חי כגון בשר ביצת וירקות הרי אלו אסורין משום בשע"ג כדא כשהוא עולה על שולחן מלכים כגון בשר וביצת ודגים אבל דבר שאינו עולה על שולחן מלכים אע"פ שאינו נאכלין כמו שהוא חי מותר, קליות של גויים ודגים שמלחו גויים ופירות שעשנן גוי מותרין דמלוח אינו כרותח בגזירה זו ולא המעושן כמבושל בגזירה זו, וכן כ' במרדכי פ' אין מצמידין דמלוח וכבוש של גוי מותרין דלא גזרו אלא ע"י האור, ובא"ז אוסר דג מלוח שמלחו גוי והוא נאכל ע"י מליחתו, ובמרדכי התיר הערניגש ושאר דגים מלוחים אפילו בשלו גוי דחשבינהו נאכל חיין, מפני מליחתן ונתנה וכן העריעש למי שדרכו לאכול חיין אבל כתב דבמקצו חי' מותר מפני שלא חי' שם נאכלין חיים העריעש עכ"ל וכ"כ

וכי אש"י ס"ג דביצה, דגים קטנים שמלחו גוי וצ"ל אח"כ מותר דמליח לא אסרינן אע"פ שנאכלין מחמת מלחן ולא אסרינן אלא בישולי ע"ג וצ"ל הגר לא אוסרת כיון דנאכלין חיין ע"כ. ועוד כתב במרדכי פ' אין מעמידין בשם ר' אברהם דבישולי גוים בבית ישראל מותרין ולא הוזהר לו ר"ת לר"א בזה, וכל שהוא כמאכל בן דרוסאי לית ביה משום בישולי ע"ג, וכ' הרא"ש פ' אין מעמידין דלהקל לא אמרי' הכי דלחשוב כמבושל אם הוא כמאכל בן דרוסאי אלא אפילו בישלו גוי כמאכל בן דרוסאי מועיל אח"כ גמר ביד ישראל, וכן רוב הדעות במרדכי שם פא"ט דאפילו חיתוי מועיל אחר שנתבשלה כמאכל בן דרוסאי וגם ק"ל כבני בבל דבהשלכת קיסם סגי, וכן כתב הרמב"ם בפירו' ממאכלות דסגי בהכי, ואש"י פא"ט מגמגם על זה דבהשלכת קיסם נהגו להיתר אבל במרדכי כתב ג"כ דק"ל כבני בבל דמתירין בהשלכת קיסם, ופ"ת של גוים דשרי ה"ם של גוים אבל של ישראל שאפאה גוי ולא חיתה ישראל בגחלים ולא השליך ישראל קיסם בתנור אסור כל הפ"ת אפילו בדיעבד ויש לזוהר שלא למכור לגוים פ"ת יחזור וימכרנו לישראל כההיא ארבא דטבע בחישתא אבל ליתנה לפועלים שרי או בכל ענין דליכא למיחש דלמא אתי לזבוניה לישראל כגון למכרו בחתיכות קטנות, ואם ספק אם השליך קיסם הו"ל ספיקא דרבנן לקולא, כתב בא"י פא"ט מותר לאכול פת של גוים אפילו אי לית לית פת ישראל ומי שנהג איסור בפת של גוים ע"י חיתוי ודאי שרי ע"כ, וכן כתב בסמ"ק במצות שלא לאכול שלקות דנהגו הכי, ואם לא הספיק לתת הפת בתנור ערב שבת עם חשיכה להכשיר טוב הדבר למכור להע"ג בדבר מועט והגוי אופאה בשבת, שמעתי שכל זמן שהפת בתנור אפילו בפי התנור יכול להכשיר כיון דפת משיבה, ועוד שמעתי מרבותי אם שכח והוציא את הפת מן התנור ולא הכשיר אם יודע שישבת הפת מן האש בתנור אם יחזירנו יחזיר הפת ויכשיר בתנור, וכן פ"י ר' שיראובל וגם עשה מעשה כן, ביצה שנולדה ביו"ט או אפילו ספק אם נולדה ביו"ט אם נתערב אפילו באף לא בטלה משום דהוי דבר שיש לו מתירין וכן אם ליבנו בה המאכל או מלאו מהן התרנגולות, והרא"ש כתב דהא דדבר שיש לו מתירין באף לא בטיל היינו דוקא מין במינו אבל בשאינו מינו בגותן טעם [הנהגה, לעיל מקשה התו' מאי פריך דליבטל מ"ם ופ"ת לגבי עיסה משום דהוה דשיל"ם חו' ופ"ת צינן דחינו דוקא במינו כדמפורש בירושלמי ובס"ק דביצה ופסקי התוס' שאם שברו הרכה ונתערבו עם אמת שנולדה ביו"ט כתבו דאזנה בטילה מפעם דשיל"ם אבל לא כתבו אם לבנה במאכל שכן חזין ע"ש עכ"ל] והמר"ח מסיק דדוקא שיש לו ממשות האיסור אבל בנימוח בטל כס' אפילו מב"מ ויש לו מתירין [הנהגה לשון התוס' פ"ב דביצה משום דהוה דשיל"ם וכו', וא"ת הא פירש לעיל דל"ש דשיל"ם אלא במין במינו וי"ל דהכא גבי תחומין ופ"ל כיון דאין העיסה ניתקן אלא ע"י המים והקדירה ניתקנה ע"י תבלין א"כ כשעירבן זה בזה הוה מין במינו עכ"ל וא"כ לפי שינויא קמא צריך לומר דשילגי הרעב"ם והמר"ח והרא"ש בליכא תבשיל כביצה ביו"ט דמיא כאינו מינו הוא ביצה תבשיל

ל"ו שער העשרים וחמשה שערים יט

בתבשיל ולשינוא בתרא כיון דהמאכל ניתקן בביצה כמו ע"י תבלין חזח מין בשרי דאפשר דאלו התרנגולת חשיב ג"כ תיקון המאכל ע"כ והיכא דליבנו בה המאכל כתב המרדכי פ"ו דביצה טעם אחר לאיסור בשם ראבי"ה משום דלחזותא עבדא ולטעם עבדא ואפילו באלף לא בטיף. כתב ב"ד בשם רשב"א בס' קכ"ד כלי שנאמר כבליצת איסור ונתערב באחרים בטל ברוב ולא שייך למימר דשיל"מ הוא ע"י הגעילה לפי שאין מתירין שלא באין מאליהן וצריך לפסד מצותיו על המתירין שלו ולא מיקרי דשיל"מ ע"כ.

ש ע ר כ"ו

אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה פ"י עד סעודה אחרת. ומפריי שאינו איירי בסעודה שאנו רגילין לאכול אחת שחרית ואחת ערבית אלא מיד אם סילק ובירך שלא חלקו חכמים. אמנם נהגו העולם כספק רמב"ם שצריך ר' שצות בין סעודה לסעודה וכן הרא"ש פכ"ה והאלפס כרמב"ם ובמרדכי פכ"ה כ' בשם ראבי"ה כר"י בעל התוס'. אכל גבינה מותר לאכול בשר פירש מיד רק שיעשה קינוח והדחת. ור"ת ורש"י פירשו שצריך תרנוייהו קינוח הפה והדחת הפה. וריצב"א ה"י נוהג לאחר שאכל גבינה ה"י עושה הדחה לידיו ולפיו ה"י משים אצבעות לפיו להרחיק יפה ואח"כ ה"י עושה קינוח הפה. ורבינו יהודה מפריש כתב שה"י נוהג ר"י הזקן ששורה פת במים או ביין ואכל והיה צולה לשניהם לקינוח והדחה או שאכל דבר המקנה ושתה מים או יין אח"כ. ובהגהה במיימון פ"ט דמאכלות בשם מהר"ם כ' דאין להקפיד איוה מהן יעשה תחילה קינוח או הדחה ופוסק הספר דלכל דבר ראוי לקינוח בר מתמרי וירקא וקמחא. תני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן פ"י גבינה תחילה ואח"כ עוף נאכלין באפיקורן פ"י בלא קינוח הפה ובלא ג"י ומסיק דה"ד בליה אכל ביממא דחזי ליה אם נדבק שום דבר בידים אינו צריך ג"י אבל קינוח והדחת הפה אפילו ביום בעי. וכתב א"ו בשם רשב"ם שאם אכל תבשיל של גבינה ורוצה לאכול תבשיל של בשר צריך ג"י אפילו ביום ופ"י בהגה באשר"י הטעם משום דתבשיל נדבק יותר מגבינה עצמה אבל בשר קודם גבינה אינו דיו בקינוח הפה והדחה אינו מותר אלא עד סעודה אחרת. וכן נהגו העולם כשאוכלין אפילו בשר עוף לא לאכול גבינה עד סעודה אחרת דהיינו אחר ר' שצות כדלעיל ולא כסר"ת והגה שפירשו הא דרב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה עד שיעשה קינוח הפה. וג"י ואו שרי אפי' באותה סעודה. אכל גבינה מותר לאכול בשר אפילו בלא קינוח וג"י וגם לא נהגו העולם כפ"י הגה שפירשו הא דרב חסדא דאמר לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל פ"י לתבשיל של בשר לתבשיל של חלב או הוא רשות ליטול ידיו משום דאין כאן לא ממשות גבינה ולא ממשות בשר אבל בין תבשיל לגבינה חובה דהא איכא ממשות גבינה ובעי קינוח והדחה. וכעין זה פ"ת

ועד כי הראש סכיה מילתא דרב נחמן בין תבשיל לתבשיל
 כי שניהם של בשר או של גבינה אבל בין בשר לגבינה שלטניו
 חובה אבל בין תבשיל בשר לגבינה של אחריו לא קאמר דאפילו בני
 אסור לאכול בסעודה אחרת. וכתב בסמ"ק במצות ב"ב האוכל תבשיל של בשר
 כגון ביצים מטוגנין בשומן או בשלקות מותר לאכול גבינה אח"כ ע"י קינוח
 והדחה לכל הפירושים (תנח"ו) חזי לכל הפירושים קאי אמאי דפרשין וזי דרב
 חסדא ולא אכל הפירושים דפי' תחיה דרב נחמן דאיכא דפי' מילתא דרב נחמן דכתיב אסור
 וחזי איתא בהדיא בתוס' גבי מילתיה דרב נחמן דלכל הפירושים שנפרשו על חזיה דרב
 חסדא שרי בה ע"ג. כתב בי"ד למה צריך ו' שעות להמתין אחר בשר
 מטום שהבשר מושך טעם זמן ארוך בזה ואפילו אין שום בשר בין השיניים
 אסור בתוך הזמן וכתב דלפי טעם זה אם נמצא טעם זה בשר בין השיניים
 אפילו לאחר זמן אסור וצריך להסירו והלופס לתינוק א"צ לשהות משום שהבשר
 אינו מושך טעם אח"כ אכלו. והרמב"ם נותן טעם לשהיה משום בשר שבין
 השיניים ולפי' הלופס לתינוק צריך לשהות ואם נמצא בשר בין השיניים אחר
 ו' שעות א"צ להסיר וטוב לאחוז בחומר שני הטעמים. כתב במרדכי בשם
 מהר"ם שח"י מחמיר על עצמו בבשר אחר גבינה כמו בגבינה אחר בשר לפי
 שטעם אחת מצא גבינה בין השיניים וגזר על עצמו להחמיר על בשר בהמה
 וחיה לאחר גבינה וכתב דכל אחד מצי לאחמורי אנפשיהו בהאי מילתא
 כדאשכחן באבוב דמר עוקבא ואין זה כחולק על התלמוד אבל בבשר עוף מקיל
 דעוף וגבינה נאכלין באפיקורן. וכתב הרא"ש פכ"ה וז"ל דכיון דהביא רב אלפס
 הא דאגרא עוף וגבינה כוליה עלמא סבירא ליה דהלכתא כר' עקיבא דחיה ועוף
 מדרבנן וכן פסקו הגאונים וכן כתב בה"ג אבל התוס' כתבו דלא ק"ל הכי וכן
 סבירא להו לה"ג כדלעיל בשער כ"ד והאי דנקט עוף ה"ה חיה אלא משום
 דשכיח נקיס לה. וכן כ' בא"ו. ובסמ"ק במצות ב"ב כתב בשר עוף בחלב
 יכולוגי למימר דסבירא לן דאורייתא הוא כב"ה דאסרו אפילו להעלותו עם הגבינה
 על השלחן וא"כ יש לנו להחמיר בכל מילי כמו בשר בהמה א"כ מי שאוכל
 גבינה ורוצה לאכול אח"כ בשר צריך לנער מן השלחן שיורי פת שנאכלו עם
 גבינה. וכן כתב בא"ו שצריך לנער מן השולחן כל הלחם שה"י עם הגבינה על
 השולחן ולהביא לחם אחר לאכול עם בשר. כתב בי"ד ס' קי"ז שאבוי הרא"ש
 חי' נוהג ליטול ידיו בין בשר ודגים מפני הסכנה דחמירי מאיסורת וה"י שורה
 פתו ביין ואוכלו בינתיים כדי לרחוק פיו:

ש ע ר כ " ז

לפי שראיתי במלכות שוואבין אוכלין חמאה של ע"ג ואין מוחה בידם לפי
 שמביאין מבין הערים שבטעם אחת מתקנים חבית גדולה ארשום דין חמאה לפי
 דעת הגדולים והאין נוהג הגדולים. שאל ר"י מר"ת על חמאה של ע"ג שקורין
 פומר

פטר ובאר לנו רבינו כי יש אוכלין אפי' לא ראה לתקנר כו'. וחשיב ר"ת על חמאה נ"ל היתר גמור כמו שפסקתי על הגוים החולקין לצורך עצמן לגבי שאין מערבין בו דבר טמא ולא חששו אלא לניקור הלכך אותו חמאה שמערבין בו נסיובי דחלבא שרי לאחר ר' ימים דאו נתיבש ואותו שאין נתערב בו נסיובי דחלבא מותר מיד ואם טפס אם מעורב בו אי לאו הוי ספיקא דרבנן ולקולא, ובמלכותנו אין מערבין וטלן אוכלם עכ"ל ר"ת. ובתשובות במיימוני בס' י"ד במאכלות אסורות כתב עוד בתשובה זו שהצרפתיים מקפידים על האשכנזים שנמנעים מלאכול החמאה כיון דהיתר הוא, ובירושלמי כתב כשם שאסור להתיר האיסור כן אסור לאסור את המותר, ור"י מטול כתב דחמאה היא מן מיני חילוקים חילוק בין בני בבל לבני א"י בא"י אוסרין בחמאה ובני בבל מתירין ובארץ הזאת יש מערבין בהו נסיובי דחלבא מיהו אין לאסור בשביל כך כיון דחלב טמא אינו צומד נסיובי אינו מצוי אלא מטהור ולא נהירא דברי ר"ת שאסר אם יש בהן נסיובי דחלבא ובני בבל רוצים להתיר אפילו אם ה' מעורב בהן חלב טמא שהרי גפרש ממנו כשעשאה חמאה ובכל דבר שבני א"י ובני בבל חולקין אנו נוהגין כבני בבל, ומיהו מלכיות הללו שאין בהן רוב בהמות אלא מאספין החלב מעט ואין חוששין בהן כשר וגם קצרות אינן מקונחות מסומאה אין רגילין לאכול חמאה של גוים כלל והמחמיר תע"ב אבל אין לאסור הנסיובי מטעם דפרש"י שאוסר קיבת הגוי דמלחו בעודה בעור הקיבה ורש"י אינו חושבו כפירשא בעלמא אלא כבשר וחלב גמור דפ"מ בס' הוי בס'. וכ' במרדכי פכ"ה תשובת רשב"א דר"ת כי להתיר בס' כה"ג דבר האיסור המעמיד אבל רשב"א כתב עליו דשמא ר"ת לא טפס עליו כן הלכה למעשה ומסיק איהו שאינו מותר בס' כאן שאיסור מעמיד, ובספר התרומה בס' ע' כתב ג"כ והביא ראיה משאור של תרומה שנפלה לפיסה דבטל בס' מרפרין עלה כי יש בו להחמיץ מאי הוי והיינו טעמא דאפ"ג דהעיסה מתחמצת אין זה מחמת נתינת טעם אלא מחמת כחו וחוקו של שאר וה"ה גבי העמדת הגבינה ע"כ, ומיהו ר"ת ור"ח גורסין והלכתא אין מעמידין בעור קיבה אלא בקיבה עצמה ובקיבה שחוטה שרי וכשירת שינקה מן הסריפה וכ"ש סריפה שינקה מן הכשירה שרי מט' חלב המכונס פירשא בעלמא הוא, וכן כ' בא"ז ומפרש ר"ת פכ"ה המשנה דאיסור קיבת כשרה שינקה מטרפה היינו בחלב הצלול וזה חלב ממש אבל הקרוש מירשא בעלמא הוא והא דאין חוששין שמא ינקה מן הסרפה דקיי"ל כשמואל דלא חייש, ופסק ר' ברוך אם לקח מקיבה של בהמה שהרג גוי מותר משום דלאו מגופו קאתי אלא מאחרות שינקה מהן ומיהו לכתחילה אין לעשות משום הרחקה מן הכיצור ומן הדומה לו, וכן כתב בא"ז סא"ט וחלילה לשום ירא שמים להתיר להעמיד בקיבה גבילה לכתחילה מיהו גם בזה יש כיעור ויש להרחיק כאלו אוכל גבילה וטרפות אבל כשכבר העמיד בו או שנתערבה בקיבות

אחרות פשיטא דמותר. וכן מותר להעמיד בקיבה כשירה שינקא טרפה משום שכבר נקדש הלב הקיבה ואין דרך להעמיד בחלב צלול ואם נמצא מעט צלול בסל בס' אבל אם נמלח הקיבה בעורו פשיטא דאסור וכן אסור להניח החלב בעור הקבה ולהשים במים יום או יומים כדי שיקרוש הלב החלב שבחוכו לפי שהחלב קולם טעם עור הקיבה והוי בב"ה דאפילו צונן מפלים ובוזע ע"י שהיזא זמן גדול מדחשיב ליה חידוש גבי בשר בחלב דאי תרא ליה כולי יומא בחלבא שרי מדאורייתא. ועוד פירש במרדכי פכ"ה טעם אחר דאפילו אם נחשוב הקיבה כפירשא בעלמא מ"מ כיון דרגילות למלוח הרבה מרוב מלוח קיבל טעם הבשר והוי ככף של עץ שקבל טעם בשר שאסור להגיס קדירה של חלב. שאלו לר"י על גבינות הרבה שצטאוה בבית גוי והנהגה וכו' ע"י שהיזא זמן גדול מדאי דחשים ככבוש דאי חילוק בין עץ לאוכל כמו שיש חלוק גבי מליחה עכ"ל. והניח ליבש שם והוי חתומים בדפוס של עץ כמו שרגילין ושכח הדפוס אצל הגוי ויראום שמא ויף הגוי אחריהן והשיב מאחר דאיסור גבינות אינו אלא משום גילוי כריב"ל שדבריו עיקר ואין אנו נוהרין עתה בגילוי יש להתיר הגבינות כי התורה חסה על ממונם של ישראל ועוד הגוי מרתת מלזויף והגאונים הורו שהגבינות ש"ג אסורות בין שהעמידו אותו בדבר האיסור בין שהעמידו בדבר היתר שנאסרו כולם במקום דליכא טעמו דאיסור אסו במקום טעם דאיסורו. וחלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אם אין בהמה טמאה בדיר אסור דלא ליטוק חורבה מינה ופורץ גדר ישכנו נחש כך כתב רש"י ולא קיי"ל ככני רומיים שהשיבו בשם רבינו שלום גאון ז"ל דהיכא דידוע דליכא דבר טמא בעדר שמתר חלב שחלבו ע"ג ואפילו אין ישראל רואה ומיהו רבינו שפחה כתב בסדר עולם שלו כי אחד שחלבו לו חלב בבית גוי והלך לו והתיר החלב וזא משום שלא הי' בו דבר טמא ועוד דמירתת הגוי השתא אתי וחזי ליה ור"י השיב שראה שר"ת הקפיד על אחד שהי' רחילותא אצל הגוי ושלא שם בתו בכל בקר לראות לחלוב ולא היתה מספקת לבוא לשם עד שחלבו רובו או כולו. אבל התיר ר"ת לר' אלעזר משאנך שהיו לו רחילותיו חולבת ברפת שלו מאחורי ביתו והיתה שפחתו הולכת וחולבת בלי ראית ישראל ואע"פ שהוא מותר מכוער הדבר לעשות כן לכתחילה. נהגו היתר בדפוס של גוי שמתר לתקן בהן גבינותיהן של ישראל ולמולחן בהן דהדפוס אינו בולס איסור שהרי אין נבלע בו ומיהו נהגו להגעיל לכתחילה דפוס של גוי וזה דעת התו' ודעת הראב"ה במרדכי פכ"ה הכי הוא נוהגין להגעיל דפוסות הגוים לתקן בהן גבינותיהן ולא דמי לטהור מליח וטעמו תפל לפי שנקבי הדפוס נסתמים והוי ליה כמו קערה שמלח בו בשר דאסור לאוכלו כותח ועוד שהדפוס מוכח רוב מלח קבל הטעם של גבינות הגוים והוי טמא מלוח וכה"ג לא מהגי כלי מנוקב ואפילו דיעבר אסור וה"מ שחדפוס כ"י אבל אינו בן יומו שרי. שאלו לרשב"ם על הכבש שנמצאת טריפה והיתה חולבת מה לעשות מן החלב שחלבו ממנו

ל"ן שער העשרים ושבעה שערים כא

והשיב אין בידי להתיר כל דבר הנעשה מאותה כבש חלב תוך ג' ימים אבל קודם ג' ימים מותר, וכן כתב בה"ג דטפי מזה אין לאסור דהעמיד בהמה על חזקתה והשתא היא דנטרפה דכל היכא דליכא אלא חד לריעותא אזלינן בתר חזקת הגוף וליכא למימר דחזקה שלא נתברר שעה חדא אינו חזקה דמי"מ דמשעה שנולדה עד עכשיו היתה בחזקת כשרות והולכין בתר רובא, ואע"ג דזאת גילתה שהיא מן המיעוט מ"מ רוב גורם לחזקתו שתברר והיתה בחזקת כשרות בחייה בחזקת מבוררת מכח רוב וי"ל ג"כ אחרי שכמה טריפות אנו מטריפין מכח ספק משום חומרא בעלמא וא"כ הוי ס"ס דספק אם היא טריפה אם לאו ואת"ל טריפה אימא הטריפה אינה נולד אלא לאחר ג' ימים הסמוכה לשחיטה ופשיטא דמותרות הגבינות, וכן מסיק הרא"ש לחד שינויא וכן התוס' בפ"ק דחולין ויש להעמיד אחזקה מכח רובא, ויש אוסרין כל הגבינות כל י"ב חדש שנמצאת טריפה ולא קיי"ל הכי, אבל התוס' כתבו דיש ללמוד הלכה למעשה לאסור הגבינות שעשו מכמה בהמות ונמצאת אחת טריפה אבל אם הטריפות ע"י סירכא דאנו מטריפין מכח ספק לפי שאין בקיאין בבדיקה מותרין הגבינות מטעם ס"ס ע"כ, ור"ב כתב דיש לסמוך על דברי רשב"ם וכן עמא דבר, ויש שמסופקין ומתירין דוקא ע"י סירכא מטעם ס"ס אבל בטריפות הבא מן הבטן כגון יתרת שלא ברירי דאונא וכיוצא בזה מסופקין להתיר וראה הא"ך עמא דבר למוכח בנהגה באשרי דנהגו לאסור, דכתב שם בשם מהר"ם דנהגו לאסור תוך ג' ימים משום דסירכא לא נעשית בפחות מ' ימים ומסתמא טריפות הבא מן הבטן יצ"ע בסמ"ק דכ' בפשיטות לאסור:

ש ע ר כ " ח

דין ביטול בשר בחלב, הוי לך ששה דינים, א', כף חולבת בת יומא שתחב בקדירה הקדירה והתבשיל מותר דכל מה שנכנס בקדירה משערין לפי שאין לעמוד על הדבר כמה איסור יצא ממנו ממש אבל מ"מ מה שלא נכנס בקדירה לא משערין ביה אפילו אם הכף של מתכות דחם מקצתו חם כולו לא אמרינן דהול"ך בליעתו בכולו, ובא"ז במ"ז ע"ז כתב דבכף של מתכות משערין בכולו וכן כ' בהגהה בסמ"ק דנראה לו כך הלכה למעשה ע"כ, ובפנים בסמ"ק כ' להתיר דלא משערין בכולו אפילו בשל מתכות והרא"ש כתב דחם מקצתו של מתכות מול"ך בליעתו בכולו אבל הכף לצולם אכור אפילו כשיש שם ס' בתבשיל שהרי הוא בלוע מבשר ומחלב, ואם אין ס' נגד הכף כולו אסור הקדירה והתבשיל אפילו בהנאה אבל מ"מ כלי שנאסרו מכח בשר בחלב מותר להשתמש בו דבר צונן או כל דבר שאינו דבר אכילה כגון לוגא דהכי אמרינן גבי חבית של יין נסך רמא ביה הגוי חמרא שרי לישאלא למירמי ביה שיכרא ולא דמי לחרס הדרייני דהתם רוצה בקיומו משום דבר הבלוע בו אבל המאכל הנאסר משום בב"ח אסור ליתנו אפילו לכלב דעלמא או לגוי שאין מחזיק לו טובה

וְכִשׁ שֶׁאִסּוּר לִיתֵּנוּ לְשִׁפְחָתוֹ אוֹ לְכַלְבוֹ שׁוֹה הוּא הַנָּאָה מִמֶּנּוּ. כִּי בֹאִי דִישׁ
לְהַסְתַּמֵּךְ בְּבִית שֶׁאִסּוּר חֻמֹּתַי כְּגוֹן שֶׁהֵן צוֹנֵן יוֹתֵר מִיּוֹם אֶחָד אוֹ עֵי מַלְּיָתָה
אִם אִסּוּר בִּהְנָאָה אִם לֹא הַמְתִּירוֹ בִּהְנָאָה. אֵין מוֹחִין בִּידֵם כֹּל כֹּמָה דְּלֹא אִשְׁכַּחַן
רֹאיָה לֵאסּוּר עֲכָל דִּין בִּי. כְּשֶׁאֵין הַכֶּף בִּי הַכֶּל מוֹתֵר הַקְּדִירָה וְהַתְּבִשִּׁיל וְאִפִּי
אִם אֵין כָּאֵן סִי לְבַטֵּל. אֲבָל מִיִּם הַכֶּף אִסּוּר לְכַתְחִילָה בִּין לְבִשָּׁר בִּין בְּחֶלֶב
שְׁהֵרִי בְּלֹעַ מִשְׁנֵיהֶם וְנִטְלָפִי לֹא שֵׁרוּ לְכַתְחִילָה וּבְדִיעֵבֵד בְּלִיעָה רֹאשׁוֹנָה אֵינָה
אוֹסֶרֶת דֹּאֵינָה בֵּת יוֹמָא אֲבָל בְּלִיעָה שְׁנִיָּה אוֹסֶרֶת אִפִּילוֹ בְּדִיעֵבֵד דְּכָל זֶמַן שֶׁהִיא
בֵּת יוֹמָא. דִּין גַּ' כְּשֶׁחֻסֵּם בֹּא לְהַתִּיר הָאִסּוּר שְׁנַפֵּל לְקְדִירָה אוֹ הַכֶּף שֶׁנִּתְחַב
בְּקְדִירָה בִּסִּי צָרִיךְ לְחַקּוֹר אִם לְאַחֵר שְׁבֹא הָאִסּוּר בְּקְדִירָה הוֹסִיפוּ מִיִּם בְּקְדִירָה
דְּאוֹתָן מִיִּם אֵינֶם מִצְטַרְפִּין וְאִי בִּתְחִילָה שְׁנַפֵּל הָאִסּוּר לֹא הֵן סִי. דִּין ד',
נִשְׁפְּכוּ הַמִּיִּם מִן הַקְּדִירָה וְסָסָק אִם הֵן סִי אִם לֹא לְדַבְּרֵי רִשְׁי דְּאֵיתָ לִיה טַעַם
כְּעִיקָר דְּרַבֵּנָן הוֹיִל סְדֵר וְלִקְוֹלָא וְלִרְיָת דֹּאִיל טַעַם כְּעִיקָר מֵהֵת הוֹיִל סְדֵר
וְלַחֲמוּרָא. וְכַתֵּב בְּסִמְךָ בְּמִצּוֹת בְּבִית דְּנִהְגוּ כִּרְיָת בְּטַעַם כְּעִיקָר. וְדוֹקָא מִן
בְּשִׂאֵינוּ מִינוּ אֲבָל מִבֵּית מֵהֵת חֵד בְּתֵרִי בִּטֵּל וּמְדַרְבֵּנָן בְּעֵינָן סִי. אֲבָל פִּלְגָא
וּפִלְגָא אִפִּילוֹ מִין בְּמִינוּ טַעַם כְּעִיקָר מְדֹאֲרִייתָא עֲכָל. וְהִיאָ שֶׁסָּפֵק לְאֵדָם שֶׁאֵינוּ
יֹרֵעַ לְשַׁעֲרֵי אֵינוּ קָרִי סָפֵק וְדַעַת שׁוֹטִים אֵינוּ כְּלוֹם וְאֵין לְהַקֵּל אִפִּילוֹ לְרִשְׁי.
דִּין ה', לְעוֹלָם אוֹלֵינָן לְחֹמוּרָא כְּגוֹן אִם בִּשָּׁר שֶׁל אִסּוּר נִפֵּל בְּקְדִירָה שֶׁל הֵיתֵר
לֹא מִשְׁעָרִינָן בִּסִּי כִּיָּא בְּרוּטָב וּבַחֲתִיכוֹת וְלֹא בְּמֵאִי דְּבִלַּע קְדִירָה שֶׁל הֵיתֵר וְאִם
נִתְבַטֵּל הֵיתֵר בְּקְדִירָה שֶׁל אִסּוּר מִשְׁעָרִינָן כֹּאֲלוֹ כֹּל הַקְּדִירָה אִסּוּר וְלֹא כִּנְגֵד
מֵה דְּבִלַּעַת הַקְּדִירָה מִן הָאִסּוּר בִּתְחִילָה אִלָּא רֹאִין כֹּאֲלוֹ כֹּל הַקְּדִירָה אִסּוּר
הוּא אִם בְּקְדִירָה בִּי אֲבָל אֲבִי מוֹתֵר בְּדִיעֵבֵד. וְלִכְתְּחִילָה אִסּוּר דְּגוֹזְרִינָן אֲבִי
אִסּוּר בִּי. כַּתֵּב בֹּאִי עֲצֻמוֹת שֶׁל הֵיתֵר מִצְטַרְפוֹת לְהֵיתֵר אֲבָל עֲצֻמוֹת שֶׁל אִסּוּר
אֵין לְהַצְטַרֵּף עִם הֵיתֵר לְבַטֵּל הָאִסּוּר וְאִם שׁוֹם אָדָם יִתִּיר לֹא חָשִׁיב עוֹבֵר עַל
דְּבִרֵי חֻמֹּתַי אֲבָל לֹא נִכּוֹן לְהַתִּיר כּוֹלֵי הָאֵי. וְכַתֵּב הָרִאשׁוֹן פְּגִיָּה חֲתִיכָה שֶׁל
גִּבְלִיָּה שֶׁנִּתְבַשְּׁלָה וְאִחֲכִי נִפְלָה לְקְדִירָה עֲצֻמוֹת שְׁבֵה מִצְטַרְפִּין לֵאסּוּר לְפִי
שֶׁנִּלְוְעוֹת טַעַם הַגִּבְלָה. מִיִּדִּי דֵּהוּי לִיה טַעַם הַקְּדִירָה שְׁבִישֵׁל בֵּה בִּשָּׁר לֹא יִבְשֵׁל
בֵּה חֶלֶב וְאִפִּילוֹ נִתְבַשְּׁלָה תְּחִילָה אוֹתָה חֲתִיכָה שֶׁל גִּבְלִיָּה בְּפָנֶי עֲצֻמָּה כְּשֶׁחֹזֶר
וְנִפְלָה בְּקְדִירָה שֶׁל הֵיתֵר אַעֲגֵי דְּשַׁעֲרֵי כִּנְגֵד כֹּל הַבִּשָּׁר שְׁבֵה לֹא סָגִי בְּהִלֵּי אִם
שִׁישַׁעֲרֵי גַם כִּנְגֵד הָעֲצֻמוֹת דְּשִׁמָּא בִּשָּׁר הַגִּבְלִיָּה נִתְמַעֵס בְּבִישׁוּלוֹ וְנִכְנַס טַעַם
בְּעֲצֻמוֹת. וְכַתֵּב בֹּאִי בְּמִסִּי עֵין דְּקְדִירָה הַנֶּאֱסָרוֹת מִשׁוֹם בִּיב אִפִּילוֹ אֲבִי אִם
בִּשְׁלֹו בֵּה הֵיתֵר צָרִיךְ לְהוֹדִיךְ דְּמִי הַקְּדִירָה לְנֵהר וְהַמֶּאֱכָל מוֹתֵר דְּבִאֲסָהֵן אֵין
חִילּוֹק בִּין בִּי לְאֲבִי עֲכָל. דִּין ו', כֹּאֲשֶׁר כַּתֵּב רַבִּינוּ בְּרוּךְ בְּמֵהֵת כְּשֶׁחֻסֵּם בֹּא
לְהַתִּיר הַתְּבִשִּׁיל הַמְּבוּשֵׁל בְּכָלִי שֶׁל אִסּוּר עֵין שֶׁהַקְּדִירָה אֲבִי צָרִיךְ לְחַקּוֹר אִם
הוֹחֲמוּ בּוֹ מִיִּם חוּךְ מַעֲלִיעַ שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹ הָאִסּוּר שֶׁאֵין כֶּךָ שׁוֹיִם הַמִּיִּם לְבָרוֹ כְּמוֹ
הָאִסּוּר עֲצֻמוֹ שֶׁכֹּל הַמִּיִּם נַעֲשׂוּ גִבְלִיָּה כְּגוֹן שֶׁלֵּה בָּהֶם סִי לְבַטֵּל טַעַם מַלְּיָתָה
כִּלֵּי שֶׁבִּכֵּל הַקְּדִירָה וְחֹזְרוֹ וְנִבְלָעוּ וְאִי צָרִיךְ שֶׁהִיתָ הַכִּלֵּי בִּלֵּי שׁוֹם בִּישׁוּל
בְּחוּךְ

בתוך מעל'ע אחר שנעשו בו האיסור אבל אין הדין כן בבב'ה דאין צריך לחקור אם הוחמו בו תוך מעל'ע ואפילו הוחמו בו מים תוך מעל'ע דאפילו הוחמו בקדירה של בשר תוך מעל'ע אחר שנעשה בו בשר מה בכך דלאו כל המים נעשו בשר דדוקא גבי איסור אמרינן חנינ' אבל האי עדיין היתר הוא וכשתזרו ונבלעו אין כאן כ"א דבר מועט דנטל מעל'ע. מיהו יש גוהגין בזה המלכות כרש"י דנטל בלילה אחת פגמה, וכן כתב הרא"ש בפ"ב דע"ז דאם עמד כל הלילה בלא בישול מיקרי פגם ועל דא אנו סמכינן, ובסמ"ק במצות ב"ב כתב ודין ב"י נהגו העם להצריך מעל'ע, וכתב בא"ז במס' ע"ז עכבר שנפלה לגו חלא או שאר משקין ולא אימרטוטי משליכו לחוץ והמשקה בס' ואם נפל לחוץ יין וכן חלב וכן בשר גבילה שנפלו ליין אין צריך ס' דהיה נטל'ם ובודאי פגמו, וכן כתב הרמב"ם פ"ו דמאכלות דאם נפל עכבר ליין או שמן ודבש פוגם שאלו צריכין להיות מבושמים, והרא"ש פ"ב דע"ז כתב דעכבר שנפל לשמן צריך ס' לבטלה, כ' בשם הרשב"א ביד ס' ק"ג דברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם בטלין וחובבים ויתושין שכל אדם בודל מהן למיאוסן אפילו נתערבו בתבשיל ונמחו גופן בתוכו עם היתר רבה עליו מותרין ומ"מ מה שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת כודק ומסנן, וכתב במרדכי ס' בתרא דע"ז תולע הזבוב שנפלה לקדירה אינו ג"ס [אגדה וי"ל, ע"י לעיל בשער י"ח דחשיב זבוב בתרי שאר ג"ס וכתב עלה דטעם בטל ג"ס] וכ' עוד בשם ראב"ן עכבר שנפל לחוץ השכר או חומץ אצ"ג דמשכח ליה בטיל לס' והא דאיתא בעיני' אבל אימרטוטי צריך לסנן במסננת של בגד שלא יצבור כלום מן העכבר במסננת וכ' בא"ז דג"ש לא לפגם ולא לשבח נמי אוסר:

ש ע ר כ " ט

ג' עצמות יש בירך אותו עצם שמן הארכובה ולמטה שקורין שענקל והוא מוזכר בתלמוד, הנמכרת עם עצם הראש אפילו נחתך לגמרי כשירה בין בבהמה בין בעוף משום טריפות, וכ"ש אם עדיין מדולדל בבהמה וגשבר העצם ויצא לחוץ ואין עור ובשר חופין רוב השבירה שבבהמה כשירה אבל האבר כה"ג שהוא מדולדל בבהמה יש לו דין אבר מן החי מדרבנן ולא מדאורייתא כדמסקינן בגמ' וז"ל דאם יש ספיקא אזלינן לקולא וצריך לחותכו ולהשליכו, וכ' בא"ז וכה"ג דצריך לשייר מעט מן המותר עם האבר המדולדל להשליכו ואם גשבר בארכובה עצמה אפילו לא יצא לחוץ חיישינן למסיקת אחד מן הגידין וטריפה. ולמעלה מן הארכובה ברוחב גדול בעצם האמצעי הוי דין צומת הגידין וחיישינן למסיקת אחד מן הגידין ובשור הגדול הוי דין צומת הגידין עד ארבע אצבעות מן הארכובה ולמעלה, והרמב"ם כתב עליו ו' אצבעות בשור גדול, כתב הרא"ש ואם גשבר העצם במקום צומת הגידין ונקשר ונתרפא יפה יש סנים לאיסור ולהיתר ור"י לא רצה לאמר לא איסור ולא היתר כי אירע מעשה כצורת לפני ר"ת

ר"ת ולא ידע מה הורה בה וכמדרומה לו שאלו יצא הדבר לאיסור הי' נשמע בעיר וגם היתר לא רצה להורות בה. וה"ר שמואל מאיברא אומר שאם לא נשתנית מראית הבשר על הקשר ודאי נתרפאת יפה אבל אם השתנית יש לחוש. ור' שמואל כתב שאם אירע הדבר בע"ש שאי אפשר להכין אחר היה מתיר ולא בענין אחר. וכתב הרא"ש מאחר שהיה הדבר מפורק בעיני הגדולים נכון להחמיר ע"כ. וממקום צומת הגידין ולמעלה כל אורך העצם האמצעי אם נשבר העצם ולא יצא לחוץ והעור שלם כשר בין בעוף בין בבהמה אבל אם נשבר העצם האמצעי ויצא לחוץ טריפה בין בבהמה בין בעוף. ואם עור ובשר חופין ראש השבירה כשר. אבל צריך שיהא רוב הכיסוי מבשר ומיעוט מעור. ובעוף פסק אשר"י דאפילו חצי העור וחצי בשר כשר. והגהת ח"ל. אע"ג דכתב הרא"ש דנכון להחמיר יתכן דפורח כהא דסמ"ק דכתב הכי דהכא איכא למיחש אע"ג דנפסק אחר מן הגידין מ"ס בקל הי' להתרפאות אבל לקמן אם נשבר העצם ויצא לחוץ מכיסוי לאויר העולם ודא שוכלא נתרפח הכי י"ל כי היכי דלא ליפלגי אהדרי, ועד"י יש לחלק דהתם לא חזינן ריעותא דיצא לחוץ ושבירה לחוד לא מישרפא אבל כאן חזינן דנשבר ורגילות הוי דע"י שבירה יפסקו הגידין עכ"ל הגי' ורמב"ם כתב דאפילו בבהמה מועיל עור לבד לחיפוי והכפר פסק דאפילו אם נחסר מעט מן העצם ונפל אם רוב השבירה חפוי כשר ומ"מ אם הוא עדיין מדולדל ואין עור ובשר חופין רוב השבור יש לו דין כל אבר מן החי בדרבנן כמו ברגלים האחרונים וכן כנף העוף ואין הגידין מועיל לכסות. ובגמרא מסיק דרוב השבירה דקאמר היינו רוב עוביה ורוב הקיפו ופרש"י דבעינן רוב החלל העצם נכסה דאפילו אם רוב הבשר קיים אלא שחלל העצם נהפך ויצא דרך נקב קטן עד שרובו נגלה טריפה ואם רוב היקף הבשר שסביב השבירה מגולה אפילו אם הוא פונה בראש השבירה לצד הבשר שהוא עדיין קיים והרי כל חלל העצם נכסה ג"כ טריפה דתרוויהו בעינן. והתוס' וכן באשר"י מפרשי במדת העצם שאם הוא עגול לגמרי רוב עוביו ורוב הקיפו שוין אלא כשהוא מרחיב מצד אחד ומיצר מצד אחד או לפעמים רוב עוביו עדיף. ולפעמים רוב הקיפו ומבטי' להו בגמרא אותו בשר החופה רוב השבירה מתלקט מהו. ס"י שאין הרוב במקום אחד. מסמסת מהו. גיקב אותו בשר או נסדק גקלף מן העצם מהו ועלתה בתיקו. ופסקינן לה לחומרא עבדינן ככולהו. ופסק המיימוני דבכל הני מורים לחומרא אפילו לאסור האבר במקום שאין הבהמה טריפה כגון למטה מן הארכובה או ברגלים הראשונים או יצא עצם הנשבר דרך נקב קטן וחזר לפנים אין מועיל אח"כ עורו ובשר חופין את רובי השבירה כך כתב בסמ"ק וכ' עוד בסמ"ק. שאם בא לפנינו בהמה או עוף שכבר נשבר רגלים למעלה מן הארכובה ונתרפא שקורין ריגאאר בלע"ז כשירה בדידוע שלא יצא העצם לחוץ כך נהוג הר"מ. וכן כ' במרדכי בשם ר"ת. ועד"י יש עצם למעלה דשייך בו שאלה במקום בוקא דאטמא דשף מרוכתא ואיעכל גיביה ונוהגין להטריף בשיש לו ספק באיעכל גיבי'. כתב הרא"ש דריב"א ייד על ר"י ב"ר יהודה שהתיר בהמה שנחתכו לגמרי רגליה בעצם האמצעי

למעלה מצומת הגידין וכתב שכן סובר רב אלפס דדוקא בעצם השלישי שהוא כוקא דאסטא אם נחתך או נשבר ויצא לחוץ הוא דטריפה. וכן כתב במדרכי בשם ראבי"ה אבל מטיק הרא"ש דס' התרומה מסק כרש"י דאפילו בעצם האמצעי טריפה אם נחתך או נשבר ויצא לחוץ וכתב דכן נוהגין באשכנז ובצרפת ע"כ. ובסמ"ק וא"ו ובמדרכי כ' דבעוף טריפת אפילו לא איעכול ניביה. כתב בא"ו בהמה שאין לה אלא רגל אחת או שיש לה ג' רגלים ברגלים שלפניה כשר וברגלים אחרונים טריפה אם יוצאין למעלה מן הארכובה ונוגעין לארץ ומהלכת על שתיהן טריפה ואם אין נוגעין בארץ או שאחד עומד במקומו וא' שלא במקומו או יוצאין לססה מן הארכובה בכל הני דלדול בשר הוא וכשר ע"כ. הא דמפרשינן ג' עצמות בירך היינו דוקא ברגלים אחרונים אבל ברגלים שלפניה לא שייך ביה שום טריפות אפילו נחתך לגמרי או בצומת הגידין או גשברה העצם או נשמט אפילו סמוך לגוף של בהמה וכן בעוף בגפיו. אמנם בעוף אם נשבר הגף סמוך לגוף או טריפה דחיישינן לנקיבת הריאה דהיינו הפקו שקורין תריף כי הוא שוכב בין הצלעות. כתב המדרכי בשם ראבי"ה וז"ל יש מן הגאונים שכתבו דוקא כשנשמט הגף חיישינן לנקיבת הריאה אבל כשנשבר לא אפילו סמוך לגוף. ואין ג"ל אלא צריך לבדוק ומחתכין העוף מלפניו ומניח הריאה דבוקה בצלעות כתולדותיו ומכניס שפופרת כו'. וכתב בהגהה במיימוני בשם ראב"ן דאף אם נשמר ברחוק מחיבורו צריך לעיין בצלעות לראות אם נצרר הדם יש לחוש לנקיבת הריאה. וצריך לבדוק ע"כ. ופי' בא"ו פא"ס האריך בדקין מכניס קנה דק מגררת ונופח הריאה אם הרוח יוצא טריפה. ואם לאו כשירה. כתב בס' התרומה דהיכא דנשבר העצם ויצא לחוץ או נשמט במקום שהוא נטרף בו ולא ידעין אי מחיים או לאחר מיתה זימנין סגיאינן מצינו לברורי כגון אם הושחרה המכה אז ודאי מחיים נעשה וכל היכא דלא מצינן לברורי אסרינן מספק ולא אמרינן נשחטה הותרה עד שיודע שנטרפה כגון גבי ואב שנפל בני מעיים דהכי הספק תלוי בחסרון החכמה ואם היה בקי היה יכול להבחין כיון שיש ריעותא אסרינן מספק וכל כה"ג רבי יצחק ז"ל ור' יצחק ב"ר יהודה דירך חיות דינם לנקר כמו ירך בהמה. שור ושה בכל הירך ובצנקרון ובכל הירך וכן לגררו ולהסיר גיד הנשה וחלבו וכל דין ניקור כמו של בהמה והנוטה לפנים אחרים מינות הוא כי לא חילקו רבותינו בין בהמה לחיה אבל גיד הנשה נוהג בבהמה וכחיה אבל לא בעוף. ושומן ג'ה ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור ויש ליהדר בו דתנינן בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה שדברי תורה בהן עשה ולא תעשה והעובר על דברי חכמים חייב מיתה:

ש ע ר ל י

ניקבה המרה טריפה ואם ניקבה המרה והכבד סותמתה אסרינן בגמרא דכשרה ורש"י כתב

כתב היכא דלא אישתכח מרה כלל כשירה, ויש מחמירין כשאין שם מרה כלל לוחקין הכבד אחר הצליה אם יש בה טעם מרירות המרה כשירה דאז נכנס המרה בכבד ואם לאו טריפה, וגם יש מחמירין כשיש שם שתי מרות נוקבין האחת אי שפכי להודי אחת היא וכשירה, אמנם אין אנו גוהגין לאסור בהני תרתי מילתא וכן רב אלפס מתיר שתי מרות או כשלא נמצא שם מרה כלל אע"ג דנקבה שלא כנגד הכבד טריפה אין אומרים בטריפות זו דומה לזו דה"ג ניטל הטחול כשירה וניקב בסומכיה טריפה, וכן כתב במרדכי להתיר היכא דניטלה המרה בשם ראבי"ה, אבל ראבי"ה גופיה עביד עובדא וציוה ללחוך הכבד כי לא רצה להכניס ראשו בין הרים גדולים כך כתב אע"ג שהי' נראה לו היתר, וכתב המרדכי פא"ט על זה אבל הרמב"ם כתב כל אבר שאמרו חכמים אם ניקב במשהו טריפה כך אם ניטל כולו טריפה בין שניטל ע"י חולי או ביד או שנברא חסר וכן אם נברא בשני אברים מאותו אבר טריפה דכל יתר כנטול דמי, וכן כתבו התוס' לאיסור אם ניטלה המרה וכן היכא דאישתכח תרתי וכתב דלא דמי לטחול דבניקב הטחול יש חילוק בין ניקב בסומכיה לניקב בקולשיה משא"כ בשאר נקובים, וכן כתב כה"ג במיימוני בשם מהר"ם דהיכא דאין שום מרה או דאשתכח תרתי טריפה, וכי עור יש מיני עופות שאין להן מרה ואין להטריפה כיון דבכל אותו המין הכי הוא דאין להן מרה, והו' טבע שלהן וכתב בגי' בתוס' פא"ט דאייילים שאין להם מרה כשירה דכולהו הכי איתא, דין מחט שנמצא בריאה אם הריאה הובאה לפנינו שלימה ע"י נפיחה או היא כשירה בין בקטיגנא בין באלימתא בין קופא לגאו בין קופא לבר פ"י לצד חוץ אבל לעולם כל המחט נבלע בתוך הריאה אם לא נפחה הריאה ונמצא המחט בחיתוך דריאה אחר שנחתכה הריאה טריפה דשמא אי הוי אתי לקמן כשהי' שלימה דילמא נקובה היתה כיון דחיונן מחט בחוכה חיישינן שמא ניקבה אותה מצד פנים ונקובת הריאה טריפה אפי' בלא נקובת הושט ולכך נהגו גקיי הדעת שבהקלות הקדש לנפח הריאות ואח"כ לחתכו ואם נמצא בו מחט כשירה בכל מקום רק מסימפון לחכירו שהוא טריפה, ואם נמצא המחט בסימפון גדול של ריאה אפילו לא נפחו הריאה כשירה דאמרינן דרך סימפון נקיס ואתא, וכתב בסמ"ק במצות טריפה דהאידינא לא דיינינן בשום ריאה דין שלימה אלא דין חתוכה דאין אנו בקיאים עתה בנפיחה ואפילו נפחה ונמצא שלימה דיינינן בה דין חתיכה ע"כ, ואם נמצאת המחט בכבד והמחט קטנה כעין שלנו דאמרינן נקובי נקיב ועייל דרך הכרס או הקיבה או הדקין ומהן יצא לכבד וטריפה ואם המחט גדול כמו המסמר יש חילוק גבי כבד בין לקופא לגאו בין קופא לבר פ"י קופא לגאו ראש המחט שהוא עב וגדול כלפי סימפון הכבד כשירה דדרך הקופא וסימפון בא דאי אינקבה או הכרס או הדקין האיך היה העב של מחט תוחב ונכנס בכבד מבחוץ הילכך אפילו בחתיכה כשירה משום דדרך הסימפון בא ואי משום נקובת הכבד כדחיישינן גבי

ריאה מה בכך ניקב הכבד כשירה ואי קופא לבר טריפה ואפילו באת הכבד לפנינו תחלה שלימה ולא חזינן ביה שום ריעותא מ"מ תלינן דדרך הושט או הכרס או הדקין או הקיבה בא ומשם נכנס בתורו לתוך הכבד וטריפה ולא דמי לריאה דסימפונות הריאה רהבים וגם סמוכין לבית הבליעה יותר מן הכבד הלכך אם נמצאת שלימה בכל ענין כשר אפילו קופא לבר אבל סימפונות הכבד קצרים ואין ראש העב יכול לבוא שם בקל אמרינן דרך הושט בא בקל ונקובי נקיב ועל. ובסמ"ק במצות טריפה חולק בקטנית בכבד בין שלימה לחתוכה דבשלימה כשירה ודוקא בחתוכה מטריף בגמרא בקטניתא ע"כ וכן לשון רש"י פא"ט הואיל ואיתא לריאה לקמן וחזינן דלא מינכחנא ומיהו יש מחלקין גם בריאה בין בקופא לגאו לקופא לבר במחט שהי' כעין מסמר ומה שקבלתי כתבתי. ויש מכשירין כשנמצא מחט בריאה והריאה שלימה לפנינו ואין רואין בה שום נקב מבחוץ אפילו לא נפתח הריאה וכן לשון רש"י הואיל ואיתא לריאה לקמן וחזינן דלא מנקבה. ועוד כתב הואיל ואין הנקב נראה בו ולשון סמ"ק במצות שחיטה מאחר שאין אנו רואין בו שום נקב מבחוץ. וכן לשון ספר התרומה וכן בהדיא כה"ג במיימוני דס' התרומה והמיימוני ס"ו דמאכלות אינם צריכין שלימין ע"י נפיחה. והרמב"ם מצריך שלימה ע"י נפיחה ע"כ. מחט שנמצאת בקורקבן או בהמסס או בבית הכוסות כשירה אחרי שאין המחט ניכרת מבי' צדדין וניקב מצד אחד ל"ש בהמסס ל"ש בבית הכוסות כשר ולא דוקא עובי ביה אבל דגם ברק של ביה כשר והא דנקיט עובי בית הכוסות רבותא אשמעינן דאע"ג דדופנו כפול וניקב עור שלם אפ"ה כשירה כך פרי"ת. ורש"י כתב דדוקא עובי בית הכוסות אבל מחט שנמצא תחוב בהמסס אפילו מצד אחד טריפה לפי שדופנו דק חיישינן שמא נקב מפולש היה ונסתם אבל בבית הכוסות בעובי מגין וסותמו. כך פי' בא"ז ס' אלו טרפות. וכי' עוד דלרש"י משני צדדין טריפה אפילו אין שם קורט דם. אבל ראב"ה קבל מאביו רי"ה דבנקב שע"י מחט אפילו מפולש בעינן קורט דם וכן כתב הרמב"ם פט"ו ממאכלות אסורות דבעינן קורט דם והיה הצלתה חלודה. ואם יש מחט מבפנים ונתחב בבשר ויש שם קורט דם מבחוץ כנגד פי המחט טריפה דאם אין בה המכה גם מבחוץ קורט דם מהיכי אתי וכל נקב דליכא מחט טריפה אפילו אין שם דם אבל כשניקב ע"י מחט או ע"י קוץ משני צדדין ואין שם דם וגם המחט או הקוץ יפה בלא חלודה כשירה ואם נתחב המחט בקופא בדופן הפנימית של בית הכוסות או המסס או קורקבן אפ"ה כשירה ולא אמרינן דרך חיצונית בא אלא אמרינן דרך פנימית בא ולא ניקב כלום והא דנתחב הקופא של מחט בעור אמרינן אוכלין ומשקין דחקוה לנעוץ שם וכשירה רק הוא שלם מבחוץ. ואם המחט נמצא תחוב מבחוץ בלב או בקורקבן או בבית הכוסות יש לראות אם יש מעט ריעותא בדופן וכ"ש אם היא עדיין תחובה ואו כשירה ואם לאו טריפה. וכל היכא שנמצאת המחט או הקוץ בחלל הגוף פסקו ה"ג רש"י דטריפה

שיש לחוש לנקובת הושט או הדקין. מעשה היה שנמצא מחט תחובה בשליף של ביצים וטרפו התרנגולת מטעם שהיה בחלץ הגוף והא דבעינן לעיל קורט דם או חלודה בנקב שצ"י מחט כתב בסמ"ק במצות טריפה דדוקא קודם מליחה ושמא קודם הדחה אבל אם נמלח טריפה וה"ה הודת דאמרינן מלח או הדחה העברתו ע"כ. והביא רביה ע"ז מפ' אין מעמידין. ובא"ז פא"ט כתב דראביה נסתפק בדבר אי תלינן להקל כמו גבי זאב וריאה, ור' אלפס פסק דלדידן דחוששין לספק דרוסה א"כ לא קי"ל כעולא דאם ישב לו קוץ הושט וניקב עור הפנימי ובחיצון לא חזינן ריעותא דכשירה, וכ' האשר"י דלרב אלפס צריך לחלק בין מחט שנמצא בעובי בית הכוסות משום דהתם דופנו עב ועוד מחלק בהגהה באשר"י בשם א"ז וכן באשר"י דושט כיון דאכלה ופעיא ביה אי הוי ניקב לחוץ לא היה חוזר לאחרי, אבל כתב באשר"י בשם ראב"ן דקי"ל כעולא משום דדוחק לחלק בין דופנו עב לדופנו דק וכן בהגהה שם כ' בשם ספר התרומה בשם התוס' דקי"ל כעולא ואם לא נחתב הקוץ אפילו מונח אורכו לרחבו של ושת אפילו לעולא כך, כ' בא"ז מהל' טריפות מאכן ועד גמירא כולו פסקי משתכח בפא"ט ובהל' טריפות של פיסקי גאוי וסתם הלשון ברוב הוא לשון הרמב"ם:

ש ע ר ל " א

נקובת הושט טריפה וקי"ל דנקובתו במשהו וכן תורבץ הושט ניקב במשהו טריפה. שני עורות יש לושט ניקב זה בלא זה כשירה אבל ניקבו שניהם טריפה אפילו זה שלא כנגד זה כיון דאכלה ביה ופעיא ביה גמרא ליה ופשטה ליה. ופסוקת הגרגרת ברוב חללה טריפה. וחסרון בקנה עד כאיסר האיטלקי וניטלה ממנה רצועות או נקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר ואם ניקבה הקנה עד לחללה למטה מן החזה אמר ר' יוחנן דנידון כריאה. ואמר רב נחמן תלתא קני הוה חד פריש לריאה וחד לליבא וחד לכבדא ופליגי אמוראי בהן וכל חד איכא אמוראי דטריף במשהו הלכך פסקו כל רבותי דכולהו טריפה במשהו כיון דלא איפסק הלכתא כחד מלבד רש"י, ובקנה הלב אם נמצאו בו נקבים קטנים היינו רביתייהו ונקבים הללו דרכם להיות בכל הריאות וכשירה הואיל וחלב טהור הוא סותמתו וכי קאמר רב במשהו בקנה הלב היינו שלא במקום שהחלב שם, כך כתב בה"ג באשר"י בשם מהרי"ח, ניקב קרום של מוח טריפה ועד מן הפולין ולחוץ נקרא קרום של מוח וטריפה במשהו. ושני קרומים יש על המוח וכתב רב אלפס דאם ניקב התחתון לבד טריפה אבל העליון כשירה, והרא"ש כ' בשם ר"ת דבניקב העליון לבד טריפה וכן דעקנו מדברי רבינו שמשון דעליון לבד טריפה ותחתון לבד כשר ובשם ראב"ן כתב דבעינן תרוייהו להטריף, וז"ל הרמב"ם אם ניקב העליון דסמוך לעצם לבד הרי זה מותר ואם ניקב גם התחתון הסמוך למוח טריפה, כתב עוד הרמב"ם המוח עצמו שניקב

או שנתמך והקרום קיים כשירה ואם נשפך כקיתון של מים או כדונג טריפה. כ' א"ו מעשה בא לפני ראבי"ה שנמצא בתוך הקרום של מוח מים או שחסר במוח במקום המים כשיעור המים שמונחים בו והיה המוח מקיף המים סביב שלא היו מגולים כלל והכשיר. ושוב מעשה בא לידו שהיו המים מונחים בתוך שלחופית קטנה והי' המוח מקיף את כל השלחופית שלא היתה מגולה כלל והכשיר ג"כ. וכן ראה כה"ג שהתיר בענין זה אבל כשאין המוח מקיף סביב השלחופית ומגולה אפילו מקצתו אצל הקרום והגלגולת או שהיתה מונחת בין הקרום ולגלגולת טריפה. כתב עוד בא"ו כה"ג מטריפין כשניקב א' מן הקרומין. ור"ח כתב אם נמצא תולעת בקדירה של מוח והמוח קיים והקרום אין בו לא רושם ולא קורט דם כשירה וטוב להחמיר כדברי הג' עכ"ל א"ו. ובמרדכי כת' כהאי לישנא. פ"ח אם נמצאו תולעים במוח ולא חזינן לא קורט דם ולא רושם כשירה. כדאמרינן בהניזקין גבי טיטוס דנכנס יתוש בחוטמו ואעפ"כ חי שנה, מצאתי עכ"ל מרדכי. עוף של מים או אווזא דידן דשכיחי על המים אם נשבר העצם אע"פ שלא ניקב קרום של מוח טריפה אבל צופות ריבשה אם נשבר העצם צריכה בדיקה ולפי שאין אנו בקיאים עכשיו בבדיקה לא חששתי לפרש כך כ' בא"ו. ניקב הלב לבית חללו בין חלל גדול בין חלל קטן טריפה וכ' התוס' דה"ה ניטל טריפה, ועל התרגומות שלא הי' להן לב אימא בודאי כי פצמים רבות נמצא כן. ראיתי בתוס' בשם מהרי"ח שראב"ז שבא לפני ראבי"ה שומן הלב שהי' דבוק מאוד ואדוק הרבה בכח בלב וחתך בסכין השומן מן הלב במקום שהוא דבוק ולא ראה שום ריעותא מבחוץ ואח"כ חתך הלב במקום שהיה דבוק עד החלל וראה בעובי הלב ולא בחללו קצת דם נצטר ואסר ואמר שאם לא היה מוצא אותו קורט דם הי' כשר ע"כ:

ש ע ר ל " ב

(בכת"י כ' ניטל הסחול הוא בשער ל"ג)

חוט השדרה שנפסק ברובו ודוקא רוב עורו אבל אם רוב עורו קיים אע"ג שנפסק מוחו כשירה. כתב הרמב"ם ודוקא רוב היקפו אבל אם נסדק העור לאורכו או ניקב כשירה. נתמסך המוח ונתנדנד הואיל ועורו קיים כשירה אבל נשפך כתיקון של מים או כדונג שנימס עד שימצא החוט כשמעמידו אותו אין יכול לעמוד טריפה. וחוט השדרה הוא מבחוץ הפולין עד בגוף פרשה שניה וחוט השדרה עד בין האגפיים ע"כ. ובהג"א פסק בשם ס' התרומה והמרדכי כמ"ד למטה מן האגפיים. וכתב הרא"ש ורוב שמעון נסתפק האי בין האגפיים היכן הוא אי במקום שמחוברים האגפיים לגוף או במקום ששוכבין על הגוף דהיינו בסוף המחובר לגוף ומסיק דמליגי במקום חיבור בגוף. אבל בא"ו

כ' עד למטה מן האגפיים הוא במקום שנכפל וישוב שם אפילו שאינו מחובר לגוף למטה טריפה. והמרי"ח כתב ולי"ג דאותן שני עצמות קטנים המונחים בגוף העוף המחוברים לכנפיים למטה מהן הוא למטה מן האגפיים, נטלה הכבד כולו טריפה ואם נשתיר ממנו כזית במקום שהוא חיה ופרש"י דהיינו במקום שהיא תלויה תחת הכליות ולא במקום שהוא מעורה בטרפשא. והראשון נר' לרש"י וכן כ' רמב"ם. וגם בעינן כזית במקום מרה, וכתב הרמב"ם נטלה ממנה כזית במקום שהיא תלויה בו ובמקום מרה אע"פ שנשאר כולו קיים כמו שהיא טריפה. הריאת שניקבה או שחסרה טריפה. מיני טריפות הריאה תמצא בבדיקות. ניקבה הקיבה בבהמה טריפה וכן בעוף. ניקב הקורקבן טריפה. ואם ניקב הקיבה במקום שחלב טהור סותמתו כשירה. וחלב חיה שכנגדן בבהמה טמאה אינו סותם אבל קורקבן שניקב ושומן שעליו סותמו הכשיר ר"י דאין כנגדו בבהמה טמאה. ניקב הקורקבן האדום וכיס שלו הוא הלבן קיים או איפכא ואפילו ניקבו שניהם זה שלא כנגד זה כשירה. ניקבה המרה טריפה פירשתי לעיל. ניקבו הדקין טריפה ואם ניקב אחד מן הדקין במקום שחבירו סותמו ומגין עליה כשירה אבל אם הליחה שבו סותמתו דהיינו שורייקי דנפק אגב דוחקיה אפ"ה אינו מגין. בני מעיים שיצאו לחוץ ולא ניקבו כשרין ודוקא שלא היפך שחזר על בסיסן ועל כנם כל אחד וא' ואם לאו טריפה. חלחולת שנקבה טריפה כבשאר בני מעיים אבל אם ניקב במקום שירכיים מעמידין אותו כשירה ואפילו ניטל במקום הדבוק שם כולו כשר והוא שישתייר כמו ד' אצבעות ורש"י פי' כמו אצבע. וההיא מקום עצמו כתב הרא"ש ד"א אם ניקב במשהו טריפה והר"י יונה כתב דברובו דוקא טריפה. שני בני מעיים היוצאין מבהמה טריפה. פי' הרא"ש בשם רב אלפס וכתב שהוא עיקר דכל הבהמה דקין שלה חוט אחד הוא ומשוך ואם יצא ממנו מעי אחד כמו שיצא ענף בתוך הכד של עץ טריפה בד"א שיוצאין בשני מקומות אבל יוצאין ממקום אחד והולכין וכלין עד כאצבע כשירה

(הגהה כ' אינו דהאי כאצבע יש גאונים שפירשו דהוא אצבע שלישי הנקרא אמה עכ"ל) והוא דהדרי וערבי ונעשו שתיהן חוט אחד אבל אי לא הדרי וערבי הוי יתיר כנטול דמי. וכ' במרדכי דר"ח פי' כרב אלפס. וכ' עוד דראב"ן כ' בספרו מעשה אירע במעגלעץ. לפני ר' אליקים חמי ושאר גדולים ואני אבין עמהם במעי של כבש יוצא מן הדקין באורך אצבע והי' סתום בסופו והרעי יוצא מתוכו ונכנס ג"כ לתוכו ויוצא מתוכו לדקין. והסכמנו כולנו להתיר שאמרנו לא מצאנו שהטריפו חכמים אלא ב' מעיים יוצאין מב' מקומות כעין בעוף יוצאין מן הקורקבן שני דקין א' הולך לופק והאחד הולך לדקין אבל הכא דק היוצא משאר הדקין הוא ואין זה כנגדו בעוף. ורבי' שב"ט נחלק בדבר ע"כ.

(הגהה כתב בא"י מעשה בא לפני ראבי"ה ששחטו אוזא אחת וקרעוהו ומצאו בעינו שהיו מונחים בין עור לבשר והגידו לו שהי' הולך בטוב סמוך לשחיטה וגם שלא הי' תפור במקום שקרעוהו והכשיר עכ"ל). הלעיטה חלתית קרסין שלו טריפה. ניטל הופק שלו

בעוף

ל"ן שער השלשים ושנים שערים כו

בעוף טריפה. ניקב כשירה. גגו של זפק נידון כושט ופרש"י דמקום שהוא מתחיל לימשך דהיינו מן המיצור ולמעלה ור"י א"ו קיבל מראב"ה שקיבל מר יואל שקיבל מריב"ם שקיבל מריב"א כשמושך ביד אחד הושט וכיד השני המעי היוצא לצד הקורקבן כל שנמתח הופק עמו הוא הושט. וכן לדקין נידון כושט ובמעי להטריף במשהו דהיינו מה שכנגדו ולמעלה אבל מה שתלוי למטה אינו נמתח עמו והוא כעין כיס שיש לו שנצים שפותח וסוגר בהו שהעליין נמתח ולא התחתון. ואפילו לפרש"י נ"ל המעי תהולך לקורקבן הוי מקום שנמתח ודינו כקורקבן בנקב משהו ע"כ:

ש ע ר (ל " ב) ל " ג

לבתי"י שני דין ניטל הסחול הוא בשער ל"ג, ודין חוט חסורה בש' ל"ב
ניטל הסחול כשר ניקב בסומכיה טריפה בקולשיה כשירה. וכ' בא"ו דסומכי
היינו מה שדבוק בכרס ואם נשאר מן הסחול שלם שלא ניקב לחוץ כשיצור
עובי דינר זהב וכן דינו אם נקרע או נימוק או שלקה בשינוי מראה ונשתתיר
בריא כשיעור עובי דינר זהב כשירה. כתב בי"ד בשם הרשב"א עובי דינר זהב
לא ידעינן שיעור ויראה לי שהוא פחות מחצי עוביו. נחתך במקום עוביו יש
מי שמתיר. ונ"ל שאסור מספק. וסחול של עוף עגול בעובי ואינו דומה לשל
בהמה ע"כ יש מי שהורה שאין הנקב פוסל בו וצ"ל יש לסמוך שכבר הורה
זקן ע"כ. וכ' א"ו אי משתכחי תרי טחלי כשירה. (הגהה וכן כ' אשרי בשם ה"ג
וכן מייס' אחרין בחרי טחלי) וכ' עור מעשה בא לסני ראב"ה וצ"ל שהי' טחול
נפוח בקולשיה (הגהה, לשון א"ו גדול שהי' נפוח באמצעיתו עד סומכיה וכן כ' במדכי
לסני א"ו) כראשו של תינוק והי' הנפוח מלא מים זכים והוציאו המים והיה
בפנים כמראה שצוה וצויה לגוררו בסכין ואח"כ בדק במפנים וגמצא שלם מכל
צד שלא נקב והכשיר ואפילו אם היו המים סרוחים אמר שהיה מכשיר ע"כ.
כרס הפנימי שניקב טריפה ורבה בר רב הונא אמר מפרעתא פ"י צד הכרס
הרואה פני הקרקע הנראה מיד כשפותחין את הבהמה להוציא את בני מעיה.
ורש"י פסק דלחומרא עבדינן כבני מערבא וא"ו כתב דר"ח כ' כרבה בר רב
הונא. וכ' הרא"ש דעמא דבר כרש"י, ואיוה כרס החיצונה בשר החופה רוב
הכרס וזהו קרום עב העובר על כל רוב החלל וישנו מן החזה עד הירכיים
והכרס מיעוטו נחבה בצלעות החזה ורובו תחת אותו הקרום ורואין כמה יש מן
הקרום כנגד רוב הכרס ואם נקרע שם רובו וכ"ש ניטל רובו טריפה. ואם נקרע
וכ"ש ניטלה כספה טריפה אע"ג דלא הי' רובו. ואם נקדירה ארוכה עגולה
כיותר מכסלע טריפה. דכשתמתח תעמוד על ספה ופרש"י כשאת מותחן ליכנס
העגול לרובב ולאורך תמצא ספה באותו קדירה. והתו' והרא"ש כתבו כשאתה

מעגלו בחוט תמצא באורך החוט טפח נמצא רוחב הסלע שליש טפח. המסס
ובית הכוסות שניקבו זל"ז או זה לחוץ טריפה פ"י לאפוקי אם ניקבו מאותו
דופן שבין זה לזה שהנקב הולך מזל"ז לחללו של זה שאו כשירה לפי שבלא"ה
נקב גדול והולך מזה לזה:

ש ע ר ל " ד

בהמה שנפלה מן הגג בדלא ידעה עוף שדרס אותו אדם או דרסה בכותל או
שרצתה בהמה או שחט אותה מיד טריפה דחיישינן לריסוק איברים אבל אם
שהתה מעל"צ או שעמדה אפילו מיד כשירה וצריכה בדיקה בכל מיני טריפות
בל"ד מסימנים משום דקשין הן אצל נפילה וה"ה אם עמדה מיד וגם שהתה
מעל"צ דצריכה בדיקה. הלכה אפי' בדיקה לא צריכה. כתב הרא"ש דבעל הלכות
ובעל העיטור פסקו דפשוטה ידה לעמוד מועיל כאלו עמדה. ועקרה רגליה לילך
מועיל כאלו הלכה. ורב אלפס לא פסק כן. בהמה שרגליה האחרונים נגררין
אחריה לא חיישינן לפסיקת חוט השדרה אלא אמרינן שיגרונא הוא דנקט לה.
וכ' ב"ד בשם רשב"א דדוקא שאין ידוע שנפלה אבל בידוע שנפלה חיישינן
שלא נפסק חוט השדרה בנפילתה. אילים המנגחים זא"ז ואינם יכולים לזוז
ממקומם אבל עומדים על רגליהם אין בהם ריסוק איברים. נפלו לארץ מתוך
נגיחותיהם אין בהם משום ריסוק אברים ויכול לשחוט מיד. עגל אחר שיוולד
אי קים לן דכלו לו חדשיו ואע"ג דחזינן ביה ריעותא דאינו יכול לעמוד.
כשמפיל שור לארץ ושוחטו אין בו משום ריסוק אברים משום דצפרניו נועץ
עד שמגיע לארץ. ע' בהרא"ש פ"ק דביצה דכתב דבעינן שהפריס ע"ג קרקע
ובפא"ט כתב כמו בפנים ע"ש. וכתב במרדכי דראב"ן דקדק כאן דאין לקשור
רגלי בהמות כשמפילין אותו דהא כשהרגלים קשורין אינו יכול לנעוץ ציפרניו
בקרקע. כתב בא"ז מעשה בשור שנפל ע"ג קרקע מפני שמעך ברגלו ולא הלך
מחמת נפילתו והורה ר"י שאין לחוש לריסוק אברים ע"כ. קפצה מעצמה
אין חוששין לריסוק אברים. וכן הניח למעלה ובא ומצאה למטה משום דאמדה
נפשה וקופצת ולכך אפילו ליכא מידי דסרחא ביה כשירה. הכה על ראשה והלכה
לה הלפי זנבה או איפכא כנגד כל השדרה כולה אין חוששין ואי אית ביה
קיטר בחוטרא חיישינן או אשלים חוטרא אפלאג דגבה חיישינן וכן אי מחיה
לרוחבה חיישינן. נפל על כל מידי דאישתריק או ע"ג דבר רך לא חיישינן
אבל אמידי דלא אישתריק וגם קשה חיישינן. עוף שנחבט על פני המים כגון
ששט מלא קומתו דיו נדבקו כנפיו בדבק בשעת צידה ע"ג דף קטן בחד גפא
לא חיישינן בתרי גפי חיישינן. [בתגהה. ח"ל יתכן לאמר דוקא כשכל רגליו קשורים אבל אם
מקצתו מותרים נועץ אותו ופחויק בהו ודמי לחד גפא דלא חיישינן. עכ"ל הגהה. ומקומו צ"ל למעלה גבי

הא ש' במרדכי דראב"ן דקדק מכאן דאין לקשור רגלי תבהמה וכו'. וכן צריך לתקן בחכ"י ראשון דקדק מכאן ולא כאן נשתברו רוב צלעותיה טריפה וי"א צלעות יש בבהמה מכל צד נשתברו חצין שמו"ל השדרה ולמעלה שש מכאן ושש מכאן או י"א מכאן וחד מכאן טריפה והוא שישתברו מחצין שמו"ל השדרה ולמעלה. דוקא בצלעות גדולות שיש בהן מוח אבל צלעות קטנים אפי' נשתברו הרוב וגם כלפי שדרה כשירה. נעקרו בלא חסרון חוליא כלל דינם כמו נשתברו. אבל נעקרו אפילו צלע אחת במקצת חולית צמה בבוכנא ואסיחא טריפה. נחסרה חוליא אחת אפי' בחוליא שבכסלים שאין בהן צלעות טריפה. ולפרשי סבר שמואל דצלע בלא חוליא כלל טריפה אמנם בריש פירקא פ"י ההיא דשמואל צלע וחצי חוליא סבירי ליה באיסורא ועיין היטב ואיפשר הלכה כרב. גולגולת שנחבסה בין בבהמה בין בעוף טריפה כדובו בין ברוב גובהו דהיינו מכנגד המצח ולמעלה עד יותר מאמצעיתו ובין ברוב הקיפו דהיינו מן העורף עד לאמצעית גולגולת הראש כך פ"י בא"ז. ורש"י פ"י רוב גובהו מן העינים ולמעלה ורוב הקיפו גדול מרוב גובהו עכ"ל:

ש ע ר ל "

עוף שנפל לאור ונחמרו בני מצוי והוריקו אדומין כמו לב וקורקבן או האדימו ירוקין כגון בני מעים אפילו במשהו האדימו או הוריקו טריפה וכן הוריק כבד כנגד בני מעיהם במשהו טריפה בידוע שנפלה לאור ונחמרו בני מעים. וכתב א"ז ובמרדכי דהגאונים מטריפין אם ניקב חצר הכבד ופי' במרדכי הטעם דחיישינן שילבסוף תנטל כל הכבד כולו כמו הכא דמטריפין בהוריקו כבד במשהו אבל כתב דוקא נקב מפולש טריפה וגם אם נסרכה לצלעות כשירה. כ' בא"ז דהאי טריפות דנפלה לאור ונחמרו בני מצוי שייכי נמי בבהמה אבל הרא"ש כ' דלא שייכי בבהמה ובשם בעל העיטור כ' דבעוף אם נפלה לאור בעי בדיקה. אבל בבהמה אם נפלה לאור לא בעי בדיקה ומ"מ אם נמצאו בני מעים שנשתנו גם בבהמה טריפה והרא"ש מכשיר בכל ענין. אדומים שהוריקו ושלקן וחזרו והאדימו וכן ירוקין שלא האדימו ושלקן והאדימו טריפה ומ"מ אפילו ידוע שנפלה לאור אין צריך לבדוק ולשלקו אם יוריקו או יאדימו דאחזקי איסור לא מחזקינן. וכ' בא"ז ובמרדכי דהיכא דאין ידוע שנפלה לאור אפילו נשתנה בני מעים כשירה דאחזקי איסור לא מחזקינן וכן כ' הרא"ש. והמרדכי הוסיף עליו דאפילו לא מהדרינן לשאול אם נפלה לאור אלא מחזקינן היתר. הגלודה בין ע"י שחין ע"י מלאכה טריפה אפילו אם לא הוגדלה לגמרי ונשתייר בה כסלע רוחב כשירה. ופסק הרא"ש כר' יוחנן דכל העור כולו מצי' בכסלע בגלודה ובעל העיטור פסק כרב דכל העור מצי' חוץ מעל בין הפרשיות. ורב אלפס פסק כשמואל

דבעינן סלע על פני כל השדרה כולו וא"ז בשם ר"ח פ"י דבעינן גם כסלע על טיבורו כ"י ינאי וכשמואל ודורמב"ם פסק דבעינן גם כסלע רוחב על ראשי פרקים כדברי כולן להחמיר. ואם ניטל כסלע רוחב מעל השדרה כולו או מעל ראשי פרקים כתב דהרי זו ספק בעי היא בגמרא ויראה לי שמתירין אותה. ותמה הר"ש עליו למה התיר בעיא דאורייתא שעלתה בתיקו. וא"ז אוסר משום דאזלינן בחומרא באלו בעיות דסלקו בתיקו וכתב עוד דעוף הנגלד דינו כבהמה. לשון הא"ז נמרטו כנסיה דהיינו נוצה גדולה שעל כל גופו כשירה. רבי יודא אומר אם ניטלה הנוצה היא הדקה הסמוכה לבשר פסולה. כתב בא"ז ניטלה הטרפחת בעוף טריפה והרא"ש מכשיר. כתב הא"ז האם שהולד מונח נימוך בתוכה פסולה. נחתך כשירה. נרקב פסולה. נימוך בתוכה במעיה ונעשית עצמות כשירה. ניקב בית מי רגלים כשירה דהיינו שלחופית שמימי רגלים. מונחים בו בין בזכר בין בנקיבה כשירה. וכן כ' הרא"ש וכן פסקו התו' דבין ניטל ובין ניקב וכן כ' בשם שערים דר' שמואל בן חפני ובשם ראב"ן דכשירה. כתב ראבי"ה זצ"ל שאם ניטל המעי בעוף שמונח בו הביצה כשירה ופר"ת וכן ר"י פסקו בעוף לאיסור כדלעיל והתוס' וכן אשר"י מסקי דניטל הטרפחת דהיינו מעי של עוף כשירה צ"כ:

ש ע ר ל " ו

חרותא שצמקה ריאה שלה בירי שמים כשירה כגון ע"י רעמים. בירי אדם כגון ע"י פחד טריפה. ומפרש בגמ' היכי בדקינן לה בירי שמים או בירי אדם הוא. נטלו הכליות כשירה אבל לקתה בכוליה אחת טריפה כתב א"ז דפרש"י כגון דמליא מוגלא. ונראה דמכת חרב דינו כמוגלא וכן כ' במרדכי דלפרש"י מכת חרב כמו מוגלא. והרא"ש כ' דניקב או נחתך אפילו עד למקום חריץ כשירה והביא ראיה מהנהו דמחו ליה בכולייתא ואכשרינהו רבא. וכ' עוד א"ז למקום חריץ פרש"י אותו ל"בן שמסובך למתניים היינו אותו חוט שבכוליא שבו הוא במקום שנר' חלב והגידין מעורין שם והוא אמצעי הכוליא. ובשערים דר' שמואל בן חפני כ' לקתה בכוליא אחת בלא מוגלא ולא הגיע למקום חריץ כשירה. משמע אבל במוגלא אפילו הגיע למקום חריץ טריפה וכן נראה לראבי"ה ואומר שאם נבקע לשנים שהוא טריפה. ואם אין לו אלא כוליה אחת או שהי' לה ג' כשירה. וכוליה שניקבה כשירה ואם יש מים זכים בכוליה כשירה ואפי' הגיע למקום חריץ. וכן כ' במרדכי על זה והמחמיר תצ"ב. ואם עכירי או צלידי וסריחי טריפה ואם יש שם דם כשירה. וכוליא של אי' נמצא באשפירי' ולא הוה בו בשר כלום רק היתה מלאה מים צלולין ובמקום הלבן היתה שלם והכשירוה. וברוליה של פרה היתה שלחופית וניכר מקום חריץ והכשירוה. רבנותא שבמגנץ.

ואם היתה מכה על הכוליא מגבה חותכין הכוליא לשנים אם אין בה מכה מבפנים כשירה. הכוליא שהקטינה מאיליה בדקה עד כפול ובגסה עד כענבה בינונית כשירה, ונשאר כפול או כענבה מצומצמת כ"ש פחות מכאן טריפה, ואם היו כאן ג' לוליות והקטינו היתרות ונשאר שתיים כהלכתן כשירה, וכתב הרא"ש הלשון שהקטינה משמע שהיתה גדולה והקטינה וניכר החסרון במקומה אבל קטנה בתולדתה כשירה, ניטל לחי התחתון מעל הבשר והסימנים מחוברין בבשר כשירה והוא שיכולין לחיות ע"י הלעטה והמראה וכן דין עוף שניטל חרטומו עכ"ל א"ו, כתב הרמב"ם ניטל לחי העליון טריפה, הדרוסה היא הטריפות רמוזה הראיה בתורה ובשר בשדה טריפה לא תאכלו שטרפו זאב או ארי, כתב הרמב"ם אין דריסה לבהמה גסה ולחיה גסה אלא לארי לבד ולבהמה דקה ולחיה דקה מן הזאב ולמעלה ובגדיים וסלאים אפילו חתול ושועל ונמיה וכיוצא בהן יש דריסה ובעופות הנץ יש לו דריסה אפילו בעופות הגדולים ממנו, ובשאר עופות הדורסים יש להן דריסה בעופות שכמותן ולא בגדולים מהן, וחולדה יש דריסה בעופות וכלב אין לו דריסה כל עיקר לא בעוף ולא בבהמה ע"כ, וס"ה פסק דואב יש לו דריסה אפי' בבהמה גסה ורי"ף פסק כרמב"ם וכן הסכים הרא"ש, וכ' צור הרא"ש דאין דריסה לשום חיה כ"א לזאב ולארי ואפילו הרוב שהוא שכול אין לו דריסה, וא"ו כתב כל חיה שהיא למעלה מזאב כגון ארי ונמר ודוב ורכווייהו כשדורסים חיה גסה או בהמה גסה וכ"ש דקה או עופות שטריפה, ודרוסת הזאב בדקה אבל לא בגסה, וחתול ונמיה יש להם דריסה בגדיים וסלאים ביש מצילין והצללת עצמו כהצללת אחרים דמי, וס"ה כתב דה"ה בתרנגולים אין דריסה לחרול אלא כשיש מצילין, ולפ"ו אין לחוש אם נכנס התול ללול של תרנגולין אע"פ שאינם יכולין לברוח מפניו וביכולים לברוח שרי מכ"ש הכי איתא בסמ"ג ובהגה מיימוני בש' ר"י בכל זה, וק"ל אין דריסה אלא ביד לאפוקי רגל או בשן, ואין דריסה אלא בכוונה אבל אם נפל הדורס אפילו בצפרנו תחובים בגופו של נדרס לא חיישינן, ואין דרוסה אלא מחיים פי' לאפוקי אם לא שמטו ידו מן הנדרס אלא לאמר שקצצו ידו וכ"ש לאחר שמת הדורס כלו דלא, וכ' התו' דמ"מ אין לשחוט העוף בעזר שצפרנים הם תחובים דאע"ג דעיקר דרוסה הוא בהשמטת צפרניו מן הנדרס מ"מ חיישינן שמא הכה ושמט כמה פעמים קודם שהפילו לארץ ורגילים הם בכך ק"ו דחוששין, וספק דרוסה דורס שנכנס לבין הראוים לידרס ממנו איהו שותק ואיהו קצוות חיישינן, תרווייהו קצוותי לא חיישינן דמבעתי אהרדי תרווייהו שתקן נמי לא חיישינן דאי עביד מידי הוה קצוותי נמצא קטוע ראשו של אחד מהן אימר נח רגוזה כך כתב ב"ד, וכתב בהגהה במיימוני כתב הרמב"ם איהו רושם הדריסה שיאדים בשר כנגד בני מעיים אם נמוק הבשר כו' מלשון הג"מ נסמסמס הבשר רואין אותו כאלו אינו ופרש"י שאם הוא במקום שאם ניטל אותו בשר טריפה כגון במקום

צמת הגידין וכה"ג טריפה. היכי דמי נתמסמס כל שהרופא גוררו ומעמידו על בשר חי, ומכאן כ' במדרכי שרא"מ כ' שר"ת אמר לו פה אל פה שכל מקום שאמרו חכמים שהנקב מטריף אם באותו מקום הבשר רע סביביו נמי טריפה.

נשלם ל"ו שערים

שיסד הגאון מהרר"י מרפורק ז"ל

ה ש מ ט ה

בדף ר'. בשער העשירי שורה ו' אחרי תיבת בולע

[במצות דם סכ"ה התור' וסמ"ק והרא"ש כתבו לפי חז' שינוית דהמלה לעמר שממליט הבשר כשיעור מליחה טסק כחזו ומחמת אותו המלה לא יחשוב הציר כרוחה דחזקא גציר העקורב עם המלה כשיעור מליחה ופליטה! והוא יחשב כרוחה אבל אם יחשבו המלה כמפליע מדם ציר אחר שממליט כשיעור מליחה אותו ציר לא יחשב כרוחה, ומכאן נזי מצינו דהחיות והחיותם דבשר המלוח עצמו לאחר ששהו שיעור מלה אינו חשוב כרוחה ולג לאחרי דוקא המלה לפי שהפליט].